A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2016. április 27.*

„2004/17/EK irányelv — Közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásai a vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai ágazatokban — Bizonyos ausztriai postai ágazati szolgáltatásokat a 2004/17 irányelv alkalmazása alól mentesítő végrehajtási határozat — A 2004/17 irányelv 30. cikke — Indokolási kötelezettség — Nyilvánvaló értékelési hiba”

A T-463/14. sz. ügyben,

az **Österreichische Post AG** (székhelye: Bécs [Ausztria], képviselik: H. Schatzmann, J. Bleckmann és M. Oder ügyvédek)

felperesnek

az **Európai Bizottság** (képviselik: A. Tokár és C. Vollrath, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen

a bizonyos ausztriai postai ágazati szolgáltatásoknak a vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai ágazatban működő ajánlatkérők beszerzési eljárásainak összehangolásáról szóló 2004/17/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv alkalmazása alóli mentesítéséről szóló, 2014. április 2-i 2014/184/EU bizottsági végrehajtási határozat (HL L 101., 4. o.) azon részének megsemmisítése iránt benyújtott keresete tárgyában, amely szerint ezen irányelv továbbra is alkalmazandó bizonyos ausztriai postai ágazati szolgáltatásokra vonatkozó beszerzési eljárásokra,

A TÖRVÉNYSZÉK (ötödik tanács),

tagjai: A. Dittrich elnök (előadó), J. Schwarcz és V. Tomljenović bírák,

hivatalvezető: S. Bukšek Tomac tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2015. október 29-i tárgyalásra,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: német.

Ítéletet

A jogvita előzményei

1 A felperes, az Österreichische Post AG, az osztrák jog hatálya alá tartozó részvénytársaság, amelynek 52,80%-ban az Österreichische Industrieholding AG a tulajdonosa, amely társaságnak viszont 100%-ban az Osztrák Köztársaság a tulajdonosa. Komplex postai szolgáltatásokat, valamint ezekhez kötődő szolgáltatásokat nyújt, többek között az Osztrák Köztársaság területén, és az osztrák jog értelmében őt jelölték ki Ausztriában egyetemes szolgáltatóként.

2 2013. szeptember 30-i levelével a felperes kérelmet jutatott el az Európai Bizottsághoz a vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai ágazatban működő ajánlatkérők beszerzési eljárásainak összehangolásáról szóló, 2004. március 31-i 2004/17/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 134., 1. o.) 30. cikkének (5) bekezdése alapján, amelyhez különféle szakértői véleményeket mellékelt. E kérelem bizonyos postai szolgáltatásokra, valamint a felperes által osztrák területen nyújtott egyéb szolgáltatásokra vonatkozott. A kérelem arra irányult, hogy a Bizottság állapítsa meg, hogy azon körülmény miatt, hogy a szóban forgó, Ausztriában nyújtott szolgáltatások a versenynek közvetlenül kitett tevékenységek voltak, olyan piacokon, amelyeken a hozzáférés nem volt korlátozva, az e szolgáltatások nyújtását lehetővé tevő közbeszerzések nem tartoztak a 2004/17 irányelvben említett postai szolgáltatási ágazat beszerzési eljárásainak hatálya alá.

3 A felperes kérelmének tárgyát képező szolgáltatások a következők voltak:

– vállalati ügyfelek közötti (a továbbiakban: B2B), valamint vállalati és lakossági ügyfelek közötti (a továbbiakban: B2C) címzett levelekkel kapcsolatos, nemzeti szintű postai szolgáltatások (belföldi és bejövő levelek);

– lakossági ügyfelek közötti (a továbbiakban: C2C), valamint lakossági és vállalati ügyfelek közötti (a továbbiakban: C2B) címzett levelekkel kapcsolatos, nemzeti szintű postai szolgáltatások (belföldi és bejövő levelek);

– címzett nemzetközi (kimenő) B2B és B2C (a továbbiakban: B2X), valamint C2B és C2C (a továbbiakban: C2X) levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások;

– címzett reklámküldeményekkel kapcsolatos nemzeti és nemzetközi szintű postai szolgáltatások;

– címzetlen reklámküldeményekkel kapcsolatos nemzeti és nemzetközi szintű postai szolgáltatások;

– címzett és címzetlen hírlapokkal kapcsolatos postai szolgáltatások;

– postaszolgálat-irányítási szolgáltatások;

– elektronikus adathordozókhoz kapcsolódó és kizárólag ilyen adathordozón nyújtott értéknövelt szolgáltatások;

– bélyeggyűjtői szolgáltatások – különleges postai bélyegek;

– pénzügyi szolgáltatások.

4 2013. október 18-i és december 5-i leveleivel a Bizottság értesítette az Osztrák Köztársaságot e kérelemről, és kérte az osztrák hatóságokat, hogy közöljék vele az összes releváns ténybeli körülményt. Az osztrák hatóságok e kérésre 2007. augusztus 7-i levelükben válaszoltak.

5 2013. november 20-án a Bizottság a felperes kérelmének elbírálására vonatkozó határidőt 2014. április 2-áig terjedő hatállyal meghosszabbította (HL 2013. C 339., 8. o.).

6 A Bizottság szolgálatai és a felperes közötti levélváltásokat, valamint több tárgyalást követően a Bizottság 2014. április 2-án elfogadta az Osztrák Köztársaságnak címzett, a bizonyos ausztriai postai ágazati szolgáltatásoknak a 2004/17 irányelv alkalmazása alóli mentesítéséről szóló 2014/184/EU végrehajtási határozatot (HL L 101., 4. o., a továbbiakban: megtámadott határozat). E határozattal a Bizottság részben helyt adott a felperes kérelmének.

7 A megtámadott határozat 1. cikke úgy rendelkezik, hogy a 2004/17 irányelv nem alkalmazandó a következő ausztriai szolgáltatások nyújtásának biztosítására az ajánlatkérők által odaítélt közbeszerzésekre:

– postaszolgálat-irányítási szolgáltatások;

– hozzáadott értéket tartalmazó, az elektronikus levelezéshez kapcsolódó és teljes egészében elektronikusan végzett szolgáltatások;

– bélyeggyűjtéssel kapcsolatos szolgáltatások;

– saját számlára kínált fizetési szolgáltatások.

8 A felperes kérelmében foglalt és a fenti 3. pontban említett, Ausztria területén végzett többi szolgáltatást illetően a Bizottság a megtámadott határozat (102) preambulumbekezdésében azt állapította meg, hogy úgy kell tekinteni, hogy azok tekintetében nem teljesül a versenynek való közvetlen kitettségre vonatkozó, a 2004/17 irányelv 30. cikkének (1) bekezdésében meghatározott feltétel. E szolgáltatások tehát továbbra is a 2004/17 irányelv rendelkezéseinek hatálya alá tartoztak.

Az eljárás és a felek kereseti kérelmei

9 A felperes a Törvényszék Hivatalához 2014. június 24-én benyújtott keresetlevéllel előterjesztette a megtámadott határozat részleges megsemmisítése iránti jelen keresetet.

10 A Törvényszék Hivatalához ugyanaznap érkezett levelében a felperes kérte a Törvényszékhez benyújtott azon iratok egészének a nyilvánosság tekintetében történő bizalmas kezelését, amelyek esetleg üzleti titkot tartalmaznak.

11 Az előadó bíró jelentése alapján a Törvényszék (ötödik tanács) a szóbeli szakasz megnyitásáról határozott.

12 A Törvényszék az eljárási szabályzata 89. cikkében meghatározott pervezető intézkedések keretében felhívta egyrészt a felperest azon adatok pontos megjelölésére, amelyek szerinte üzleti titoknak minősülnek, másrészt a Bizottságot egy konkrét irat benyújtására. A felek az előírt határidőn belül eleget tettek e felhívásoknak.

13 A Törvényszék a 2015. október 29-i tárgyaláson meghallgatta a felek szóbeli előadásait és a Törvényszék által feltett kérdésekre adott válaszait.

14 A felperes azt kéri, hogy a Törvényszék:

– semmisítse meg a megtámadott határozatot, amennyiben a kérelmével ellentétben, a 2004/17 irányelv továbbra is alkalmazandó az e határozat 1. cikkében fel nem sorolt, alábbi postai szolgáltatásokkal kapcsolatos közbeszerzésekre:

  – B2B, valamint B2C címzett levelekkel kapcsolatos, nemzeti szintű postai szolgáltatások (belföldi és bejövő levelek);

  – C2C, valamint C2B címzett levelekkel kapcsolatos, nemzeti szintű postai szolgáltatások (belföldi és bejövő levelek);

  – címzett nemzetközi (kimenő) B2X, valamint C2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások;

  – címzett reklámküldeményekkel kapcsolatos nemzeti és nemzetközi szintű postai szolgáltatások;

  – címzetlen reklámküldeményekkel kapcsolatos nemzeti és nemzetközi szintű postai szolgáltatások;

  – címzett és címzetlen hírlapokkal kapcsolatos postai szolgáltatások;

– másodlagosan, amennyiben a megtámadott határozat részleges megsemmisítése a Törvényszék szerint nem elfogadható vagy nem lehetséges, a megtámadott határozatot teljes egészében semmisítse meg;

– a Bizottságot kötelezze az eljárás költségeinek viselésére.

15 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

– utasítsa el a keresetet;

– a felperest kötelezze a költségek viselésére.

A jogkérdésről

16 Keresete alátámasztásaként a felperes hét jogalapra hivatkozik. Lényegében előadja, hogy a Bizottság tévesen alkalmazta a 2004/17 irányelvet, amikor nem azt állapította meg, hogy teljesültek az ezen irányelv 30. cikkének (1) bekezdésében foglalt feltételek. A felperes szerint, tekintettel arra, hogy a szóban forgó postai szolgáltatások közvetlenül ki vannak téve a versenynek, olyan piacokon, amelyeken a hozzáférés nem korlátozott, a Bizottság tévesen vélekedett úgy, hogy az e szolgáltatásnyújtást lehetővé tevő közbeszerzések továbbra is a 2004/17 irányelv hatálya alá tartoznak.

17 Az első jogalap a 2004/17 irányelvben említett közbeszerzések körülhatárolási szempontjainak és módszereinek téves alkalmazásán, valamint a Bizottság által választott módszerre vonatkozó indokolás hiányán alapul. A második–hatodik jogalap a 2004/17 irányelv téves alkalmazásán és az indokolás hiányán alapul. E jogalapok azzal a kérdéssel kapcsolatosak, hogy a felperes közvetlenül ki volt-e téve a versenynek a címzett nemzeti B2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piacán (második jogalap), a címzett nemzeti C2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piacán (harmadik jogalap), a címzett nemzetközi B2X, valamint C2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piacán (negyedik jogalap), a címzett reklámküldeményekkel kapcsolatos nemzeti és nemzetközi szintű postai szolgáltatások piacán (ötödik jogalap) és a címzetlen reklámküldeményekkel kapcsolatos nemzeti és

nemzetközi szintű postai szolgáltatások piacán (hatodik jogalap). A hetedik jogalap az indokolás hiányán és az indokolási kötelezettség megsértésén alapul, a címzett és címzetlen hírlapterjesztéssel kapcsolatos postai szolgáltatások piacával kapcsolatban.

A 2004/17 irányelvben említett közbeszerzések körülhatárolási szempontjainak és módszereinek téves alkalmazására, valamint a Bizottság által választott módszerre vonatkozó indokolás hiányára alapított, első jogalapról

18 A felperes arra hivatkozik, hogy a Bizottság megsértette egyrészt a választott módszerre vonatkozó indokolási kötelezettségét, másrészt pedig a 2004/17 irányelvet, azáltal, hogy téves szempontokat és módszereket alkalmazott annak megállapításához, hogy a szóban forgó postai szolgáltatások nem voltak közvetlenül kitéve a versenynek.

19 Először is, azon érvelése keretében, miszerint a Bizottság megsértette az indokolási kötelezettségét, a felperes megjegyzi, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (7) bekezdésében mindössze arra utalt, hogy a versenynek való közvetlen kitettségnek a 2004/17 irányelv 30. cikke szerinti értékeléséhez használt kritériumok és módszertan nem szükségképpen azonos azokkal, amelyeket az EUMSZ 101. vagy 102. cikk, illetve a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló, 2004. január 20-i 139/2004/EK tanácsi rendelet (HL L 24., 1. o.) alapján végzett értékeléskor alkalmaznak. Ugyanakkor a Bizottság szerinte nem fejtette ki sem az EUMSZ 101. cikk vagy az EUMSZ 102. cikk alapján végzett értékeléshez használandó kritériumoktól és módszerektől eltérő kritériumok és módszerek általa történt megválasztásának alapját képező indokokat, sem azt, hogy miből álltak azok a kritériumok és módszerek, amelyekre a megtámadott határozat meghozatalakor támaszkodott.

20 Emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 296. cikkben előírt indokolásnak a kérdéses aktus jellegéhez kell igazodnia, és abból világosan és egyértelműen ki kell tűnnie az aktust kibocsátó intézmény érvelésének, oly módon, hogy az érdekeltek megismerhessék a meghozott intézkedést igazoló indokokat, illetve hogy az illetékes bíróság gyakorolni tudja felülvizsgálati jogkörét. Az indokolás követelményét az eset körülményeire, így különösen a jogi aktus tartalmára, a hivatkozott indokok jellegére, és a címzettek vagy a jogi aktus által közvetlenül és személyükben érintett egyéb személyek magyarázathoz fűződő érdekére tekintettel kell vizsgálni. Nem követelmény, hogy az indokolás az összes releváns ténybeli és jogi elemet tartalmazza, minthogy azt a kérdést, hogy valamely jogi aktus indokolása megfelel-e az EUMSZ 296. cikk követelményeinek, nemcsak szövegére, hanem körülményeire, valamint az adott tárgyra vonatkozó jogszabályok összességére is figyelemmel kell vizsgálni (lásd: 1998. április 2-i Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ítélet, C-367/95 P, EBHT, EU:C:1998:154, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

21 Kétségtelen, hogy a megtámadott határozat (7) bekezdésében a Bizottság azt állapította meg, hogy e határozat nem érinti a versenyszabályok alkalmazását, illetve különösen azt, hogy a versenynek való közvetlen kitettségnek a 2004/17 irányelv 30. cikke szerinti értékeléséhez használt kritériumok és módszertan nem szükségképpen azonos azokkal, amelyeket az EUMSZ 101. cikk vagy az EUMSZ 102. cikk, illetve a 139/2004 rendelet alapján végzett értékeléskor alkalmaznak.

22 Ugyanakkor hangsúlyozni kell, hogy a megtámadott határozat (8) bekezdésében a Bizottság azt jegyezte meg, hogy e határozat célja annak megállapítása, hogy a felperes kérelmével érintett szolgáltatások ki vannak-e téve olyan mértékű versenynek – olyan piacokon, amelyekre a belépés a 2004/17 irányelv 30. cikke értelmében nem korlátozott –, amely biztosítja, hogy az ezen irányelvben meghatározott részletes beszerzési szabályok jelentette fegyelem hiányában is átlátható, megkülönböztetéstől mentes módon történik az érintett tevékenységek folytatására irányuló beszerzés, olyan kritériumok alapján, amelyek lehetővé teszik az ajánlatkérők számára az általánosságban gazdaságilag legelőnyösebb megoldás azonosítását. Ily módon, a 2004/17 irányelvre való utalással a Bizottság kellőképpen kifejtette

a megtámadott határozatban azokat az indokokat, amelyek miatt szerinte az Európai Unió versenyjogában alkalmazott kritériumok és módszertan ezen irányelv alkalmazásánál nem volt egyszerűen átvehető.

23 Ami az alkalmazott kritériumokat és módszereket illeti, meg kell jegyezni, hogy a Bizottság utalt – többek között a megtámadott határozat (3) bekezdésében – a 2004/17 irányelv 30. cikkére. E rendelkezés (2) bekezdése kimondja, hogy az arra vonatkozó kérdést, hogy valamely tevékenység közvetlenül ki van-e téve a versenynek, olyan szempontok alapján kell eldönteni, amelyek megfelelnek az EUM-Szerződés versennyel kapcsolatos rendelkezéseinek, mint például az érintett áruk vagy szolgáltatások jellemzői, a helyettesítő áruk vagy szolgáltatások megléte, az árak, valamint az, hogy van-e ténylegesen vagy potenciálisan az érintett árunak, illetve szolgáltatásnak egynél több szállítója, illetve szolgáltatója. E tekintetben azt is meg kell jegyezni, hogy e szempontok képezik a tárgyát a 2004/17 irányelv 30. cikke szerinti eljárás alkalmazásának részletes szabályairól szóló, 2005. január 7-i 2005/15/EK bizottsági határozatnak (HL L 7., 7. o.).

24 E megfontolások alapján a Bizottság jogilag megkövetelt módon indokolta a választott módszert. Következésképpen a felperesnek az indokolási kötelezettség állítólagos megsértésére vonatkozó érvelését el kell utasítani.

25 Másodszor, a felperes arra hivatkozik, hogy a Bizottság megsértette a 2004/17 irányelvet azáltal, hogy nem alkalmazta az EUM-Szerződésben a versenyjog területén előírt szempontokat és módszereket. A felperes szerint a Bizottság megközelítése ellentmondásban volt mind az irányelv 30. cikkével, mind a 2005/15 határozattal, és a közösségi versenyjog területén az érintett piac meghatározásáról szóló bizottsági közleménnyel (HL 1997. C 372., 5. o., a továbbiakban: a piac meghatározásáról szóló közlemény). Az érintett piac körülhatárolásával kapcsolatban a felperes által végzett tanulmányok, kutatások és vizsgálatok alapját e közlemény, valamint a 2005/15 határozat képezte, és azok szerinte az ítélkezési gyakorlat és a jogtudomány, valamint a Bizottság szokásos gyakorlata értelmében a termékek helyettesíthetősége megállapításának, és ennélfogva az érintett termékek piaca körülhatárolásának elismert módszereit képezik. Mindenesetre, a Bizottság nem a felperes által alkalmazott szempontokat és módszereket alkalmazta. A felperes szerint a Bizottság ezenfelül nem értékelte megfelelő módon a felperes által szolgáltatott bizonyítékokat, továbbá nem szolgáltatott ellenbizonyítékot, a Bizottság „Az EUMSZ 101. és 102. cikk alkalmazásával kapcsolatos ügyekben, valamint kartell-ügyekben a bizonyító erejű gazdasági adatok közlésére és az adatgyűjtésre vonatkozó helyes gyakorlat” című dokumentumának megfelelően.

26 Fentebb (lásd a fenti 21. pontot) megállapításra került, hogy a megtámadott határozat (7) bekezdése szerint a Bizottság azt állapította meg, hogy a versenynek való közvetlen kitettségnek a 2004/17 irányelv 30. cikke szerinti értékeléséhez használt kritériumok és módszertan nem szükségképpen azonos azokkal, amelyeket az EUMSZ 101. vagy 102. cikk, illetve a 139/2004 rendelet alapján végzett értékeléskor alkalmaznak.

27 E megközelítés nem szenved jogi hibában.

28 Ugyanis, először is, bár vitathatatlan, hogy a 2004/17 irányelv 30. cikkének (2) bekezdése értelmében az arra vonatkozó kérdést, hogy valamely tevékenység közvetlenül ki van-e téve a versenynek, olyan szempontok alapján kell eldönteni, amelyek megfelelnek az EUM-Szerződés versennyel kapcsolatos rendelkezéseinek. Ugyanakkor e rendelkezés szövege nem követeli meg azt, hogy e szempontoknak pontosan meg kell egyezniük az uniós versenyjog rendelkezéseinek szempontjaival. Ezenfelül, amint azt a Bizottság állítja, a 2004/17 irányelv nem képezi részét az uniós versenyjognak. Ezen irányelv jogi alapját az EK 47. cikk (2) bekezdése, az EK 55. cikk és az EK 95. cikk képezi. A közbeszerzésekre vonatkozó uniós szabályok fő célja a szolgáltatásnyújtási szabadság és a torzulásmentes verseny elősegítése valamennyi tagállamban (lásd ebben az értelemben: 2005. január 11-i Stadt Halle és RPL Lochau ítélet, C-26/03, EBHT, EU:C:2005:5, 44. pont), amint az többek között a 2004/17 irányelv (2), (3) és (9) preambulumbekezdéseiből is kiderül. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2004/17

irányelv célja megnyitni az uniós verseny előtt azokat a piacokat, amelyekre az irányelv alkalmazandó, előnyben részesítve a lehető legszélesebb körű ajánlattételt a tagállamok gazdasági szereplői részéről (lásd: 2009. április 23-i ítélet, Bizottság kontra Belgium, C-287/07, EU:C:2009:245, 103. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). A megtámadott határozat (8) bekezdésében a Bizottság helyesen utalt a 2004/17 irányelv által a hatékony verseny elérni kívánt szintjének meghatározása érdekében kitűzött célra, annak megállapításánál, hogy ezen irányelv 30. cikke értelmében valamely tevékenység közvetlenül ki van téve a versenynek. Ráadásul, sem az EUMSZ 101. cikk és 102. cikk, sem a 139/2004 rendelet nem utal a 2004/17 irányelv 30. cikke (2) bekezdésében szereplő, „versenynek közvetlenül kitett” tevékenység fogalmára.

29 Másodszor, ami a 2005/15 határozatot illeti, emlékeztetni kell arra, hogy e határozat (2) preambulumbekezdése szerint a 2004/17 irányelv 30. cikkének (1) bekezdésében említett feltételek vizsgálatát kizárólag ezen irányelv alapján lehet elvégezni, a versenyszabályok alkalmazásának sérelme nélkül. Ezenfelül, ezen irányelv (40) preambulumbekezdéséből az következik, hogy 30. cikkének jogbiztonságot kell nyújtania az érintett szervezetek számára, valamint megfelelő döntéshozatali eljárást kell biztosítania, amely rövid határidőn belül teszi lehetővé az uniós jog e téren történő egységes alkalmazását. E megfontolások azt erősítik meg, hogy valamely kérelemnek a 2004/17 irányelv 30. cikke alapján elvégzett vizsgálata keretében a Bizottság nem köteles az EUM-Szerződés által a versenyjog terén meghatározott kritériumokat és módszereket alkalmazni.

30 Mivel a felperes azt állítja, hogy a 2005/15 határozat I. mellékletének 3. szakaszában a Bizottság megerősítette, hogy a versenyjogi rendelkezések szempontjai alkalmazandók, azt kell megállapítani, hogy kétségtelen, hogy a 2005/15 határozat I. melléklete 3. szakaszának első mondata, amely a szóban forgó termékek piacának körülhatárolására vonatkozik, megegyezik a piac meghatározásáról szóló, uniós versenyjoggal kapcsolatos közlemény 7. pontjában szereplő termékpiac-meghatározással. Ugyanakkor, egyrészt, a 2005/15 határozat nem említi e közleményt. Másrészt, a 2004/17 irányelv 30. cikkének (2) bekezdése értelmében az annak meghatározására szolgáló szempontoknak, hogy valamely tevékenység közvetlenül ki van-e téve a versenynek, összhangban kell lenniük a Szerződés versenyjoggal kapcsolatos rendelkezéseivel. Egyébként a Bizottság nem vitatja, hogy az uniós versenyjogra való hivatkozások alapvető szerepet játszanak a 2004/17 irányelv 30. cikkében írt eljárás keretében, amint az többek között a megtámadott határozat (17) bekezdéséből is kiderül, amelyben a Bizottság a szolgáltatások helyettesíthetőségének elemzése keretében kifejezetten az uniós versenyszabályokra hivatkozott.

31 Harmadszor, ami a piac meghatározásáról szóló közleményt és a Bizottságnak „Az EUMSZ 101. és 102. cikk alkalmazásával kapcsolatos ügyekben, valamint kartellügyekben a bizonyító erejű gazdasági adatok közlésére és az adatgyűjtésre vonatkozó helyes gyakorlat” című dokumentumát illeti, azt kell megállapítani, hogy azok kizárólag az uniós versenyjogra hivatkoznak. E dokumentumokból egyáltalán nem következik, hogy a Bizottság köteles lenne az azokban említett kritériumokat és módszertant alkalmazni a közbeszerzési joggal kapcsolatos eljárásokban.

32 Negyedszer, a felperes azt állítja, hogy a Bizottság döntéshozatali gyakorlata benne jogos bizalmat ébresztett a piacnak a versenyjog módszerei, illetve a piac meghatározásáról szóló közlemény alapján történő meghatározását illetően. E tekintetben hivatkozik a 2004/17 irányelv 30. cikke (1) bekezdése hatályának egyes dániai futár- és csomagszállító szolgáltatásokra való kiterjesztéséről szóló, 2007. március 16-i 2007/169/EK bizottsági határozatra (HL L 78., 28. o.), a magyarországi postai ágazaton belül működő egyes pénzügyi szolgáltatásoknak a 2004/17 irányelv alkalmazása alóli mentesítéséről szóló, 2011. december 16-i 2011/875/EU bizottsági végrehajtási határozatra (HL L 343., 77. o.) és a bizonyos magyarországi postai ágazati szolgáltatásoknak a 2004/17/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2014/25/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv alkalmazása alóli mentesítéséről szóló, 2014. május 22-i 2014/299/EU bizottsági végrehajtási határozatra (HL L 156., 10. o.).

33 Ennek az érvelésnek nem lehet helyt adni. Ugyanis, egyrészt hangsúlyozni kell, hogy a 2007/169 határozat (6) bekezdése, akárcsak a 2011/875 határozat (10) bekezdése és a 2014/299 határozat (6) bekezdése, kiemeli, hogy annak értékelése, hogy a szóban forgó szolgáltatások közvetlenül ki voltak-e téve a versenynek, kizárólag a 2004/17 irányelv végrehajtása érdekében történt, és egyáltalán nem prejudikálta a versenyszabályok alkalmazását. Egyébként a 2014/299 határozat jogi alapját nem a 2004/17 irányelv, hanem a vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai szolgáltatási ágazatban működő ajánlatkérők beszerzéseiről és a 2004/17/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2014. február 26-i 2014/25/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 94., 243. o.) képezte. Másrészt meg kell jegyezni, hogy a Bizottság azt állítja, hogy ő helyesen alkalmazta a megtámadott határozatban a piac körülhatárolására vonatkozó módszert, a piac meghatározásáról szóló közleményben előírtaknak megfelelően. E tekintetben a megtámadott határozat (17) bekezdéséből az következik, hogy a szóban forgó szolgáltatások helyettesíthetőségének elemzésénél a Bizottság a 2005/15 határozat I. melléklete 3. szakasza első mondatában szereplő kritériumokra hivatkozott, ami megfelel a piac meghatározásáról szóló közlemény 7. pontjában szereplő piacmeghatározásnak. Ami a felperes arra való hivatkozását illeti, hogy a Bizottság nem alkalmazta ezt a közleményt, érvelése sikertelen.

34 Következésképpen az első jogalapot el kell utasítani.

35 Mivel a felperes a jelen jogalap keretében általános jelleggel hivatkozik arra, hogy a Bizottság helytelenül vetette el az érintett piac körülhatárolásával kapcsolatban az általa a piac meghatározásáról szóló közleménynek megfelelően végzett tanulmányokat, kutatásokat és vizsgálatokat, hangsúlyozni kell, hogy ezen érv nem a Bizottság által alkalmazott kritériumokra és módszertanra vonatkozó általános megközelítésre vonatkozik, hanem a Bizottság által azon kérdés tekintetében végzett vizsgálatra, hogy a szóban forgó különféle postai szolgáltatások közvetlenül ki voltak-e téve a versenynek. Ezt az érvet tehát a második–hetedik jogalap keretében fogjuk megvizsgálni, amelyek a Bizottságnak a postai szolgáltatások versenynek való közvetlen kitettségével kapcsolatos megállapításaival kapcsolatosak.

A 2004/17 irányelv téves alkalmazására, valamint a címzett belföldi B2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piacán a versenynek való közvetlen kitettségre vonatkozó indokolás hiányára alapított, második jogalapról

36 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság megsértette a 2004/17 irányelv 30. cikkét, és határozata indokolás hiánya miatti hibában szenved, mivel a megtámadott határozat (14)–(33) bekezdéseiben azt állapította meg, hogy a címzett belföldi B2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások nem voltak közvetlenül kitéve a versenynek Ausztriában. A felperes szerint a Bizottság hibát vétett a szóban forgó piac körülhatárolása során. Közelebbről, a Bizottság szerinte tévesen vélte úgy, hogy az elektronikus és a postai kézbesítés nem ugyanannak a – belföldi B2X – piacnak a részét képezi.

37 A megtámadott határozat (14)–(33) bekezdéseiből az derül ki, hogy a Bizottság azt állapította meg, hogy a címzett belföldi B2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások nem voltak közvetlenül kitéve a versenynek Ausztriában, továbbá hogy ennek következtében a 2004/17 irányelv 30. cikkének (1) bekezdése nem volt alkalmazandó az e tevékenységek Ausztriában történő folytatását lehetővé tevő szerződésekre. E következtetést megelőzően a Bizottság a megtámadott határozat (14)–(30) bekezdéseiben azt állapította meg, hogy mivel a felperes azon állítása, miszerint az elektronikus és a postai kézbesítés nem ugyanazon érintett piac részét képezik, nem fogadható el, a szóban forgó termékek piaca a B2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piaca volt. Ezt követően a Bizottság a megtámadott határozat (31) és (32) bekezdésében azt állapította meg, hogy a felperes igen szilárd pozícióval rendelkezett e piacon, megközelítőleg [bizalmas] [1]%-os becsült piaci részesedéssel, hogy a postai piacot 2011. januárjától teljes mértékben liberalizálták, továbbá hogy a

1 — Kitakart, bizalmas adatok.

liberalizáció hatására a versenytársak – a versenynek leginkább kitett, nevezetesen a címzett B2X levelekkel kapcsolatos szolgáltatások szegmensében – megközelítőleg mindössze [bizalmas]%-os becsült világpiaci részesedésre tettek szert.

38 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a szóban forgó piac meghatározása, amennyiben a Bizottság részéről összetett gazdasági elemzéseket foglal magában, az uniós bíróság részéről csak korlátozott felülvizsgálat tárgyát képezheti (lásd, analógia útján: 2007. szeptember 17-i Microsoft kontra Bizottság ítélet, T-201/04, EBHT, EU:T:2007:289, 482. pont; 2010. december 15-i CEAHR kontra Bizottság ítélet, T-427/08, EBHT, EU:T:2010:517, 66. pont; 2012. május 24-i MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet, T-111/08, EBHT, EU:T:2012:260, 169. pont).

39 Ugyanakkor ez nem tarthatja vissza az uniós bíróságot attól, hogy ellenőrizze a gazdasági adatok Bizottság általi értelmezését. E tekintetben az uniós bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy a Bizottság az értékelését valószerű, megbízható és koherens bizonyítékokra alapozta-e, amelyek tartalmazzák az összetett helyzet értékeléséhez figyelembe veendő összes adatot, illetve hogy [e bizonyítékok] alátámasztják-e a belőlük levont következtetéseket (lásd analógia útján: 2011. december 8-i Chalkor kontra Bizottság ítélet, C-386/10 P, EBHT, EU:C:2011:815, 54. pont; Microsoft kontra Bizottság ítélet, fenti 38. pont, EU:T:2007:289, 482. pont; 2009. szeptember 9-i Clearstream kontra Bizottság ítélet, T-301/04, EBHT, EU:T:2009:317, 47. pont).

40 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a 2004/17 irányelv – annak 6. cikke értelmében – főszabály szerint a postai szolgáltatások nyújtására irányuló tevékenységekre is alkalmazandó. A 2004/17 irányelv 30. cikkében előírt eljárás megengedi az e szabályoktól való eltérést, megállapítva, hogy valamely tagállam vagy valamely ajánlatkérő e cikk (4) és (5) bekezdése szerinti kérelme alapján, az irányelv 3–7. cikkében említett tevékenységek nyújtását lehetővé tevő bizonyos piacok nem tartoznak az irányelv hatálya alá. Amennyiben, mint a jelen esetben is, valamely ajánlatkérő kéri a Bizottságtól a 2004/17 irányelv 30. cikke (1) bekezdésének valamely konkrét tevékenységre történő alkalmazhatóságának megállapítását, az érintett tagállam feladata e cikk (5) bekezdésének második francia bekezdésének megfelelően tájékoztatni a Bizottságot valamennyi releváns tényről, továbbá különösen minden olyan törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezésről vagy megállapodásról, amely az ezen irányelv 30. cikke (1) bekezdésében foglalt feltételeknek való megfelelőséggel kapcsolatos, valamint adott esetben az érintett tevékenység tekintetében illetékes, független nemzeti hatóság álláspontjáról. Az említett irányelv 30. cikke (6) bekezdése első francia bekezdésének megfelelően, valamely határozat e cikk alapján történő elfogadásához a Bizottságnak három hónapos határidő áll rendelkezésére a részére kézbesített kérelem kézhezvételének napját követő első munkanaptól számítva, és e határidő csak megfelelően indokolt esetekben hosszabbítható meg, legfeljebb három hónappal. A 2004/17 irányelv 30. cikke (5) bekezdésének negyedik franciabekezdéséből az következik, hogy amennyiben az e cikk (6) bekezdésében írt határidő elteltével a Bizottság nem hoz határozatot az ugyanezen cikk (1) bekezdésének valamely konkrét tevékenységre való alkalmazhatóságát illetően, az említett (1) bekezdést kell alkalmazandónak tekinteni.

41 Ezen eljárásból az következik, hogy az azon tényre vonatkozó bizonyítási teher, hogy a 2004/17 irányelv 30. cikke (1) bekezdésében foglalt feltételek teljesülnek, a kérelmezőre és az érintett tagállamra hárul, hiszen a Bizottság a jelen esetben csupán korlátozott hatáskörrel rendelkezik azon széles vizsgálati hatáskörhöz viszonyítva, amely őt az uniós versenyjog alkalmazása keretében az [EUMSZ 101. cikkben] és az [EUMSZ 102. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL L 1., 1. o.) és a 139/2004 rendelet alapján megilleti. Ezenfelül a Bizottság köteles végleges határozatot hozni az ezen irányelv 30. cikke (6) bekezdésében meghatározott határidőn belül, amennyiben úgy véli, hogy az e cikk (1) bekezdésében említett feltételek nem teljesülnek.

42 A harmadik jogalap négy részből áll. Az első rész azon a tényen alapul, hogy a Bizottság nem vizsgálta megfelelőképpen a felperes érvelését, és megsértette az indokolásra vonatkozó kötelezettségét. A második–negyedik rész a Bizottság által a megtámadott határozatban vétett, állítólagos értékelési

hibákon alapul. A második rész az elektronikus és postai kézbesítés helyettesíthetősége, valamint a piaci helyzet állítólagos akadályainak a megtámadott határozat (18) és (19) bekezdésében szereplő téves értékelésén alapul. A harmadik részben a felperes arra hivatkozik, hogy a megtámadott határozat (20) és (21) bekezdésében a Bizottság egyrészt tévesen értelmezte a felperes által elvégzett hipotetikus monopolista tesztet (a továbbiakban: HM-teszt) és a felperes által szolgáltatott terheléses vizsgálatból levezetett mennyiségek és árak alakulására vonatkozó adatokat, másrészt megszegte az indokolásra vonatkozó kötelezettségét. Végül a negyedik rész a megállapításra vonatkozó indokolás hiányán alapul, amely a megtámadott határozat (24) bekezdésében szerepel, és amely szerint a felperes áthárítja a költségek emelkedését az ügyfeleire.

43 Érvelésének alátámasztásaként, először is, a keresetlevélhez csatolt, az E. tanácsadó társaság által 2013 szeptemberében, a 2004/17 irányelv 30. cikkének alkalmazására vonatkozóan készített, „Austrian communications market (Az osztrák távközlési piac)” című tanulmány (a továbbiakban: ACM-tanulmány), másodszor az általa készített stresszelemzés, harmadszor pedig a Bizottság által készített regressziós elemzések kifejtése érdekében a felperes a tárgyaláson kérte az ACM-tanulmány és a stressz-elemzés szerzőjének tanúkénti meghallgatását.

44 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a megsemmisítés iránti kereset alapján indult eljárásban kizárólag az uniós bíróságra tartozik annak vizsgálata, hogy a megtámadott jogi aktus nem szenved-e az EUMSZ 263. cikkben írt valamely, jogszerűséget érintő hibában, anélkül hogy a saját, tudományos és technikai jellegű ténybeli megállapításaival helyettesíthetné az uniós hatóságok megállapításait (lásd ebben az értelemben: 2000. június 29-i DSG kontra Bizottság ítélet, T-234/95, EBHT, EU:T:2000:174, 146. és 168. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Szintén emlékeztetni kell arra, hogy az eljárási szabályzat 92. cikkének (1) bekezdése értelmében a Törvényszék határozza meg azokat a bizonyítási intézkedéseket, amelyeket helyénvalónak ítél. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint egyedül a Törvényszék dönthet az előtte folyamatban lévő ügyekkel kapcsolatban rendelkezésére álló információk kiegészítésének esetleges szükségességéről (lásd: 2004. október 7-i Mag Instrument kontra OHIM ítélet, C-136/02 P, EBHT, EU:C:2004:592, 76. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). A jogvita tárgyát és a beidézendő tanúk kihallgatásának szükségességét illetően tehát a Törvényszéknek kell értékelnie a kérelem releváns mivoltát (2006. április 27-i L kontra Bizottság végzés, C-230/05 P, EBHT-KSZ, EU:C:2006:270, 47. pont). Tekintettel arra, hogy azok a kérdések, amelyeket a tanúmeghallgatással kellene tisztázni, a jelen jogalap különböző részeit érintik, a felperes által a jogalap e részeinek keretében kifejtett érvelés megvizsgálását követően azt kell értékelni, hogy szükség van-e az ACM-tanulmány és a stresszelemzés szerzőjének meghallgatására.

Az első jogalapnak a felperes érvelésének nem megfelelő vizsgálatára és az indokolási kötelezettség megsértésére alapított, első részéről

45 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság nem vizsgálta meg kellőképpen sem az általa szolgáltatott tanulmányokat és szakértői véleményeket, sem az ezekből kikövetkeztethető általános tendenciákat és piacmeghatározást, vagyis azt a tényt, hogy a postai és az elektronikus kézbesítés ugyanannak a szóban forgó piacnak a részét képezik. A Bizottság ezzel szerinte megsértette az indokolási kötelezettségét is. A Bizottság szerinte a megtámadott határozat (15) bekezdésében mindössze annak megállapítására szorítkozott, hogy az a tény, hogy a postai és az elektronikus kézbesítési módok ugyanannak a szóban forgó piacnak a részét képezik, nem felel meg azoknak a megállapításoknak, amelyeket a korábbi határozataiban tett. Közelebbről, a felperes hangsúlyozza, hogy azt a tényt, hogy az üzleti levelek kézbesítési módja technológiailag semleges, az európai jogalkotó, majd ezt követően az osztrák jogalkotó is figyelembe vette, különösen az elektronikus számlázás területén, ahol az elektronikusan megküldött számlákat egyenértékűnek tekintik a postai úton megküldött számlákkal. Egy 2008-ban végzett vizsgálat szerint a Bizottság szakértői maguk is azt állapították meg, hogy a megkérdezett cégek 57%-a elektronikus számlákat küld. Ezen elektronikus számlák többségét PDF formátumban küldik meg, levelek mellékleteként. Ezenfelül több tanulmány is igazolta, hogy szoros összefüggés van a szélessávú internet fejlődése és a postai küldemények elektronikus levelekkel való felváltása között. A

szélessávú internetkapcsolat ausztriai sűrűsége tehát műszaki téren is lehetővé teszi azt, hogy az elektronikus levelek a postai küldemények helyébe lépjenek, különösen az üzleti levelek legfontosabb részét, vagyis a számlákat illetően. Ezen eltolódást bizonyítja a postai küldemények számának visszaesése és az elektronikus kommunikáció növekedése közötti, világszinten és Ausztriában is tapasztalható kölcsönhatás, valamint a felperes által végzett vizsgálatok és HM-teszt is. A felperes szerint különféle tanulmányok ugyanerre az eredményre jutottak.

46 Először is, ami az indokolási kötelezettség állítólagos megsértését illeti, a fenti 20. pontban említett, indokolásra vonatkozó követelményeken felül emlékeztetni kell arra, hogy bár a Bizottság nem köteles megvitatni minden egyes olyan tény- és jogkérdést, valamint megfontolást, amely a szóban forgó piac meghatározására vonatkozó határozat meghozatalához vezetett, az EUMSZ 296. cikk értelmében köteles megemlíteni legalább azokat a tényeket és megfontolásokat, amelyek a határozatának összefüggésében alapvető jelentőségűek (lásd ebben az értelemben: 1998. szeptember 15-i European Night Services és társai kontra Bizottság ítélet, T-374/94, T-375/94, T-384/94 és T-388/94, EBHT, EU:T:1998:198, 95. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ugyanakkor a jogi aktus kibocsátója nem köteles állást foglalni azokkal a tényezőkkel kapcsolatban, amelyek egyértelműen másodlagosak, és nem kell esetleges feltételezésekbe sem bocsátkoznia (lásd e tekintetben: 2005. október 25-i Németország és Dánia kontra Bizottság ítélet, C-465/02 és C-466/02, EBHT, EU:C:2005:636, 106. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

47 A jelen esetben a felperes érvelése nem bizonyítja, hogy a Bizottság megsértette volna indokolási kötelezettségét. Ugyanis, bár kétségtelen, hogy a megtámadott határozat (15) bekezdésében a Bizottság megállapította, hogy a felperes azon állítása, miszerint az üzleti levelek kézbesítési módja technológiai téren semleges, ami azt jelenti, hogy az elektronikus és a postai úton való kézbesítési mód ugyanannak a piacnak a részét képezi, nem felelt meg azoknak a megállapításoknak, amelyeket a korábbi határozataiban tett, ettől még nem vitás, hogy a megtámadott határozat (17)–(26) bekezdésében más megállapításokat is tett.

48 A megtámadott határozat (17) bekezdésében ugyanis a Bizottság rámutatott arra, hogy az uniós versenyszabályok értelmében a helyettesíthetőséget többek között a termékek jellemzői, ára és rendeltetése alapján kell vizsgálni. A megtámadott határozat (18) bekezdésében a Bizottság lényegében azt állapította meg, hogy a papíralapú számlák és az elektronikus számlák jellemzői és rendeltetése jelentős mértékben eltérnek egymástól, hiszen egyrészt ahhoz, hogy valaki elektronikus számlát tudjon küldeni vagy kapni, bizonyos kiegészítő infrastruktúrára lehet szükség, másrészt, az elektronikus számlázás rendeltetéséhez számos értéknövelt szolgáltatáshoz társulhat, és más előnyökkel is járhat. E tekintetben a megtámadott határozat (19) bekezdésében rámutatott arra, hogy vannak olyan helyzetek, amelyekben az elektronikus számlázás *de jure* és *de facto* is kötelezővé vált, és ezekben az esetekben a helyettesíthetőség kérdése fel sem merül, hiszen a feladók nem választhatják a postai kézbesítést. A megtámadott határozat (20)–(22) bekezdésében a Bizottság – vitatva a felperes által végzett HM-teszt eredményeit, valamint a mennyiségek és árak alakulására vonatkozó grafikonok felperes általi ismertetését – azt állapította meg, hogy nincs megbízható és meggyőző bizonyíték arra, hogy az elektronikus és a postai kézbesítés ténylegesen helyettesíthető. A megtámadott határozat (23) bekezdése szerint azok az ügyfelek – vállalati és lakossági ügyfelek egyaránt – akik nem képesek vagy nem hajlandók áttérni az elektronikus kapcsolattartásra, továbbra is szegmentált, meghatározott piacot alkotnak, amelyet minden kétséget kizáróan a felperes lát el, aki e piacon kvázi monopolhelyzetben van. A megtámadott határozat (24) bekezdésében a Bizottság azt állapította meg, hogy a felperes a költségek emelkedését át tudja hárítani az ügyfelekre, akiknek, figyelemmel a postai kézbesítés iránti hallgatólagos preferenciájukra, nincs más választásuk, mint szembenézni az árak emelkedésével. A megtámadott határozat (26) bekezdése szerint, bár az elektronikus kommunikációs eszközök terjedésének egyik fő hatása a levélpiac méretének csökkenése, ennek ellenére nem állapítható meg, hogy az elektronikus kapcsolattartás közvetlen versenyt jelentene a postai kézbesítés piacán.

49 A felperes állításaival ellentétben a Bizottság tehát nem szorítkozott mindössze annak megállapítására, hogy az a tény, hogy a postai és elektronikus kézbesítési mód ugyanannak a szóban forgó piacnak a részét képezi, nem felel meg az általa a korábbi határozataiban tett megállapításoknak. A megtámadott határozat viszont kellőképpen kifejti azokat az okokat, amelyek miatt a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a szóban forgó termékpiac kizárólag a B2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piaca volt. Tehát nem vonható le az a következtetés, hogy ezen indokolás nem teszi lehetővé az érintett számára a meghozott intézkedés indokainak megismerését, az illetékes bíróság számára pedig felülvizsgálati hatáskörének gyakorlását.

50 Egyébként azt kell megállapítani, hogy a határozatok indokolása pontossága mértékének arányosnak kell lennie a tényleges lehetőségekkel, és azon technikai feltételekkel vagy határidővel, amelyek között, illetve amelyen belül azt meg kell hozni (lásd: 1990. február 14-i Delacre és társai kontra Bizottság ítélet, C-350/88, EBHT, EU:C:1990:71, 16. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). A jelen esetben a megtámadott határozat (16) bekezdéséből az derül ki, hogy Ausztria jogi és ténybeli helyzetére figyelemmel az osztrák hatóságok felkérést kaptak arra, hogy nyilvánítsanak véleményt az elektronikus és postai kézbesítés közötti helyettesítésről, közelebbről pedig az érintett termékpiac meghatározásáról, de az osztrák hatóságok nem tudtak további tájékoztatást adni a felperes állításainak alátámasztására. Ezenfelül a Bizottság csupán korlátozott hatáskörrel és rövid határidővel rendelkezett a végleges határozat meghozatalánál (lásd a fenti 40. és 41. pontot).

51 Másodszor, a felperes arra hivatkozik, hogy a Bizottság nem vizsgálta meg kellőképpen sem az ő érvelését, sem az általa a szóban forgó piac meghatározása érdekében szolgáltatott tanulmányokat és szakértői véleményeket.

52 E tekintetben, először is, a felperes azt állítja, hogy a Bizottság nem vette figyelembe azt a tényt, hogy szabályozási szempontból a postai úton kézbesített és az elektronikus számlákat egymással azonosnak tekintik. A felperes szerint azt a tényt, hogy az üzleti posta kézbesítési módja technológiailag semleges, az európai jogalkotó, majd ezt követően az osztrák jogalkotó is figyelembe vette, különösen az elektronikus számlázás területén, annyiban, hogy az elektronikusan megküldött számlákat egyenértékűnek tekintik a postai úton megküldött számlákkal.

53 Kétségtelen, hogy a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló 2006/112/EK irányelvnek a számlázás szabályai tekintetében történő módosításáról szóló, 2010. július 13-i 2010/45/EU tanácsi irányelv (HL L 189., 1. o.) olyan szabályokat vezetett be, amelyek szerint – amint az a hozzáadottérték-adó (héa) területén előírt követelményekre vonatkozó 1010/45 irányelv (8) preambulumbekezdéséből kiderül – a papíralapú és az elektronikus számlák esetében azonos elbírálást kell alkalmazni.

54 Ugyanakkor ez a tény nem bizonyítja, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett volna azáltal, hogy nem tekintette egymás helyettesítőinek a postai és az elektronikus kézbesítést. A felperes ugyanis, amint az a megtámadott határozat (19) bekezdéséből is kiderül, nem vitatja, hogy Ausztriában 2014. januárja óta az elektronikus számlázás *de jure* kötelezővé vált a vállalatok és a kormány közötti viszonylatban. Ebben az esetben a helyettesíthetőség kérdése tehát fel sem merül, amint azt a Bizottság a megtámadott határozat (19) bekezdésében helyesen megállapította. Ezenfelül, amint az a 97/67/EK irányelvnek a közösségi postai szolgáltatások belső piacának teljes megvalósítása tekintetében történő módosításáról szóló, 2008. február 20-i 2008/6/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 52., 3. o.) (3) preambulumbekezdéséből kiderül, szabályozási szempontból nem az elektronikus szolgáltatásokat, hanem a postai szolgáltatásokat ismerik el az EUMSZ 14. cikk értelmében vett általános gazdasági érdekű szolgáltatásokként. E tekintetben a felperes azon érvét illetően, miszerint a különféle levélkézbesítési lehetőségeket a 2008/6 irányelv kimerítő jelleggel tárgyalja, meg kell állapítani, hogy a felperes kizárólag ezen irányelv (14), (15), (19) és (22) preambulumbekezdésére hivatkozik, amelyek ugyanakkor csak nagyon általános jelleggel említik az elektronikus kézbesítési módokat. Ráadásul, a közösségi postai szolgáltatások belső piacának fejlesztésére és a szolgáltatás minőségének javítására vonatkozó közös szabályokról szóló, 1997. december 15-i 97/67/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1998. L 15., 14. o.) 3. cikke értelmében a postai szolgáltatások

kínálata az, ami egyetemes szolgáltatásnak minősül. A felperes állításaival ellentétben, főszabályként nem vonható le az a következtetés, hogy a postán megküldött és az elektronikus számlák szabályozási szempontból azonosnak tekintendők.

55 Másodszor, a felperes azt állítja, hogy a Bizottság nem vette kellőképpen figyelembe azt a tényt, hogy az elektronikus levelek és a postai küldemények helyettesíthetőségét – ami szerinte Ausztriában a szélessávú internetkapcsolat elterjedtsége miatt műszaki szempontból biztosított – bizonyították azok a makrogazdasági adatok és tendenciák, amelyek szerint kölcsönhatás áll fenn a postai küldemények számának visszaesése és az elektronikus kommunikáció növekedése között. A felperes szerint, az ACM-tanulmány 2.3.2 pontjából az derül ki, hogy a távközlési cégek [*bizalmas]%-a* elektronikus számlákat küld, és e cégek [*bizalmas]%-a* elektronikus számlákat kap. Szerinte a piaci feltételek megváltozása, az elektronikus helyettesíthetőségre figyelemmel, megfelelő versenyt indukál, amelynek a felperes ki van téve.

56 E tekintetben hangsúlyozni kell egyrészt, hogy a 2005/15 határozat I. mellékletének 3. szakasza tartalmazza a szóban forgó piac meghatározásához előírt szabályokat. E szabályok szerint az érintett termékpiac mindazokat a termékeket és/vagy szolgáltatásokat magában foglalja, amelyeket a fogyasztó a jellemzőik, áruk és rendeltetésük alapján egymással felcserélhetőnek vagy helyettesíthetőnek tart. Ezenfelül a 2005/15 határozat I. mellékletének 3. szakasza tartalmazza azoknak a tényezőknek a nem kimerítő jellegű felsorolását, amelyeket az érintett termékpiac meghatározásához fontosnak tartanak, és amelyeket az elemzésben figyelembe vesznek. E tényezők a szóban forgó termékek és/vagy szolgáltatások fizikai hasonlóságának mértéke; a termékek végfelhasználásának bárminemű eltérése; két termék közötti árkülönbség; egy termékről egy másikra való áttérés költsége, ha két potenciálisan versengő termékről van szó; a fogyasztók kialakult vagy berögzült preferenciái egy terméktípus vagy termékkategória iránt; és a termékbesorolások (szakmai szövetségek nómenklatúrái stb.).

57 Másrészt, az ítélkezési gyakorlat szerint az érintett piac fogalma azt jelenti, hogy hatékony verseny létezhet a piacon lévő termékek között, ami feltételezi, hogy az ugyanazon piacon lévő valamennyi termék között bizonyos mértékű felcserélhetőség áll fenn az azonos felhasználás tekintetében (lásd analógia útján: 1979. február 13-i Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ítélet, 85/76, EBHT, EU:C:1979:36, 28. pont; 2007. január 30-i France Télécom kontra Bizottság ítélet, T-340/03, EBHT, EU:T:2007:22, 80. pont). A felcserélhetőséget vagy a helyettesíthetőséget nemcsak a szóban forgó termékek vagy szolgáltatások objektív jellegzetességeire figyelemmel kell értékelni, hanem figyelembe kell venni a versenyfeltételeket, valamint a piaci kereslet és kínálat szerkezetét is (lásd analógia útján: CEAHR kontra Bizottság ítélet, fenti 38. pont, EU:T:2010:517, 67. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

58 Még ha vélelmezzük is, amint azt a felperes állítja, hogy kölcsönhatás áll fenn egyrészről a postai küldemények számának visszaesése, másrészről az elektronikus kommunikáció növekedése és a szélessávú internetkapcsolat ausztriai sűrűsége között, e tények akkor sem bizonyítják, hogy – figyelemmel a 2005/15 határozat és a fenti 57. pontban idézett ítélkezési gyakorlat által meghatározott szempontokra – a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett volna azáltal, hogy nem tekintette úgy, hogy az elektronikus szolgáltatások helyettesíthetik a szóban forgó postai szolgáltatásokat. A megtámadott határozat (17) bekezdéséből ugyanis az derül ki, hogy a Bizottság az uniós versenyszabályok értelmében, a helyettesíthetőséget többek között a termékek jellemzői, ára és rendeltetése alapján vizsgálta. A megtámadott határozat (18) bekezdésében a Bizottság, a felperes azon állítására adott válaszként, miszerint az internet és a szélessáv elterjedtsége Ausztriában igen nagy mértékű, azt állapította meg, hogy úgy tűnik, hogy a papíralapú számlák és az elektronikus számlák jellemzői és rendeltetése jelentős mértékben eltérők. E megállapításokat nem vonja kétségbe azon kölcsönhatás esetleges fennállása, amely egyrészről a postai küldemények számának visszaesése, másrészről az elektronikus kommunikáció növekedése és a szélessávú internetkapcsolat ausztriai sűrű lefedettsége között tapasztalható.

59 Ami azon érvet illeti, miszerint az ACM-tanulmány 2.3.2. pontjából az derül ki, hogy a távközlési cégek [*bizalmas]%-a* elektronikus számlákat küld, és e cégek [*bizalmas]%-a* elektronikus számlákat kap, megjegyzendő, hogy e tanulmány 1.2 pontja szerint a megkérdezett piaci szereplők mindössze [*bizalmas]%-a* tekintette az e-mailt a hagyományos levél helyettesítőjének, míg [*bizalmas]%-uk* vélte úgy, hogy az e-mailek és a levelek egyszerre helyettesítői és kiegészítői egymásnak, továbbá [*bizalmas]%-uk* tekintette úgy, hogy az e-mail a levél tekintetében kiegészítő és nem helyettesítő jellegű. Ezen érvelés tehát nem bizonyítja, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett volna a szóban forgó piac meghatározásával kapcsolatban. Egyébként, mivel a felperes azt állítja, hogy a Bizottság nem tett különbséget a különféle számlatípusok között, hangsúlyozni kell egyrészt, hogy a megtámadott határozat (18) bekezdésében a Bizottság az elektronikus számlázás több módját vizsgálta, másrészt azt, hogy a felperes nem bizonyította, hogy a közigazgatási eljárásban ő maga ilyen különbséget tett volna annak megállapítása érdekében, hogy az elektronikus kézbesítés a postai kézbesítés helyettesítője. Az ausztriai levélforgalom megoszlásának bemutatása, amely kérelmének mellékletében szerepel, és amelyre a felperes hivatkozik, e tekintetben nem elegendő.

60 Harmadszor, mivel a felperes megjegyzi, hogy a Bizottság nem vette kellőképpen figyelembe az általa elvégeztetett HM-teszt eredményeit, azt kell megállapítani, hogy a Bizottság ezen eredményeket a megtámadott határozat (20) bekezdésében megvizsgálta, és azokat elvetette, mert azt állapította meg, hogy jóllehet ezen eredmények látszólag azt mutatják, hogy a papíralapú levél és az elektronikus levél ugyanazon érintett piac részét képezi, a felmérési modell egyes technikai szempontjai kétségessé teszik az eredmények érvényességét. Az eredmények ezen elvetésének megalapozottságát alább, a jelen jogalap harmadik – a HM-teszt állítólagos téves értelmezésére, a stresszelemzésből következő mennyiségek és árak alakulására vonatkozó adatokra, valamint az indokolási kötelezettség megsértésére alapított – része keretében fogjuk megvizsgálni.

61 Negyedszer, a felperes azt állítja, hogy a Bizottság által megrendelt tanulmányok maguk is arra a következtetésre jutnak, hogy a postai és az elektronikus kézbesítés két módja egymás helyettesítői. Szerinte a WIK-Consult nevű társaság 2013. augusztusi, „Main developments in the postal sector (2010–2013) [Főbb változások a postai ágazatban (2010–2013)]” (a továbbiakban: a 2013-as WIK-tanulmány) című tanulmánya kifejezetten kifejti, hogy helyettesíthetőség áll fenn az elektronikus kézbesítés és a tényleges postai kézbesítés között, valamint hogy igenis van verseny. A Nikali „The substitution of letter mail in targeted communication (A postai levélküldemények helyettesíthetősége a címzett kommunikációban)” című tanulmánya és a Copenhagen Economics „Main developments in the postal sector (2008–2010) [Főbb fejlemények a postai ágazatban (2008–2010)]” című tanulmánya is hasonló eredményekre jutott.

62 E tekintetben megjegyzendő egyrészt, hogy mivel e tanulmányokat a Törvényszékhez nem nyújtották be, a felperes nem tudta bizonyítani, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett volna az érintett piac meghatározását illetően. A keresetlevél 34. és 39. lábjegyzetében a Nikali, illetve a Copenhagen Economics tanulmányaira vonatkozó internetes oldalakra való hivatkozás nem orvosolja a kereset alátámasztásaként hivatkozott ezen iratoknak a Törvényszék 1991. május 2-i eljárási szabályzata 43. cikke (4) bekezdésének megfelelően történő benyújtásának hiányát. Másrészt, tekintettel arra, hogy a 2013-as WIK-tanulmány egy részét a Bizottság benyújtotta, azt kell megállapítani, hogy e tanulmány a postai ágazat piacán a kereslet esetleges visszaesésének okát az elektronikus kézbesítés lehetőségében látja. Ugyanakkor e tanulmány – a postai szolgáltatások piacán fennálló versenyhelyzetet illetően – azt is megállapítja, hogy a verseny intenzitása továbbra is gyenge, és a hagyományos szolgáltatók továbbra is erőfölényes helyzetben vannak. Ennek alapján tehát nem lehet arra következtetni, hogy a Bizottság tévesen állapította volna meg a szóban forgó postai szolgáltatások versenynek való közvetlen kitettségének hiányát.

63 Ötödször, mivel a felperes e tekintetben arra hivatkozik, hogy a Bizottság egy francia versenyhatósági határozatot követett, amelyben az Internet Protokoll feletti hangátvitelt (VoIP) a vezetékes telefóniával helyettesíthetőnek minősítették, és így azonos piachoz tartozónak ítélték, azt kell megállapítani, hogy a felperes nem szolgáltatott semmiféle bizonyítékot annak megállapítására, hogy e határozat a jelen

esetben tárgyalttal összevethető lenne. Egyébként, a felperes azon érvét illetően, miszerint egy versenytárgyú, 2014. májusi tájékoztató körlevélben a Bizottság megerősítette, hogy az elektronikus helyettesíthetőségnek közvetlen kihatása van a postai ágazatra, elegendő azt megjegyezni, hogy e körlevélben kifejezetten utalnak arra, hogy az nem köti a Bizottságot. Végül, a felperes állításával ellentétben, az a tény, hogy a Bizottságon belül, a korábban a „Postai szolgáltatások” nevet viselő illetékes egység nevét megváltoztatták „Online és postai szolgáltatások”-ra, semmiképpen sem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett volna az érintett piac meghatározását illetően. Az a tény, hogy a Bizottságon belül valamely egység nevét megváltoztatják „Online és postai szolgáltatások”-ra, nem képezi a releváns piac elemzésének olyan elemét, amely alkalmas lenne annak megállapítására, hogy e szolgáltatások közvetlenül ki vannak téve a versenynek.

64 Hatodszor, azon érvelés keretében, miszerint a Bizottság nem vette figyelembe azt, hogy az egyetemes szolgáltatásnak a valós piaci feltételekhez való igazítása viták tárgyát képezte, a felperes a német szabályozó hatóság 2014. novemberi vitaindító dokumentumára és a European regulators group for postal services (a postai szolgáltatások szabályozó hatóságainak európai csoportja; a továbbiakban: EGRP) 2014. szeptemberi vitaindító dokumentumára hivatkozik. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint, valamely megtámadott jogi aktus jogszerűségét az aktus elfogadásakor fennálló ténybeli és jogi elemek alapján kell vizsgálni (lásd: 2000. március 28-i T. Port kontra Bizottság ítélet, T-251/97, EBHT, EU:T:2000:89, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2008. április 10-i Deutsche Telekom kontra Bizottság ítélet, T-271/03, EBHT, EU:T:2008:101, 244. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). A jelen esetben tehát főszabály szerint a megtámadott határozat elfogadása idején releváns jogi aktusokból következő szabályozási háttérre kellett támaszkodni. Tekintettel arra, hogy a szóban forgó vitaindító dokumentumok későbbiek, mint a Bizottság által 2014. április 2-án elfogadott határozat, így nem vonható le az a következtetés, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett volna az érintett piac meghatározását illetően azzal, hogy nem vette figyelembe e dokumentumokat. Ezenfelül a felperes nem bizonyította, hogy a megtámadott határozat elfogadása idején a szóban forgó szabályozási hátteret illetően a jövőben módosítástervezetek lettek volna várhatók az Unióban vagy Ausztriában.

65 Egyébként, mivel a felperes e tekintetben kiemeli, hogy a 2004/17 irányelv (40) preambulumbekezdése szerint, figyelembe kell venni a versenypiac jelenlegi vagy jövőbeli megnyitásának hatásait, hangsúlyozni kell, hogy ugyanezen irányelv 30. cikkének (1) bekezdése értelmében az érintett piacok nem tartoznak ezen irányelv hatálya alá, ha abban a tagállamban, ahol a szolgáltatást nyújtják, a tevékenység közvetlen módon ki van téve a versenynek olyan piacokon, amelyekre a belépés nem korlátozott. A versenynek való közvetlen kitettség vizsgálatát a 2004/17 irányelv 30. cikkében írt eljárást befejező határozat meghozatala időpontjában rendelkezésre álló információk alapján kell elvégezni, hiszen az ezen eljárásnak megfelelő újabb kérelem a jövőre nézve nem zárható ki.

66 A jogalap első részét tehát el kell utasítani.

Az elektronikus és postai kézbesítés helyettesíthetősége állítólagos akadályainak, valamint a piaci helyzetnek a téves értékelésére alapított, második részről

67 A felperes, az ACM-tanulmányra való hivatkozással, azt állítja, hogy a Bizottság hibát vétett, amikor a megtámadott határozat (18) és (19) bekezdésében az elektronikus és a postai számlaküldés helyettesíthetőségét illetően akadályokat állapított meg, továbbá azt állítja, hogy a piaci helyzet Bizottság által adott értékelése téves.

68 Hangsúlyozni kell, hogy a megtámadott határozat (18) bekezdésében a Bizottság lényegében úgy vélekedett, hogy számottevő eltérések állapíthatók meg a papíralapú számla és az e-számla jellemzőiben és rendeltetésében, mivel egyrészt ahhoz, hogy lehetővé váljon az automatikusan feldolgozható elektronikus számlák küldése és/vagy fogadása, különösen a B2B e-számlák esetében kiegészítő infrastruktúrára lehet szükség. Az ilyen infrastruktúra külső szolgáltató igénybevételét,

speciális belső alkalmazást, elektronikus aláírást stb. tehet szükségessé. Másrészt, az e-számlázás számos értéknövelt szolgáltatással társulhat és más előnyöket is hordozhat, például lehetővé teszi az automatikus feldolgozást, a kifizetések harmadik fél általi finanszírozását. A megtámadott határozat (19) bekezdésében a Bizottság rámutatott arra, hogy 2014 januárjától szövetségi szinten a vállalkozások és a kormányzati szervek viszonylatában *de jure* kötelezővé vált az e-számlázás alkalmazása, és ez esetben a helyettesíthetőség kérdése fel sem merül, mivel a feladók nem választhatják a postai kézbesítés módját. Ezenfelül vannak egyéb esetek, amelyekben az e-számlázás *de facto* vált kötelezővé, a fogyasztók és/vagy a szolgáltatók részéről jelentkező komoly igényt követően.

69 Először is, ami a Bizottságnak a megtámadott határozat (18) bekezdésében szereplő megállapításait illeti, a felperes azt állítja, hogy a Bizottság nem vette figyelembe azt a tényt, hogy az elektronikusan küldött számlák többsége egy csatolt PDF fájlt tartalmazó e-mail, amelynek a postai úton, papírformában megküldött számlákhoz viszonyítva nincs semmilyen, ezeket meghaladó jellemzője vagy rendeltetése.

70 E tekintetben azt kell megállapítani, hogy az ACM-tanulmány 2.3.2 pontjából, amelyre a Bizottság a megtámadott határozat (18) bekezdésébe illesztett 14. lábjegyzetében hivatkozik, az derül ki, hogy az e-számlázásnak különféle modelljei léteznek, amelyek automatizáltsági szintjüktől függően eltérnek egymástól. E tanulmány szerint léteznek egyrészt a webportálok vagy szolgáltatók PDF-formátumú számlákat használó, félig automatizált internetes eljárásai, másrészt a végponttól végpontig terjedő, teljes egészében automatizált, integrált átutalási megbízást vagy fizetést lehetővé tevő e-számlázás. E tanulmányból az derül ki, hogy bár B2C viszonylatban a preferált kommunikációs forma a PDF-formátumú számlákat használó, félig automatizált internetes eljárás, a vállalkozások nagy része ennek ellenére már használt e-számlázást alkalmazó webportálokat is, a szolgáltatókat pedig európai szinten különösen a B2B e-számlázás tekintetében alkalmazzák. E tekintetben az ACM-tanulmány pontosítja, hogy vannak olyan szolgáltatók, amelyek a dokumentumok eredetiségét elektronikus aláírás segítségével biztosítják. Ezenfelül, az ACM-tanulmány szerint, ahhoz, hogy elektronikus számlákat kaphassanak és küldhessenek, a vállalkozások külső szolgáltatók megoldásait veszik igénybe, vagy valamilyen speciális belső alkalmazást, amelyet a programozók az ő részükre alakítottak ki.

71 Az ACM-tanulmányban szereplő ezen megállapításokra tekintettel, amely tanulmányt a felperes eljuttatott a Bizottsághoz, nem vonható le az a következtetés, hogy a Bizottság tévesen állapította volna meg a megtámadott határozat (18) bekezdésében azt, hogy ahhoz, hogy lehetővé váljon az elektronikus számlák küldése és/vagy fogadása, kiegészítő infrastruktúrára lehet szükség, és hogy az e-számlázás számos értéknövelt szolgáltatással társulhat, és más előnyöket is hordozhat.

72 Másodszor, ami a Bizottságnak a megtámadott határozat (19) bekezdésében szereplő megállapításait illeti, a felperes azt állítja, hogy a szövetségi szinten a vállalkozások és a kormány közötti viszonylatban küldött számlák által jelentett piacrész csupán [*bizalmas*]*%-ot* tesz ki, és ezért az érintett piac körülhatárolása értékelése szempontjából elhanyagolható. Ezenfelül nem lenne sem helyénvaló, sem a Bizottság korábbi határozataival összeegyeztethető azon esetek figyelembevétele, amelyekben az elektronikus számlázás *de facto* vált kötelezővé. Ráadásul, a Bizottság szerinte nem fejtette ki, hogy melyik lenne az érintett piacrész, sem azt, hogy annak milyen kihatásai lennének a szóban forgó piac körülhatárolására.

73 E tekintetben, először is hangsúlyozni kell, hogy még ha szövetségi szinten a vállalkozások és a kormány közötti viszonylatban küldött számlák kis mennyiségük miatt elhanyagolhatóknak is tekinthetők, a Bizottság akkor is joggal állapíthatta meg – anélkül, hogy ezzel hibát vétett volna –, hogy létezik ilyen számlázási mód, amelynek kapcsán a helyettesíthetőség kérdése fel sem merül.

74 Másodszor, mivel a Bizottság úgy vélekedett, hogy vannak egyéb hasonló esetek, amelyekben az e-számlázás *de facto* vált kötelezővé, a fogyasztók és/vagy a szolgáltatók részéről jelentkező komoly igényt követően, azt kell megállapítani, hogy a megtámadott határozat (19) bekezdésébe illesztett 15. lábjegyzetben a Bizottság az ACM-tanulmány 2.3.2 pontjára hivatkozik. E tanulmányból az derül

ki, hogy a vállalkozások számlázási móddal kapcsolatos választása többek között a vállalkozások közötti üzleti forgalomtól, a szolgáltatók hálózatain keresztül szerzett tapasztalattól, vagy az ügyfelek igényeitől függ. Az ACM-tanulmány szerint, azok az üzleti okok, amelyek miatt az e-számlázást alkalmazzák, főként külső piaci erőktől függnek, nevezetesen az ügyfelek vagy a szolgáltatók részéről jelentkező komoly igénytől, vagy valamely olyan kormányzati kezdeményezéstől, amely azt kötelezővé szeretné tenni.

75 Figyelemmel az ACM-tanulmányra való ezen hivatkozásra, az a *de facto* helyzet, amelyre a Bizottság utal, jogilag kellőképpen kitűnik a megtámadott határozatból. Ami az e helyzettel érintett piacrészt illeti, emlékeztetni kell arra, hogy tekintettel a Bizottságnak a 2004/17 irányelv 30. cikkében foglalt eljárásban fennálló korlátozott vizsgálati jogkörére, és arra tényre, hogy a bizonyítás terhe a felperesre hárul (lásd a fenti 40. és 41. pontot), nem várható el, hogy a Bizottság túllicitálja a felperes által a kérelemben tett megállapításokat. E tekintetben hangsúlyozni kell azt is, hogy a megtámadott határozat (16) bekezdéséből kiderül, hogy az osztrák hatóságok nem tudtak – a felperes állításait alátámasztandó – kiegészítő információkkal szolgálni (lásd a fenti 50. pontot). Ami e *de facto* helyzetnek az érintett piac körülhatárolásával kapcsolatos kihatásait illeti, a megtámadott határozat (30) bekezdéséből – amely szerint a Bizottság az érintett termékpiacot főként a határozat (19) bekezdésében említett információk alapján határozta meg – az következik, hogy e szempont olyan elemet képez, amelyet a Bizottság a szóban forgó piac meghatározásánál figyelembe vett. Ezenfelül semmi sem enged arra következtetni, hogy az érintett piac meghatározásához megkövetelt szempontok (lásd a fenti 56. és 57. pontot) kizárnák valamely *de facto* helyzet figyelembevételének lehetőségét. Végül, mivel a felperes azt állítja, hogy e figyelembevétel nem felel meg a Bizottság korábbi határozatainak, azonfelül, hogy a felperes nem jelölte meg pontosan, hogy a Bizottság mely határozatai lennének azok, amelyek alkalmasak érvelésének alátámasztására, nem terjesztett elő olyan érvet sem, amely alkalmas lenne annak bizonyítására, hogy a Bizottság a jelen esetben kötve lett volna saját döntéshozatali gyakorlatához. Ennek az érvelésnek tehát nem lehet helyt adni.

76 Következésképpen a jogalap második részét el kell utasítani.

A HM-teszt és a stresszelemzésből következő mennyiségek és árak alakulására vonatkozó adatok állítólagos téves értelmezésére, valamint az indokolási kötelezettség megsértésére alapított, harmadik részről

77 A jogalap e része két kifogásból áll. Az első kifogás azon HM-teszt értékelésével kapcsolatos, amelyet a felperes kérelmének alátámasztása érdekében készíttetett. A második kifogás a felperes által szolgáltatott stresszelemzésből következő mennyiségek és árak alakulására vonatkozó adatok téves értelmezésén alapul.

– Az első, a HM-teszt téves értelmezésére és az indokolási kötelezettség megsértésére vonatkozó kifogásról

78 A felperes azt állítja, hogy a megtámadott határozat (20) bekezdésében a Bizottság egyrészt tévesen értelmezte azt a HM-tesztet, amelyet ő a címzett belföldi B2X levelek piaca vonatkozásában készíttetett, és amely szerinte azt bizonyítja, hogy a postai és az elektronikus kézbesítés ugyanannak a piacnak a részét képezi, másrészt megsértette az indokolási kötelezettségét.

79 Az ügyiratokból az derül ki, hogy a HM-tesztet tartalmazó felmérést, amely részét képezi az ACM-tanulmánynak is, 451 vállalkozás megkérdezésével végezték el, és az kétféle kérdéstípust tartalmazott. Egyrészt, egy sor közvetlen kérdéssel, megkérdezték a vállalkozásokat az üzleti posta kezelésével kapcsolatos gyakorlatukról. A központi kérdés az volt, hogy e vállalkozások a leveleiket elektronikus úton küldenék-e, ha a levelek postaköltsége 62 centről 65,1 centre emelkedne. A vállalkozásoknak hét különböző válasz közül kellett választaniuk, nevezetesen: nem lenne változás, teljes változás állna be, illetve az összes levél 10, 20, 30, 50 vagy 75%-át érintő változás állna be.

Másrészt, közvetett kérdéseket tettek fel, amelyek nem közvetlenül az áremelkedésre adott válaszreakciókkal voltak kapcsolatosak. A vállalkozásoknak meg kellett jelölniük, hogy két különböző, több jellemzővel leírt szolgáltatás közül melyiket választanák.

80 A Bizottság a megtámadott határozat (20) bekezdésében a következőket állapította meg:

„A kérelmező [HM-tesztet] végzett, 451 ausztriai vállalkozástól gyűjtött felmérési adatok alapján. A felmérés közvetett kérdéssor útján, conjoint-elemzési technikákkal vizsgálta a papíralapú és elektronikus küldemények iránti preferenciákat. Az eredmények szerint a postai kézbesítés árának 5%-os emelkedése [*bizalmas]%-kal* csökkentené a levélküldés iránti keresletet. Ezekből az eredményekből ugyan arra lehet következtetni, hogy a papíralapú és az elektronikus küldemény azonos érintett piachoz tartozik, a felmérés kialakításának egyes technikai szempontjai kétségessé teszik az eredmények érvényességét. Például a termékeket meghatározó jellemzők körét olyan módon választották meg, amely elősegítheti az elektronikus kommunikációs eszközök előnyösebb megítélését. A vitatható feltételezések a conjoint-elemzés technikájának alkalmazásával kapcsolatos gazdasági szakirodalomban nem találhatók meg, és a becsült [*bizalmas]%-os* csökkenésre gyakorolt hatásuk nem mérhető.”

81 Először is, a felperes azt állítja, hogy a Bizottság megsértette az indokolási kötelezettségét azzal, hogy nem fejtette ki, hogy milyen okok miatt ítélnék meg előnyösebben a megkérdezettek az elektronikus kommunikációs eszközöket, és hogy miben nyilvánulnak meg a vitatható feltételezések a gazdasági szakirodalomban.

82 E tekintetben, ami a megtámadott határozatban szereplő azon okokat illeti, amelyek alapján a Bizottság bizonyos mértékű torzítást állapított meg az elektronikus kommunikációs eszközök javára, hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság rámutatott arra a megtámadott határozat (20) bekezdésében, hogy például a termékeket meghatározó jellemzők körét olyan módon választották meg, hogy annak alapján ő erre a következtetésre jutott. Ami a vitatható feltételezéseket illeti, a megtámadott határozat (20) bekezdéséből az derül ki, hogy itt a szóban forgó felmérésben említett feltételezésekről van szó, és nem a gazdasági szakirodalomban fellelhető vitatott feltételezésekről.

83 Mindazonáltal el kell ismerni, hogy a Bizottság által a HM-teszt eredményeit illetően a megtámadott határozatban megfogalmazott kritika pontos megszövegezésének hiánya sajnálatosnak tűnhet. Ugyanakkor, figyelemmel arra a kontextusra, amelyben a megtámadott határozatot meghozták, és amelyet többek között az jellemzett, hogy a végleges határozat meghozatalára egy meghatározott határidő állt rendelkezésre (lásd a fenti 40. pontot), a Bizottság a jelen esetben nem mulasztott el eleget tenni azon kötelezettségének, hogy megfelelő módon indokolja a megtámadott határozatot, az ítélkezési gyakorlat fenti 20. és 46. pontban kifejtett követelményeinek megfelelően. E tekintetben túlzás lenne részletes leírást megkövetelni a felmérésben kiválasztott minden egyes jellemzőre, illetve a felmérésben említett minden egyes vitatott feltételezésre vonatkozó kritika tekintetében. Ez annál is inkább igaz, mivel a felperes a közigazgatási eljárást, mint abban részt vevő fél, szorosan figyelemmel kísérhette (lásd ebben az értelemben: 2008. július 10-i Bertelsmann és Sony Corporation of America kontra Impala ítélet, C-413/06 P, EBHT, EU:C:2008:392, 179. és 180. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ugyanis az ügyiratokból kiderül, hogy miután 2013. december 2-án benyújtotta azokat a kérdőíveket, amelyeken a szóban forgó felmérés alapult, a felperes által e felméréssel megbízott szakértő 2014. március 6-án tárgyalt a Bizottság szolgálataival. Ezután, a következő napon a Bizottság megküldte a határozat tervezetét e szakértőnek, és a 2014. március 28-án tartott megbeszélésen azt megvitatta vele. A 2014. március 28-án megvizsgált határozattervezet, amelyet a Bizottság a Törvényszék által elrendelt pervezető intézkedéseket követően becsatolt (lásd a fenti 12. pontot), már tartalmazta a megtámadott határozat (20) bekezdésének szövegét.

84 Egyébként azt kell megállapítani, hogy a Bizottság által megfogalmazott kritikák – mind a termékek meghatározásánál használt jellemzők megválasztását, mind a vitatott feltételezéseket illetően – a szóban forgó felmérés közvetlen kérdésekkel kapcsolatos részére vonatkoznak. Az a tény, hogy a

felperes a keresetlevelében azt állította, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (20) bekezdésében csak a közvetett kérdéseket elemezte, a közvetlen kérdéseket nem, további valószínűsítő körülményt képez annak megállapításához, hogy a felperes ismerte a Bizottság érvelését.

85 Másodszor, a felperes azt rója fel a Bizottságnak, hogy tévesen értelmezte a HM-tesztet, és nem ismertette azokat a szakértői véleményeket, illetve felméréseket, amelyek alkalmasak lettek volna az ő felméréseinek cáfolására. A felperes szerint, jóllehet a HM-teszt közvetlen és közvetett kérdéseket is tartalmaz, a Bizottság nem elemezte az ügyfeleknek feltett közvetlen kérdéseket, amelyeknek szerinte fontos szerepe van. A Bizottság gyakorlatára, valamint a piac meghatározásáról szóló közleményre való hivatkozással a felperes azt állítja, hogy a Bizottság gyakran alkalmazza az érintett vállalkozások által a piac körülhatárolása céljából bizonyítékként rendelkezésre bocsátott marketingtanulmányokat, amit a jelen esetben nem tett meg. Az ügyfelek körében végzett, közvetlen kérdésre irányuló felmérés eredményei azt mutatják, hogy a megkérdezett vállalkozások [*bizalmas]%-a* postai úton küldött levélküldeményeit már egy minimális áremelkedés esetén is részben vagy egészben elektronikus levélküldéssel helyettesítené, továbbá hogy a megkérdezett vállalkozások [*bizalmas]%-a* a továbbiakban is a postai levélküldést alkalmazná. Ezen eredmények megegyeznek egy 2012-ben Ausztria vonatkozásában készített másik tanulmány eredményeivel. Ezenfelül, a felperes adatai szerint, a megkérdezett vállalkozások [*bizalmas]%-ának* az árak változatlanul maradása esetén is szándékában áll a jövőben számláit elektronikusan megküldeni. A Bizottság a felperes szerint nem vette figyelembe azt a tényt, hogy a megkérdezettek arra való hajlandósága, hogy a postaköltségek emelkedése esetén a postai szolgáltatásokat elektronikus szolgáltatásokkal helyettesítse, az Egyesült Királyságban és Németországban is megfigyelhető, amint az az Egyesült Királyság postai szabályozó hatósága által gyűjtött, illetve a WIK-Consult nevű társaság „Nachfrage nach Postdienstleistungen von Geschäftskunden (A vállalati ügyfelek által támasztott postai szolgáltatások iránti igény)” című, 2009-es tanulmányában (a továbbiakban: 2009-es WIK-tanulmány) szereplő adatokból is kiderül. Ami a Bizottságnak a közvetett kérdésekkel kapcsolatos kifogásait illeti, a felperes arra hivatkozik, hogy e kérdéseket egy ismert felmérési technika alkalmazásával tették fel, az alaposabb helyzetelemzés érdekében. A piac meghatározásáról szóló közleménynek megfelelően, az ügyfelek körében végzett felmérésekbe az összes, a fogyasztók által helyettesíthetőnek tekintett terméket belefoglalták, és így nem történt torzítás az elektronikus kommunikációs eszközök javára.

86 Elöljáróban emlékeztetni kell arra (lásd a fenti 38–41. pontot), hogy egyrészt az érintett piac meghatározásánál a Bizottság széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik, amely csak korlátozott felülvizsgálat tárgyát képezheti az uniós bíróság részéről, másrészt, az érintett piac meghatározását illetően a bizonyítás terhe a felperesre hárul.

87 Először is hangsúlyozni kell, hogy a felperes állításaival ellentétben a Bizottság nem vitatja, hogy a HM-tesztek alapul szolgálhatnak a termékek, illetve szolgáltatások helyettesíthetőségének vizsgálatához. A Bizottság ugyanis jelezte, hogy alkalmazta a piac meghatározásáról szóló közleményben foglaltaknak megfelelően a piac körülhatárolására vonatkozó módszert (lásd a fenti 33. pontot). Kétségtelen, hogy a HM-teszt főszabály szerint részét képezi az e közleményben említett módszereknek. Az említett közlemény 15. pontja szerint a fogyasztók által helyettesíthetőnek tekintett termékskála e meghatározásának egyik módja olyan gondolatkísérletnek tekinthető, amely kismértékű, de tartós változást feltételez a vonatkozó árakban, és értékeli a vevők valószínűsíthető reakcióit. E közlemény 17. pontjából az derül ki, hogy a megválaszolandó kérdés az volt, hogy vajon a felek ügyfelei áttérnének-e a könnyen hozzáférhető helyettesítő termékekre vagy átpártolnának-e a máshol letelepedett szolgáltatókhoz az érintett területeken feltételezetten bekövetkező, kismértékű (5–10% közötti), de tartós relatív árnövekedés esetén. Ha a helyettesítés, az annak betudható értékesítés-visszaesés miatt elegendő az áremelkedés kizárására, akkor további helyettesítő termékeket és szolgáltatásokat, illetve további területeket fognak integrálni az érintett piacba. Az említett közlemény 39–41. pontjának megfelelően, a különféle ökonometriai és statisztikai megközelítések kereteibe illeszkedő mennyiségi tesztek (például valamely termék iránti kereslet rugalmasságának

becslése, az ügyfelek és a versenytársak nézőpontját kutató felmérések, vagy a felek által közölt piaci tanulmányok) releváns tényezőket képezhetnek két termék helyettesíthetőségének megítélését illetően a kereslet szintjén.

88 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2005/15 határozat 7. lábjegyzetéből az derül ki, hogy az érintett piac meghatározásánál a Bizottság csak azokat a termékeket veszi figyelembe, amelyek a vizsgált termékeket könnyen helyettesíteni tudják. Könnyen behelyettesíthető termékek azok a termékek, amelyekre a fogyasztók az érintett termék árának szerény mértékű, de jelentős – például 5%-os – emelkedése esetén, az ezen emelkedésre adott válaszként áttérnének. E lábjegyzet szerint mindez lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy egy olyan érintett piac összefüggésében értékelje a versenyhelyzetet, amely magában foglalja az összes olyan terméket, amelyre a vizsgált termékek fogyasztói könnyen át tudnának térni. Szintén e lábjegyzet szerint, ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy a Bizottság nem veszi figyelembe azokat a kényszerítő körülményeket, amelyek az érintett vállalkozások versenymagatartására kihatnak, és amelyek a nem teljesen tökéletes, azon helyettesítő termékek meglétéből adódnak, amelyekre a fogyasztók nem az érintett termékek árának szerény mértékű, de azért jelentős – például 5%-os – emelkedésére adott válaszként térnének át. E hatásokat azt követően veszik figyelembe, ha már meghatározták a piacot és az adott piacrészeket.

89 Másodszor, a felperes azon érvelését illetően, miszerint a Bizottság nem ismertette a felmérései cáfolására alkalmas szakértői véleményeket vagy felméréseket, elegendő arra emlékeztetni, hogy az annak bizonyításával kapcsolatos bizonyítási teher, hogy teljesülnek-e a 2004/17 irányelv 30. cikke (1) bekezdésében említett feltételek, a kérelmezőre és az érintett tagállamra hárul. A Bizottságot tehát nem terhelte saját tanulmányok elkészítésével kapcsolatos feladat.

90 Harmadszor, ami a felperes azon érvelését illeti, miszerint a Bizottság nem elemezte a felmérés közvetlen kérdéseit, azt szintén el kell vetni. Az a tény, hogy a megtámadott határozat (20) bekezdésében a Bizottság utalt arra, hogy a szóban forgó felmérés közvetett kérdések sorát foglalta magában, továbbá hogy csak a közvetett kérdések fogalmára vonatkozó kritikákat említette kifejezetten, nem jelenti azt, hogy nem elemezte a felmérés közvetlen kérdéseit. Ugyanis, egyrészt az „incluait (foglalt magában)” fordulat [ford. megj.: a határozat magyar nyelvű változatában más megfogalmazással szerepel] nem zárja ki azt, hogy a közvetett kérdéseken felül más kérdések is részét képezték a szóban forgó felmérésnek, hiszen a Bizottság egyébként kifejezetten bekérte a felperes által e felmérés elkészítésével megbízott szakértőtől a felmérésre vonatkozó, közvetlen és közvetett kérdéseket tartalmazó kérdőíveket. Másrészt, a megtámadott határozat (20) bekezdésének a felmérés technikai modelljeinek egyes szempontjait illetően kritikákat megfogalmazó szövege önmagában nem teszi lehetővé azon következtetés levonását, hogy e kritikák csupán a felmérés közvetett kérdésekkel kapcsolatos részére vonatkoznak.

91 Negyedszer, a felperes azt állítja, hogy a Bizottság tévesen értékelte a szóban forgó felmérés keretében feltett, azon fő közvetlen kérdésnek köszönhetően kapott eredményeket, amellyel a megkérdezett vállalkozásokat arra kérték, hogy közöljék, hogy amennyiben a levelek postaköltsége 62-ről 65,1 centre emelkedne, akkor leveleiket elektronikus úton küldenék-e.

92 Amint az fentebb már megállapításra került (lásd a fenti 79. pontot), az e kérdésre adott válaszként a vállalkozásoknak hét különböző válasz közül kellett választaniuk, nevezetesen: nem lenne változás, teljes változás állna be, illetve az összes levél 10, 20, 30, 50 vagy 75%-át érintő változás állna be. A megtámadott határozat (20) bekezdésében a Bizottság e tekintetben mindössze annak kimondására szorítkozott, hogy jóllehet ezen eredmények látszólag azt mutatják, hogy a papíralapú levél és az elektronikus levél ugyanazon érintett piac részét képezi, a felmérési modell egyes technikai szempontjai kétségessé teszik az eredmények érvényességét. Ellenkérelmében a Bizottság pontosította, hogy az a tény, hogy a megkérdezett vállalkozásoknak legalább 10%-os volument kellett megjelölniük a levélforgalmukból, amennyiben áttérnének a postai kézbesítéstől az elektronikus kézbesítésre, esetleg azt eredményezhette, hogy túlbecsülték az áremelkedés esetén mutatkozó hajlandóság mértékét.

Ezenfelül a Bizottság ellenkérelmében hozzátette, hogy a felmérés egésze – az osztrák gazdaságban működő vállalkozások méretbeli megoszlásával összevetve – a megkérdezett vállalkozások méretét illetően jelentős torzítást tartalmazott.

93 Egyrészt, a Bizottság azon kifogására adott válaszként, hogy a legalább 10%-os levélforgalom megválasztása túlbecslést eredményezhetett, a felperes úgy érvel, hogy a százalékok megválasztása a felmérésben az elküldendő levelek mennyiségéhez igazodott, ez utóbbi pedig a piaci feltételektől függ. A felperes szerint azok az ügyfelek, akik az elektronikus küldést választják, nemcsak egy levelet küldenek elektronikusan, hanem a küldeményeik egy adott százalékát. Ezenfelül az ACM-tanulmányból szerinte az derül ki, hogy a megkérdezett vállalkozások [*bizalmas]%-a* 100–1000 levelet küld havonta, beleértve a számlákat is. E levélmennyiség 5%-a csak havi 5–50 levélnek felelne meg. A 10%-os levélmennyiség tehát legalább 10–100 levélnek felel meg, és így jobban mutatja a piaci körülményeket. Ráadásul, az Egyesült Királyságban és Németországban készített más HM-teszt-tanulmányok eredményei alapján úgy tűnik, hogy áremelkedés esetén masszív eltolódás volt megfigyelhető. A felperes szerint a 10%-os küszöb megválasztása tehát óvatos becslésnek felelt meg. A felperes azt állítja, hogy amennyiben az áttérés minimumaként lehetővé tette volna az 5%-os küszöb megválasztását, az elektronikus kézbesítésre való áttérés iránti hajlandóság még nagyobb lett volna. Végül, a felmérés eredményeinek elemzését szerinte nem a küldemények volumenével, hanem a megkérdezett vállalkozások számával összefüggésben végezték el. A küldemények volumenével összefüggésben egy 5%-os vélelmezett áremelkedés esetén még nagyobb lett volna a visszaesés.

94 Ezen érvelés ugyanakkor nem alkalmas annak bizonyítására, hogy a Bizottságnak a megtámadott határozat (20) bekezdésében szereplő azon értékelése, amely szerint a felmérési modell egyes szempontjai kétségessé teszik az eredmények érvényességét, téves lenne.

95 Ugyanis, amint azt a Bizottság állítja, a megkérdezett vállalkozások által elküldött levelek számára való hivatkozás nem támasztja alá a felperes azon állítását, miszerint a 10%-os minimum jobban tükrözte a piaci realitásokat, annál is inkább, mivel az ACM-tanulmány 3.4.1 pontjából az derül ki, hogy a megkérdezett vállalkozások [*bizalmas]%-a* havonta legalább 1000 levelet küld, ezen belül [*bizalmas]%-uk* 1000–2499 levelet, [*bizalmas]%-uk* 2500–4999 levelet, [*bizalmas]%-uk* 5000–9999 levelet, [*bizalmas]%-uk* pedig legalább 10 000 levelet. Ami az Egyesült Királyságban és Németországban készült tanulmányok eredményeit illeti, amint azt a Bizottság állítja, azonkívül, hogy azok nem az osztrák piacra vonatkoznak, és így a felperes állításával ellentétben nem relevánsak az érintett piac meghatározása szempontjából, az ACM-tanulmány 3.4.1 pontjából az derül ki, hogy e tanulmányok arra a kérdésre vonatkoztak, hogy a szóban forgó vállalkozások mindenféleképpen vagy csupán esetlegesen lennének-e hajlandók áttérni az elektronikus számlaküldésre áremelkedés esetén, és így nem e változás mértékének kérdésére vonatkoztak. Ezenfelül, ami a Németországban készült tanulmányt, vagyis a 2009-es WIK-tanulmányt illeti, abból az derül ki, hogy az e tanulmány keretében végzett felmérés eredményét úgy értelmezték, hogy a vállalkozások, a levelek árának emelkedése esetén inkább szolgáltatót váltanának, és nem az elektronikus számlaküldést alkalmaznák.

96 Mivel a felperes azt állítja, hogy amennyiben az átállás minimumaként lehetővé tette volna az 5%-os küszöb megválasztását, az elektronikus kézbesítésre való áttérés iránti hajlandóság még nagyobb lett volna, azt kell megállapítani, hogy ezen érvelés egyáltalán nincs alátámasztva, és így mint megalapozatlant, el kell vetni. Ezenfelül hangsúlyozni kell, hogy még ha feltételezzük is, hogy a szóban forgó érvelésnek helyt lehetne adni, az a szint, amelyet e hajlandóság elérhetett volna, az ügyiratokból akkor sem derül ki. Ugyanez elmondható a felperes azon érvét illetően is, miszerint a postai kézbesítés visszaesése még jelentősebb lenne, ha a felmérés eredményeinek elemzését a küldemények volumenével összefüggésben végezték volna el.

97 Másrészt, a Bizottság azon kifogására adott válaszként, hogy szerinte a felmérés egésze – az osztrák gazdaságban működő vállalkozások méretbeli megoszlásával összevetve – a megkérdezett vállalkozások méretét illetően jelentős torzítást tartalmazott, a felperes azzal érvel, hogy a megkérdezett vállalkozások a valós piaci feltételek és a levélkézbesítés piacán megforduló küldemények volumene tekintetében

reprezentatívaknak voltak tekinthetők. A felperes hangsúlyozza, hogy az ACM-tanulmányból az derül ki, hogy mindenekelőtt a nagyvállalatok azok, akik levélküldést végzenek, a kisvállalkozások csupán kisebb volumenben végeznek ilyen tevékenységet. A felperes szerint, bár a felmérést a gazdaságban működő vállalkozások méretbeli megoszlását figyelembe véve végezték, ez inkább azzal a következménnyel járt, hogy a piaci realitásokat torzította el. A felperes üzleti ügyfelekre vonatkozó mappájában 5641 ügyfél szerepelt, amelyek közül 160 ügyfél küldött éves szinten a teljes küldeményeinek [*bizalmas]%-át* kitevő mennyiségű levelet. A valós piaci feltételekre tekintettel azokat a vállalkozásokat kellene megkérdezni, amelyek kellő mennyiségű küldeményforgalmat generálnak, és nem azokat, amelyek nem játszanak semmiféle szerepet a piacon. A felperes 160 kulcsfontosságú üzleti ügyfeléből összesen 57 ügyfél vett részt abban a felmérésben, ami az összes üzleti ügyfele küldeményforgalmának [*bizalmas]%-át* kitevő becsült volumennek felel meg. Ezenfelül a felperes bevonta a felmérésbe azokat a kisvállalkozásokat is, amelyek kevesebb mint 100 küldeményt küldenek havonta, és akik a küldeményforgalom mindössze [*bizalmas]%-át* kitevő részt értek el, 8,4%-os magasságban, és adatbázisa nem tartalmazta azokat a postai feladókat, akik a leveleiket valamely postahivatalban maguk adják fel. A felmérés tehát szerinte a piaci feltételeket illetően teljes mértékben reprezentatív volt. Egyébként, a felperes arra hivatkozik, hogy lehetséges, hogy a nagyvállalatok hajlamosabbak az elektronikus kézbesítésre áttérni. Szerinte mindenesetre, még ha nagy üzleti ügyfeleinek csupán egy kis része tér is át az elektronikus kézbesítésre, ez olyan hálózati infrastrukturális költségeket eredményezne, amelyeket potenciálisan a többi feladóra hárítanának át, ami előbb-utóbb e feladókat is az elektronikus kézbesítés irányába térítené el.

98 Ezen érvelés nem alkalmas annak bizonyítására, hogy a Bizottságnak a megtámadott határozat (20) bekezdésében szereplő azon értékelése, amely szerint a felmérési modell egyes szempontjai kétségessé teszik az eredmények érvényességét, téves lenne.

99 Ugyanis, tekintettel arra, hogy a felperes a piaci részesedés körülbelül [*bizalmas]%-ával* rendelkezik a címzett belföldi B2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piacán, amelyet senki sem vitat, azt kell megállapítani, hogy majdnem az összes osztrák vállalkozás a felperes ügyfele. Amint a Bizottság állítja, tekintettel arra, hogy a felperes maga is elképzelhetőnek tartja azt, hogy bizonyos méretű vállalkozások inkább az elektronikus helyettesítő termékre hajlamosak áttérni, az a tény, hogy a felmérés a nagyvállalatokra koncentrál, azzal a veszéllyel jár, hogy nem tükrözi megfelelő módon a kis- és közepes vállalkozások mint ügyfelek igényeit. E tekintetben, ami a felperes azon állítását illeti, miszerint még ha nagy üzleti ügyfeleinek csupán egy kis része térne is át az elektronikus kézbesítésre, ez olyan hálózati infrastrukturális költségeket eredményezne, amelyeket potenciálisan a többi feladóra hárítanának át, ezen állítást, mint megalapozatlant, el kell vetni. Ugyanis a felperes maga is utal arra, hogy árai szigorúan szabályozottak, és ennek következtében áremelésre csak a szabályozó hatóság engedélyével kerülhet sor.

100 Ezenfelül, amint azt a Bizottság állítja, még ha feltételezzük is, hogy a megkérdezett vállalkozások küldeményforgalmának volumene a megfelelő szempont, akkor sem tűnik úgy, hogy a megkérdezett vállalkozások körében végzett felmérés figyelembe vette volna a méretbeli összefüggéseket. Ugyanis a Bizottság által benyújtott osztrák statisztikákból az derül ki, hogy Ausztriában 2011-ben megközelítőleg 311 000 vállalkozást tartottak nyilván. Amint az fentebb megállapításra került (lásd a fenti 99. pontot), majdnem minden vállalkozás a felperes ügyfele volt. A fentiekre tekintettel a felperes nem állíthatja azt, erre vonatkozó bizonyítékok szolgáltatása nélkül, hogy a mappájában szereplő 5641 ügyfél figyelembevétele – a küldeményforgalom volumenéhez viszonyítva – reprezentatív mintavételt biztosított a megkérdezett vállalkozások tekintetében. Épp ellenkezőleg, a kizárólag a felperes üzleti ügyfeleket tartalmazó mappájába bejegyzett vállalkozásoknak a kiválasztása nagyobb súlyt tulajdoníthat a nagy levélforgalommal rendelkező vállalkozásoknak, hiszen vélelmezhető, hogy a kis levélforgalommal rendelkező vállalkozásoknak kevesebb érdeke fűződik az említett mappába való bekerüléshez. Ráadásul, miközben az ACM-tanulmány 3.4.1 pontjából az derül ki, hogy a megkérdezett vállalkozások [*bizalmas]%-a* havi szinten 10 000 küldeményt meghaladó levélforgalommal rendelkezett, a felperes a válaszában azt írta, hogy ezen 5641 ügyfelének mindössze [*bizalmas]%-a* rendelkezett ekkora volumennel. Egyébként, a felmérésben megkérdezett 451 vállalkozás közül a nagyvállalatokat

részesítették előnyben, mivel a felperes szerint az ügyfélmappájában szereplő 160 nagyvállalkozásból 57 vett részt a felmérésben, a többi 5481 vállalkozásból pedig csupán 394. Amint a Bizottság állítja, a felperes azt sem bizonyította, hogy a kisvállalkozások, amelyek havonta kevesebb, mint 100 levelet adnak fel, felülreprezentáltak lettek volna a felmérésben, ellentétben azzal, amit ő állított. Ugyanis, míg a felperes szerint mappájának 5461 ügyfelének [*bizalmas]%-a* kisvállalkozás volt, a szóban forgó felmérésben e szegmens csupán a megkérdezett vállalkozások [*bizalmas]%-át* tette ki.

101 Mivel a felperes e tekintetben azt állítja, hogy a HM-teszt eredményei egy 2012-ben Ausztriára vonatkozóan készült tanulmány eredményeinek felelnek meg, e tanulmány bizonyítékként való becsatolása hiányában ezt az érvet, mint megalapozatlant, el kell vetni.

102 Ötödször, a felperes azt állítja, hogy az elvégzett felmérésből az derül ki, hogy ügyfeleinek [*bizalmas]%-a* a jövőben azt tervezte, hogy még ha az árak változatlanok maradnak is, áttér leveleinek postai kézbesítéséről azok elektronikus kézbesítésére. Ezt az érvelést el kell utasítani. Ugyanis hangsúlyozni kell, hogy egy ilyen eredmény, ami egyébként igen általános jellegű, ugyanazokban a technikai hibákban szenved, mint a HM-tesztre vonatkozó fő közvetlen kérdésre adott válasz révén kapott eredményeket terhelő hibák.

103 Hatodszor, a felperes arra hivatkozik, hogy a közvetett kérdéseket egy ismert felmérési technika alkalmazásával tették fel, az alaposabb helyzetelemzés érdekében. A piac meghatározásáról szóló közleménynek megfelelően, az ügyfelek körében végzett felmérésekbe az összes, a fogyasztók által helyettesíthetőnek tekintett terméket belefoglalták, és így nem volt eltolódás az elektronikus kommunikációs eszközök javára.

104 Amint az már fentebb megállapításra került (lásd a fenti 79. pontot), az ügyiratokból az derül ki, hogy a HM-tesztet magában foglaló felmérés közvetett kérdéseket is tartalmazott. E kérdésekkel, amelyek nem közvetlenül a vállalkozások áremelkedésre adott reakciójára vonatkoztak, a vállalkozásoknak meg kellett jelölniük, hogy két különböző, több jellemzővel leírt szolgáltatás közül melyiket választanák. A megtámadott határozat (20) bekezdésében a Bizottság e tekintetben azt állapította meg, hogy jóllehet ezen eredmények látszólag azt mutatják, hogy a papíralapú levél és az elektronikus levél ugyanazon érintett piac részét képezi, a felmérési modell egyes technikai szempontjai kétségessé teszik az eredmények érvényességét. Szerinte például a termékeket meghatározó jellemzők körét olyan módon választották meg, amely elősegítheti az elektronikus kommunikációs eszközök előnyösebb megítélését. Ellenkérelmében a Bizottság pontosította, hogy az ügyfeleknek feltett közvetett kérdések „csomagok” formájába voltak összerendezve, amelyek az elektronikus és a postai kézbesítés közötti választási lehetőségen felül értékelésre felhívó, például a környezetvédelemmel kapcsolatos, a jogi előírásokkal vagy a biztonsággal kapcsolatos szubjektív szempontokat is tartalmaztak. E kérdezési módszer szerinte azzal a kockázattal járt, hogy valójában egy adott preferenciára szűkítette le a megkérdezett vállalkozások véleménynyilvánítását. Ezenfelül szerinte nyilvánvaló, hogy ezen értékelési elemek egészét úgy fogalmazták meg, hogy a megkérdezettek az elektronikus kézbesítést részesítsék előnyben.

105 A felperes vitatja e kifogásokat, és arra hivatkozik, hogy az ACM-tanulmány 2.3.2 pontjában említett több tanulmány is megállapítja, hogy a feladók az áron felül más szempontokat is figyelembe vesznek, amikor döntést hoznak. E tanulmányok eredményei alapján, a környezettel, a biztonsággal és a jogi előírásokkal kapcsolatos megfontolások empirikus módon bizonyított preferenciákat képeznek. Szerinte e preferenciáknak a felmérésbe való belefoglalása megfelel a bevett és a tudomány által elismert módszernek. A felperes szerint a feladó különféle preferenciáit a felmérésben kiegyensúlyozott módon vették figyelembe.

106 Ezen érvelés nem támasztja alá azt, hogy a Bizottságnak a felmérési modell szempontjaira vonatkozó értékelése téves lenne. Nem tűnik úgy, hogy a Bizottság hibát vétett volna annak megállapításával, hogy a közvetett kérdések „csomagok” formájába való összerendezése, amely az elektronikus és a postai kézbesítés közötti választási lehetőségen felül, értékelésre felhívó, szubjektív szempontokat is tartalmazott, alkalmas lett volna a felmérés eredményeinek eltorzítására. Ugyanis, amint azt a Bizottság

állítja, az ilyen szubjektív szempontok figyelembevétele megakadályozhatta azt, hogy a megkérdezett vállalkozások az elektronikus és a postai kézbesítéssel kapcsolatos valódi preferenciákat kifejthessék. Bár kétségtelen, hogy az ACM-tanulmány 2.3.2 pontjában említett más tanulmányok az elektronikus kézbesítés javára szóló szempontok között a vállalkozások egyéb preferenciáit is feltüntették, ettől még nem vitás, hogy az ACM-tanulmányból nem következik, hogy e különféle preferenciákat a conjoint elemzési technikákat alkalmazó, releváns gazdasági irodalomban már azonos módon alkalmazták, amint azt a Bizottság a megtámadott határozat (20) bekezdésében megállapította. Ezenfelül önmagában azzal az állítással, hogy e különféle preferenciákat az ACM-tanulmányban kiegyensúlyozott módon vették figyelembe, a felperes egyáltalán nem bizonyította, hogy ez valóban így is történt.

107 Az első kifogást tehát el kell utasítani.

– A felperes által szolgáltatott stressz-elemzésből következő mennyiségek és árak alakulására vonatkozó adatok téves értelmezésére alapított, második kifogásról

108 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság tévesen állapította meg a megtámadott határozat (21) bekezdésében azt, hogy a felperes által szolgáltatott stressteszt elemzéséből következő, a mennyiségek és az árak alakulására vonatkozó adatok alapján nem állítható, hogy az elektronikus kézbesítés és a postai kézbesítés egymás valódi helyettesítői lennének. A stressz-elemzés szerinte az abból álló „stresszhelyzet” következtében kialakuló kereslet-visszaesésnek az elemzése volt, hogy a felperes árat emel, amelyre 2011 májusában végül sor is került, és azt a szabályozó hatóság engedélyezte. A felperes szerint a HM-teszt eredményei alapján a kereslet rugalmassága, amely 5%-os áremelkedés esetén megközelítőleg [*bizalmas]%-os* volt, ugyanolyan szintű maradt, mint a 2011 májusában bekövetkezett áremelkedés által okozott rugalmasság, amely a választott szolgáltatásnyújtástól függően [*bizalmas]%-os*, illetve [*bizalmas]%-os* volt.

109 A Bizottság a megtámadott határozat (21) bekezdésében a következőket állapította meg:

„A kérelmező ezenkívül grafikonokat is benyújtott a mennyiségek és árak alakulásáról, amelyek alapján a mennyiségek a felmérés elemzésében közöltnél sokkal kisebb árérzékenységet mutattak. E nyilvánvaló ellentmondás tisztázása érdekében a Bizottság felkérte a kérelmezőt, hogy bocsássa rendelkezésre a grafikonok elkészítéséhez és a kereslet érzékenységének számszerűsítéséhez felhasznált valós adatokat. A keresletnek a kérelmező által valós adatok alapján kiszámított érzékenysége az alkalmazott technikától függően [*bizalmas*]% és [*bizalmas*]% között változott. Mindazonáltal a kérelmező az eredményeket nem a sztenderd ökonometriai elemzés alkalmazásával kapta. A bizottsági szolgálatok által azonos adatokon, a gazdasági szakirodalomban közölt sztenderd ökonometriai technikák alkalmazásával végzett elemzés előzetes eredményei alapján a mennyiségek árváltozásra való érzékenysége alacsonyabb, akár 3,1% is lehet.”

110 A megtámadott határozat (21) bekezdésének negyedik mondatába beszúrt lábjegyzetben a következők szerepelnek:

„A keresletelemzésben az árat általában endogén változónak tekintik. Az endogenitást ellenőrizni kell ahhoz, a mennyiségek kapcsolódó árérzékenységét a rugalmasság torzításmentes becslésének lehessen tekinteni. A kérelmező ez endogenitás ilyen típusú ellenőrzését nem végezte el, továbbá nem igazolta megfelelően az árak exogenitását, így megalapozatlanul feltételezte az árak exogén jellegét.”

111 Pontosabban megfogalmazva, a felperes azt állítja, hogy a Bizottság szintén használ stresszelemzéseket a piacok körülhatárolásának alátámasztására. A felperes szerint nincs nyilvánvaló ellentmondás az ACM-tanulmány keretében végzett felmérés eredményeit illetően. A stresszelemzésben ő gyakorlati okok és az üzleti forgalmat terhelő adóval kapcsolatos megfontolások miatt tett különbséget a valamely nagy postahivatalnál feladott sztenderd levelek (amelyek az egyetemes szolgáltatás kötelezettség körébe tartoznak) és a postaválogató-központok valamelyikénél feladott levelek között

(amelyek nem esnek az egyetemes szolgáltatási kötelezettség hatálya alá, viszont héakötelesek). 2011. májusára a felperes 1%-os áremelkedés esetén [*bizalmas]%-os* keresleti rugalmassággal számolt az egyetemes szolgáltatási kötelezettség alá nem eső sztenderd leveleket illetően, és [*bizalmas]%-os* keresleti rugalmassággal az egyetemes szolgáltatási kötelezettség alá tartozó leveleket illetően. Egy HM-teszt keretében megkövetelt 5%-os áremelkedés [*bizalmas]%-os*, illetve [*bizalmas]%-os* kereslet-visszaesést eredményezne a sztenderd levelek forgalmában. A HM-teszt eredménye, amely [*bizalmas]%-os* keresleti rugalmasságot állapított meg, tehát meggyőző. A felperes szerint a stresszelemzést két hasonló valószínűségi ellenőrzés is megerősítette, konkrétan egy egyszerű ökonometriai elemzés és egy kiegészítő ökonometriai elemzés. Végül, a felperes arra hivatkozik, hogy azok az ökonometriai elemzések, amelyeket a Bizottság az általa szolgáltatott adatok alapján végzett, nem megfelelőek és nem is elegendők ezen elemzések megbízhatóságának és érthetőségének cáfolásához. Míg a Bizottság első elemzése szerinte ugyanabba a nagyságrendbe illeszkedik, mint a felperes által mért keresleti rugalmasság, nevezetesen [*bizalmas*]%, a második elemzés téves, mivel a változókat összefüggések nélkül és eltérő periodicitású adatok nélkül alkalmazták.

112 Ezen érvelés nem bizonyítja, hogy a Bizottság értékelése nyilvánvaló hibában szenvedne.

113 Ugyanis, először is, ami azt az érvet illeti, amely szerint a Bizottság szintén alkalmaz stresszelemzéseket a piacok körülhatárolásának igazolásaként, azt kell megállapítani, hogy a Bizottság nem vitatta az ilyen elemzések hasznosságát az érintett piac meghatározása szempontjából. A Bizottság jelezte, hogy alkalmazta a piac meghatározásáról szóló közleményben foglaltaknak megfelelően a piac körülhatárolására vonatkozó módszert (lásd a fenti 33. pontot). E közlemény 38. pontja szerint a Bizottság által két terméknek a kereslet szintjén tapasztalt helyettesíthetőségének értékelése szempontjából relevánsnak ítélt tényezők egyike a közelmúltban történt ilyen helyettesítésre vonatkozó bizonyíték. E pont alapján bizonyos esetekben elképzelhető, hogy információhoz lehet jutni a piacon a közelmúltban történt eseményekből vagy stresszhelyzetekből, amelyek valós példákat szolgáltatnak két termék helyettesíthetőségére. Az említett pont rámutat arra, hogy amikor ilyen információ áll rendelkezésre, az általában alapvető jelentőségű a piac meghatározása szempontjából. Szintén a piac meghatározásáról szóló közlemény 38. pontja szerint, ha a vonatkozó árak változása már megtörtént (miközben egyébként minden egyéb dolog változatlan maradt), a keresett mennyiségekben kifejeződő reakciók meghatározó jelentőségűek lesznek a helyettesíthetőség fennállásának megállapításához.

114 Másodszor, ami azon érvelést illeti, amely szerint a Bizottság tévesen állapította meg azt, hogy nyilvánvaló ellentmondás állt fenn a felperes által végzett felmérés eredményei és az utóbbi által végzett stresszelemzés eredményei között, mivel a stresszelemzés keretében használt mennyiségek és árak alakulására vonatkozó grafikonok egyértelműen enyhébb érzékenységet mutattak a mennyiségek árakhoz viszonyított alakulását illetően, mint a szóban forgó felmérésben szereplő elemzés, ezen érvelést szintén el kell vetni.

115 Ugyanis, amint azt a Bizottság állítja, a felperes által rendelkezésére bocsátott grafikonokból az derül ki, hogy a kereslet 2011. áprilisában kezdett csökkenni, vagyis még a felperes által 2011. májusában eszközölt áremelés előtt. Ugyan igaz, hogy a kereslet 2011. májusában tovább csökkent, nem zárható ki, hogy azok a kivételes okok – konkrétan, a felperes szerint, az egyes nagyobb ügyfelei közötti eltolódás –, amelyek áprilistól kezdve visszaesést eredményeztek, bizonyos módon szintén hozzájárultak a 2011. májusi visszaeséshez, és így a Bizottság helyesen állapíthatta meg azt, hogy a mennyiségek árérzékenysége egyértelműen kisebb volt, mint amely a szóban forgó felmérésben szereplő elemzésben szerepel.

116 Ezzel szemben, ami a Bizottság azon állítását illeti, hogy a felperesnek kizárólag 2011. májusát kellett volna figyelembe vennie, és nem a 2011. áprilisától júniusig tartó időszakot, mivel az elemzett áremelkedés 2011. május 1-jén lépett életbe, ezen érvnek nem lehet helyt adni. Ugyanis, még ha a felperes 2011. februári, Bizottság által becsatolt reklámanyagaiból az is derül ki, hogy a 2011. május

1-jétől bekövetkező áremelést már jóval korábban a fogyasztók tudomására hozták, hangsúlyozni kell, hogy ez a tény nem vonja kétségbe a felperes azon állítását, miszerint ügyfelei csak utólag reagálnak az áremelkedésre.

117 Harmadszor, a felperes azt állítja, hogy ő a stresszelemzés eredményeinek alátámasztására két hasonló valószínűségi ellenőrzést is végzett, konkrétan egy egyszerű ökonometriai elemzést és egy kiegészítő ökonometriai elemzést. Szerinte a regresszióanalízis formájában nyert adatok egyszerű ökonometriai elemzése alátámasztotta a kereslet sztenderd formula szerint kiszámított rugalmasságát. Ebben az elemzésben a szezonális hatásokat, amelyek a postai ágazatban megfigyelhetők, egy néma változó segítségével ellenőrizték. Ezen elemzésből szerinte egy 5%-os áremelkedés esetén [*bizalmas*]%-os rugalmasság következik. A kiegészítő ökonometriai elemzés eredménye 5%-os áremelkedés esetén [*bizalmas]%-os* rugalmasságot adna. A felperes, kiegészítő jelleggel, bemutatta a Bizottságnak a postai ágazatban a kínálat rugalmasságára vonatkozó sztenderd doktrína szerinti értékelést, amely szintén a felperes által egy 1%-os áremelkedés esetén mért rugalmasságokat erősítette meg. A felperes szerint a Bizottság a kiegészítő ökonometriai elemzést csupán amiatt kifogásolta, hogy az nem sztenderd ökonometriai elemzés volt. Ezen elemzésben a felperes a regresszióanalízist a levélvolumen mint magyarázandó függő változó és a levelek ára mint magyarázó független változó használatával végezte el. Ilyen esetben endogenitásról van szó, hiszen a magyarázóváltozó kihatással van a magyarázandó változóra. Ugyanakkor, ellentétben a Bizottság feltételezéseivel, a postai ágazatra vonatkozó tudományos tanulmányokban az endogenitás ismert problémája elfogadott. A hipotézis szerint a levelek árai exogének, amit a felperes által szolgáltatott elemzések megerősítenek. A kiegészítő ökonometriai elemzést az a tény is megerősíti, hogy az ugyanazokra az eredményekre vezet, mint a felperes többi elemzése, többek között az egyszerű ökonometriai elemzés, amelynek esetében a felperes szerint nem merült fel endogenitással kapcsolatos probléma, hiszen ő az árat nem magyarázóváltozóként építette be. A Bizottság állításával ellentétben a sztenderd ökonometriai elemzés használata tehát nem követelmény.

118 Először is, ami azt az érvet illeti, miszerint a Bizottság csupán a kiegészítő ökonometriai elemzést kifogásolta, amiatt, hogy az nem sztenderd ökonometriai elemzés volt, az egyszerű ökonometriai elemzést viszont nem kifogásolta, azt kell megjegyezni, hogy a megtámadott határozat (21) bekezdéséből nem az derül ki, hogy a Bizottság által a sztenderd ökonometriai elemzés hiányára vonatkozóan emelt kifogás csupán a felperes által elvégzett kiegészítő ökonometriai elemzésre vonatkozott volna. Ugyanis az említett bekezdésben, annak megállapításakor, hogy annak ellenére, hogy a felperes által valós adatok segítségével kiszámított keresletre jellemző rugalmasság az alkalmazott technikától függően [*bizalmas*]% és [*bizalmas*]% között váltakozott, a felperes ezen eredmények produkálásához nem a sztenderd ökonometriai elemzést alkalmazta, a Bizottság nem tett semmiféle különbséget a felperes által végzett egyszerű ökonometriai elemzés és a kiegészítő ökonometriai elemzés között. Inkább a megtámadott határozat (21) bekezdése negyedik mondatába illesztett lábjegyzetből derül ki (lásd a fenti 110. pontot), hogy a Bizottság a felperes két ökonometriai elemzését azért vetette el, mert ez utóbbi nem vette figyelembe az árak endogenitásának kérdését, és nem bizonyította kellőképpen, hogy az árak exogének voltak.

119 Másodszor, a felperes azon érvét illetően, miszerint az egyszerű ökonometriai elemzés esetében nem merült fel az árak endogenitásának problémája, mivel az az árat nem mint magyarázóváltozót integrálta, és így mindenképpen érvényes elemzés volt, azt kell megjegyezni, hogy amint azt a Bizottság állítja, ezzel az elemzéssel a felperes az árérzékenységet, illetve a 2011. május 1-jei áremelkedés által jelentett sokkra adott reakciót szerette volna bizonyítani, a mennyiségeket illetően. Ugyanis ezen elemzésből az derül ki, hogy ez utóbbi szerint, a postai levélküldemények iránti kereslet ökonometria segítségével történő modellezése lehetővé tette az áremelkedésnek betudható keresletcsökkenés számszerűsítését, az egyéb tényezők e szempontból vett elkülönítésével. Ezen elemzés tartalmazta ezenfelül az áremelkedésnek betudható volumen-visszaesésre vonatkozó eredményt is. Amint azt a felperes a tárgyaláson jelezte, az egyszerű ökonometriai elemzés keretében figyelembe vett adatok pontosan a 2011. május 1-jén történt áremelkedéssel érintett időszakra vonatkoztak. A felperes egyszerű ökonometriai elemzésének ennek következtében tartalmaznia kellett az árat mint tényezőt.

120 Harmadszor, ami a felperes azon állítását illeti, hogy a postai ágazatra vonatkozó tudományos tanulmányokban az endogenitás ismert problémája elfogadott, és hogy a hipotézis az, hogy a levelek árai exogének, a felperes ezzel mindössze egy, a tézisét alátámasztani vélő tanulmányra hivatkozik, anélkül hogy azt benyújtotta volna. E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság benyújtotta a szóban forgó tanulmányt, amely az Amerikai Egyesült Államok postai piacának árelaszticitását tanulmányozza. Amint azt a Bizottság állítja, lévén, hogy a szabályozási háttér teljesen eltérő, e tanulmány eredményei nem használhatók fel az osztrák piacot illetően. Ezenfelül, e tanulmányból az derül ki, hogy még az amerikai postai piac tekintetében is helytelennek tartják az árak exogenitására vonatkozó hipotézist.

121 Hasonlóképp, mivel a felperes azt állítja, hogy ő bemutatta a Bizottságnak a postai ágazatbeli kereslet rugalmasságára vonatkozó sztenderd doktrína szerinti értékelést, ami szintén a felperes által 1%-os áremelkedés esetén mért elaszticitást erősíti meg, csupán a tudományos tanulmányok jegyzékére hivatkozva, anélkül hogy azokat benyújtotta volna, a felperes egyáltalán nem bizonyította, hogy a Bizottság helytelenül vetette volna el az ökonometriai elemzéseit. Egyébként megjegyzendő, hogy e tudományos tanulmányok egyike sem az osztrák piaccal foglalkozik.

122 A felperes ezenfelül arra hivatkozik, hogy regresszióanalíziseinek eredményeit két minőségi szempont alapján lehet értékelni. Az első szerinte a t-teszt. A felperes szerint ha a t-teszt eredménye, nevezetesen a p küszöb (valószínűség) 0,05-nél vagyis 5%-nál alacsonyabb értéket mutat, a változót statisztikailag szignifikánsnak kell tekinteni. A jelen esetben a felperes két analízisében szereplő mindegyik p-érték 0,05-nél alacsonyabb. A második minőségi szempont szerinte az R^2 determinációs együttható lenne. Ez utóbbi szerinte a magyarázandó változó fluktuációjának százalékát mutatja, amelynek magyarázatát a regresszió egyenlete, és így a magyarázó változók adhatják. Minél közelebb van az R^2 az 1-es értékhez, annál nagyobb jelentősége van a vizsgált befolyásoló tényező magyarázó erejének. Minél nagyobb jelentősége van a befolyásoló tényező magyarázó erejének, annál jobb a regresszióanalízis. A felperes szerint csak a 0,2 fölötti küszöbök elfogadhatók, a 0,4 fölötti küszöbök már jó becslésnek számítanak, a 0,5 fölötti küszöbértékek pedig igen jó regresszióértékelésre utalnak. A felperes jelzi, hogy a jelen esetben mindkét analízise kiváló küszöböket ért el, az egyszerű ökonometriai elemzése 0,92-es, a kiegészítő ökonometriai elemzése pedig 0,88-as küszöbértéket.

123 E tekintetben azt kell megállapítani, hogy a tárgyaláson a Törvényszék által feltett kérdésre adott válaszában a felperes jelezte, hogy a p-értékek és az R^2 küszöbök nem alkalmasak az endogenitás problémájának megoldására. Sem a t-teszt, sem az R^2 együttható nem nyújt információt a regresszióanalízisben használt különféle tényezők közötti okozati kapcsolatra és mennyiségi visszaesésre vonatkozóan, ami éppen a kereslet rugalmasságára vonatkozó elemzés központi kérdését képezi.

124 Negyedszer, a felperes arra hivatkozik, hogy a Bizottság által azon adatok alapján végzett két ökonometriai elemzés, amelyeket ő szolgáltatott, téves. A felperes szerint a Bizottság nem jelölte meg, hogy miért éppen a kiválasztott változókat alkalmazta. Ezenfelül ezek a regresszióanalízisek csak a 2012-ig tartó időszakra vonatkoztak, a Bizottság pedig eltérő megfigyelési időszakokat és periodicitásokat alkalmazott, amelyek nem feleltek meg semmiféle sztenderd ökonometriai elemzésnek. Ami a Bizottság első regresszióanalízisét illeti, a felperes azt állítja, hogy abban a levelek ára magyarázza a levélforgalmat, akárcsak az ő kiegészítő ökonometriai elemzésében. Az első regresszióanalízis ezenfelül szerinte azt mutatja, hogy a levélforgalom 10,15%-kal csökkent, amely eredmény hasonló a felperes által kapott eredményekhez. Ami a Bizottság második regresszióanalízisét illeti, ez utóbbi eszközváltozós becslést végzett. Szerinte az analízis mind a „postaköltség”, mind a „szélessávú vezetékes vonalak/előfizetéses vonalak és elterjedtség” elnevezésű változókat lecserélte a „bruttó hazai termék (GDP) módosulása” és az „ipari ügyfelek részére szolgáltatott áram ára” változókra. A felperes szerint ahhoz, hogy eszköz lehessen, a „postaköltség” elnevezésű változónak statisztikai kapcsolatban kellene lennie az „ipari ügyfelek részére szolgáltatott áram ára” elnevezésű változóval, ami jelen esetben nem áll fenn. A kapcsolat e hosszú távon megmutatkozó hiányát erősítik meg a kointegrációs sztenderd tesztek is.

125 Ezen érvelés nem bizonyítja, hogy a Bizottságnak a megtámadott határozat (22) bekezdésében szereplő azon állítása, miszerint nincs megbízható és meggyőző bizonyíték arra, hogy az elektronikus és a postai kézbesítés ténylegesen helyettesíthető, téves lenne. Ugyanis, emlékeztetni kell arra, hogy az arra vonatkozó bizonyítás terhe, hogy a 2004/17 irányelv 30. cikkének (1) bekezdésében előírt feltételek teljesülnek, a kérelmezőre és az érintett tagállamra hárul, hiszen a Bizottság csupán korlátozott hatáskörrel rendelkezik (lásd a fenti 41. pontot). Ebből következik, hogy a jelen esetben a Bizottság nem volt köteles saját maga által készített elemzéseket végezni.

126 Mindenesetre, hangsúlyozni kell, hogy a megtámadott határozat (21) bekezdésének utolsó mondatából kifejezetten az derül ki (lásd a fenti 109. pontot), hogy a Bizottság szolgálatai által végzett elemzések csupán előzetes eredményeket adtak. A felperesnek címzett 2014. április 4-i levelében a Bizottság ezzel kapcsolatban jelezte, hogy elemzését nem kell az osztrák postai piac végleges elemzésének tekinteni, és hogy kifinomultabb módszerek vagy pontosabb adatok eltérő eredményre vezethetnek. Ebből következik, hogy a Bizottság szolgálatai által végzett elemzésre vonatkozó megállapítások, amelyek a megtámadott határozat (21) bekezdésében szerepelnek, kiegészítő indokokat képeznek az e bekezdésben kifejtett többi indokhoz képest. Következésképpen, még ha feltételezzük is, hogy ez az elemzés téves, ez a tény akkor sem jelenti azt, hogy a megtámadott határozat nyilvánvaló értékelési hibában szenved.

127 Mivel a felperes a tárgyaláson arra hivatkozott, hogy a Bizottság megsértette a meghallgatáshoz való jogát amiatt, hogy nem biztosított számára hozzáférést az adataihoz és ökonometriai számításaihoz a megtámadott határozat elfogadása előtt, hangsúlyozni kell, hogy ezen érvelés nem fogadható el, hiszen az 1991. május 2-i eljárási szabályzat 48. cikkének (2) bekezdése értelmében, amely az eljárási szabályzat 84. cikke (2) bekezdésének felel meg, az eljárás további részében semmilyen új jogalapot nem lehet felhozni, kivéve ha az olyan jogi vagy ténybeli helyzetből származik, amely az eljárás során merült fel, ami a jelen esetben nem teljesül. Mindenesetre ez az érvelés szintén megalapozatlan, hiszen a felperes által megjelölt szakértő Bizottságnak címzett, 2014. április 1-jei leveléből az derül ki, hogy még ha ez utóbbi nem is adott hozzáférést minden adatához, lehetőséget biztosított e szakértőnek az ökonometriai elemzésének megvitatására.

128 A második kifogást, és következésképpen a harmadik részt el kell utasítani.

A költségemelkedés ügyfelekre való áthárításának indokolás hiányára alapított, negyedik részről

129 A felperes arra hivatkozik, hogy a megtámadott határozatnak, a (24) bekezdésében szereplő azon megállapítást illetően, amely szerint a költségemelkedést ő áthárításának az ügyfelekre, hiányos az indokolása. Szerinte ezek az árak szigorúan szabályozottak, és ő benyújtotta azokat a kimerítő jellegű iratokat, amelyek bizonyítják, hogy áremelkedés esetén ügyfelei alternatív kézbesítési módokra térnének át. Figyelemmel a piac dinamikájára, a Bizottság azon következtetése, miszerint ő erőfölényes helyzetben van, minden alapot nélkülöz, és ezenfelül nincs megfelelően indokolva. Ezenfelül, egy 2013-as elégedettségszint-felmérés szerint, megkérdezett nagy ügyfeleinek [*bizalmas]%-a* az elektronikus eszközökkel való helyettesíthetőséget nevezte meg a felperes által kézbesített levelek forgalmában tapasztalható visszaesés okaként. A felperes szerint a Bizottság nem terjesztett elő semmiféle bizonyítékot, amely alátámasztaná, hogy az általa szolgáltatott eredményekkel ellentétben a levélküldemények piacméretének világszintű csökkenése nincs kapcsolatban az elektronikus eszközökkel való helyettesítés növekedésével. Szerinte, jóllehet, a Bizottság tervezi is a kommunikációs eszközök megerősítését és a papírnélküli küldemények postai küldemények helyett való alkalmazását, minden korrelációt tagad a postai levélküldemények piacának összeomlása és az elektronikus küldemények növekedése között.

130 Hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (24) bekezdésében a következő megállapításokat tette:

„Az Osztrák Postának módjában áll, hogy a költségnövekedést az ügyfelekre hárítsa, akiknek a postai kézbesítés iránti eredendő preferenciájukból adódóan nem lenne más választásuk, mint hogy az áremelkedést elviseljék. Ugyanezen okból az Osztrák Posta egyértelműen domináns helyzete nem garantálja, hogy az egy esetleges költségcsökkenést az ügyfelekkel szemben is érvényesítsen.”

131 A megtámadott határozat (24) bekezdésének első mondatába illesztett lábjegyzetben a Bizottság rámutatott, hogy 2011 májusában díjemelésre került sor, miután a felperes kérelmét az illetékes hatóságok jóváhagyták.

132 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az indokolási kötelezettség olyan lényeges formai követelmény, amelyet meg kell különböztetni az indokolás megalapozottságának kérdésétől, mivel a megalapozottság a vitatott jogi aktus érdemi jogszerűségére vonatkozik (lásd: 2001. március 22-i Franciaország kontra Bizottság ítélet, C-17/99, EBHT, EU:C:2001:178, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). A felperes érveléséből az derül ki, hogy ez utóbbi a jelen jogalap jelen részében lényegében egyrészt a lényeges formai követelmények megsértésére, másrészt az indokolás megalapozottságának hiányára hivatkozik.

133 Először is, ami az indokolási kötelezettség állítólagos megsértését illeti, hangsúlyozni kell, hogy a Bizottságnak a megtámadott határozat (24) bekezdésében szereplő megállapításai eleget tesznek az indokolási kötelezettség fenti 20. és 46. pontban kifejtett követelményeinek. Ugyanis, egyrészt, ami azt a megállapítást illeti, miszerint a felperes a költségnövekedést áthárítja az ügyfeleire, akiknek a postai kézbesítés iránti eredendő preferenciájukból adódóan nem lenne más választásuk, mint hogy az áremelkedést elviseljék, a megtámadott határozat (24) bekezdésének első mondatába illesztett lábjegyzetből, amely utal arra, hogy 2011 májusában a felperes kérelmére díjemelésre került sor, az derül ki, hogy a Bizottság úgy vélte, hogy e hatás akkor is érvényesülhet, ha figyelembe veszik azt a tényt, hogy az áremelkedést az illetékes nemzeti hatóságoknak kell jóváhagyniuk. Másrészt, ami az azon megállapításra vonatkozó indokolást illeti, amely szerint a felperes erőfölényes helyzetben van az osztrák piacon, azt kell megállapítani, hogy a megtámadott határozat (23) bekezdésében a Bizottság – a felperes 2013. december 2-i azon levelére való hivatkozással, amely szerint ez utóbbi [*bizalmas]%-osra* becsülte saját piaci részesedését a nemzeti üzleti posta piacán – jelezte, hogy a papíralapú posta piacának nagy része a felperes kezében van.

134 Másodszor, a felperes azon érvét illetően, amely a megtámadott határozat (24) bekezdésében szereplő megállapítások megalapozottságát vitatja, annak szintén nem lehet helyt adni. Ugyanis, először is, ami azt az érvet illeti, miszerint a felperes olyan iratokat nyújtott be, amelyek kimerítő jelleggel bizonyították, hogy ügyfelei áremelkedés esetén alternatív kézbesítési módra térnének át, azt kell megállapítani, hogy egyrészt a felperes, állításának alátámasztásaként, nem hivatkozik semmiféle konkrét bizonyítékra, másrészt, hogy a felperesnek a HM-tesztre, valamint a mennyiségek és árak alakulására vonatkozó grafikonokra vonatkozó érvelése a jelen jogalap harmadik részének vizsgálata keretében már elvetésre került. Másodszor, ami azt az érvet illeti, miszerint, figyelemmel a piac dinamikájára, a Bizottság azon következtetése, hogy a felperes erőfölényes helyzetben van, téves, a jelen jogalap második részének vizsgálatából az derül ki, hogy a Bizottság nem vétett hibát a megtámadott határozat (18) és (19) bekezdésében az elektronikus számlázás és a postai számlaküldés helyettesíthetősége akadályainak, valamint a piaci helyzetnek az értékelésével. Harmadszor, ami azt az állítást illeti, hogy egy 2013-as elégedettségszint-felmérés szerint a felperes megkérdezett nagy ügyfeleinek [*bizalmas]%-a* az elektronikus eszközökkel való helyettesíthetőséget nevezte meg a felperes által kézbesített levelek forgalmában tapasztalható visszaesés okaként, hangsúlyozni kell, hogy önmagában az ezen elégedettségszint-felmérés eredményének feltüntetésével a felperes egyáltalán nem bizonyította, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett volna annak megállapításával, hogy az elektronikus kézbesítés és a postai kézbesítés nem voltak egymás valódi helyettesítői. Negyedszer, azt illetően, hogy a felperes arra hivatkozott, hogy a Bizottság nem terjesztett elő semmiféle bizonyítékot,

fentebb már emlékeztettünk arra, hogy az arra vonatkozó bizonyítás terhe, hogy a 2004/17 irányelv 30. cikkének (1) bekezdésében előírt feltételek teljesülnek, a kérelmezőre és az érintett tagállamra hárul, hiszen a Bizottság csupán korlátozott hatáskörrel rendelkezik (lásd a fenti 41. pontot). Ötödször, ellentétben a felperes által állítottakkal, a Bizottság egyáltalán nem tagadta, hogy összefüggés van a postai levélküldemények számának csökkenése és az elektronikus küldemények számának növekedése között. Ugyanis a Bizottság a megtámadott határozat (26) bekezdésében rámutatott arra, hogy bár az elektronikus kommunikációs eszközök terjedésének egyik fő hatása a levélpiac globális méretének csökkenése, ennek ellenére nem állapítható meg, hogy az elektronikus kapcsolattartás közvetlen versenyt teremtene a postai kézbesítés piacán.

135 Ebből eredően a jelen jogalap negyedik részét, és ennélfogva a jogalap egészét el kell utasítani.

136 Ami az ACM-tanulmány és a stresszanalízis szerzőjének (lásd a fenti 43. pontot) tanúkénti meghallgatására vonatkozó kérelmet illeti, az előbbiekre való tekintettel, az ügyiratok és a Törvényszék által a tárgyaláson feltett kérdésekre adott válaszok alapján a Törvényszék úgy véli, hogy kellő információval rendelkezik, és így megértette az érintett gazdasági kérdéseket annak eldöntéséhez, hogy a Bizottság értékelése nyilvánvaló hibában szenvedett-e. Következésképpen e kérelemnek nem szükséges helyt adni, mivel az a jelen jogalappal kapcsolatos.

A 2004/17 irányelv téves alkalmazására, valamint a címzett belföldi C2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piacán a versenynek való közvetlen kitettségre vonatkozó indokolás hiányára alapított, harmadik jogalapról

137 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság megsértette a 2004/17 irányelv 30. cikkét, és határozata indokolás hiánya miatti hibában szenved, mivel a megtámadott határozat (34)–(42) bekezdésében azt állapította meg, hogy a címzett belföldi C2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások nem voltak közvetlenül kitéve a versenynek Ausztriában. A felperes szerint a Bizottság hibát vétett a szóban forgó piac körülhatárolása során. Közelebbről, a Bizottság szerinte tévesen vélte úgy, hogy az elektronikus és a postai kézbesítés nem ugyanannak a – belföldi C2X – piacnak a részét képezi. E tekintetben a felperes arra hivatkozik, hogy a Bizottság egyrészt pontatlan számokat vett figyelembe az ausztriai internethasználatra vonatkozóan, másrészt pedig nem vette figyelembe sem a felperes által szolgáltatott tanulmányokat, sem az állandó fejlődést, sem a mindenütt jelen lévő elektronikus helyettesítést. Érvelésének alátámasztása érdekében és az ACM-tanulmány, valamint a felperes által a Bizottságnak 2013. november 8-án és december 2-án küldött levelek magyarázataként a felperes kéri szakértőjének – aki egyébként az ACM-tanulmány szerzője – tanúkénti meghallgatását.

138 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy az indokolási kötelezettség olyan lényeges alaki követelmény, amelyet meg kell különböztetni az indokolás megalapozottságának kérdésétől, amely a vitatott aktus érdemi jogszerűségét veti fel (lásd a fenti 132. pontot). A felperes érveléséből az derül ki, hogy lényegében ez utóbbi nem úgy hivatkozik az indokolási kötelezettség megsértésére, mint lényeges alaki követelmény megsértésére. A felperes inkább a megtámadott határozat indokolásának megalapozottságát óhajtja vitatni, mivel szerinte a Bizottság helytelen számadatokat vett figyelembe, és nem vett figyelembe valamennyi olyan releváns adatot, amelyet figyelembe kellett volna venni az ausztriai helyzet értékeléséhez (lásd még a fenti 39. pontot).

139 A megtámadott határozat (34)–(42) bekezdéséből az derül ki, hogy a Bizottság azt állapította meg, hogy a címzett belföldi C2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások nem voltak közvetlenül kitéve a versenynek Ausztriában, továbbá hogy ennek következtében a 2004/17 irányelv 30. cikkének (1) bekezdése nem volt alkalmazandó az e tevékenységek Ausztriában történő folytatását lehetővé tevő szerződésekre. Ahhoz, hogy e következtetésre tudjon jutni, a Bizottság a megtámadott határozat (39) és (40) bekezdésében megállapította, hogy az érintett termékpiac a C2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piaca volt, amelyek tekintetében a felperes piaci részesedése körülbelül [*bizalmas*]% volt. A megtámadott határozat (38) bekezdése szerint a címzett C2X levelek esetében az elektronikus és a

postai kézbesítés nem ugyanahhoz az érintett piachoz tartozik. E tekintetben a Bizottság e határozat (36) bekezdésében rámutatott arra, hogy a 2013-as WIK-tanulmány szerint az osztrák lakosság csaknem 30%-a egyáltalán nem használ internetet, 55%-a nem használ internetbankot, 75%-a pedig nem tölt ki online űrlapot ügyintézéshez. A megtámadott határozat (37) bekezdése szerint a felperes nem szolgáltatott empirikus bizonyítékot állításainak alátámasztására és a helyettesíthetőség bizonyítására.

140 Először is, a felperes arra hivatkozik, hogy a megtámadott határozat (36) bekezdésében idézett számadatok, amelyek a 2013-as WIK-tanulmányból származnak, és az ausztriai internethasználatra vonatkoznak, pontatlanok voltak, és nem mutattak semmiféle relevanciát a szóban forgó piac körülhatárolását illetően. Szerinte az Eurostat egyik kimutatása megerősíti, hogy 2012-ben az osztrák lakosságnak csupán 17%-a nyilatkozott úgy, hogy még soha nem használt internetet. Ezenfelül szerinte célszerű lenne referenciaként azokat a háztartásokat venni figyelembe, amelyeknek 2013-ban több mint a 80%-a rendelkezett internet-hozzáféréssel az Eurostat adatai szerint. 2002 és 2012 között az internet-hozzáféréssel rendelkező osztrák háztartások aránya 34%-ról 79%-ra emelkedett, 2003 és 2012 között pedig a szélessávú internet-hozzáféréssel rendelkező háztartások aránya 10%-ról 77%-ra nőtt. Ráadásul, szerinte 2013-ban az osztrákok 75%-a használta az internetet levelek küldésére, amelyen belül a 25 és 64 év közötti korosztály képezte a legnagyobb részt. A felperes szerint, ami az érintett piac körülhatárolását illeti, csak a levélküldő funkció használatának van jelentősége, hiszen annak segítségével lehet a PDF-formátumú számlákat is csatolmányként elküldeni. A felperes hozzáteszi, hogy e fejlemények megfelelnek a gyakorlati tapasztalatoknak is, hiszen egyrészt, a fogyasztók közötti levélváltások e-mailben, rövid szöveges üzenetben (sms) és más hasonló szolgáltatások segítségével történnek, másrészt, postán feladott leveleket ma már csak kivételes esetekben írnak. Végül, a felperes szerint a piac körülhatárolása szempontjából jelentős, hogy az ausztriai vállalkozások közel 100%-a rendelkezett internet-hozzáféréssel 2012-ben.

141 Ezen érvelés nem bizonyítja, hogy a Bizottság értékelése nyilvánvaló hibában szenvedne azért, mert az értékelését pontatlan bizonyítékokra alapította.

142 Ugyanis, először is, emlékeztetni kell arra, hogy az arra vonatkozó bizonyítás terhe, hogy a 2004/17 irányelv 30. cikkének (1) bekezdésében előírt feltételek teljesülnek, a kérelmezőre és az érintett tagállamra hárul, hiszen a Bizottság – az uniós versenyjog alkalmazása keretében az 1/2003 rendelet és a 139/2004 rendelet által rá ruházott rendkívül széles vizsgálati jogkörhöz viszonyítva – csupán korlátozott hatáskörrel rendelkezik (lásd a fenti 41. pontot). Ráadásul, a Bizottság által a 2004/17 irányelv 30. cikke alapján hozott határozatok jogszerűségét azon információk alapján kell megítélni, amelyek a határozat meghozatalakor a Bizottság rendelkezésére álltak (lásd analógia útján: 2008. április 15-i Nuova Agricast ítélet, C-390/06, EBHT, EU:C:2008:224, 54. pont; 2011. október 12-i Dimos Peramatos kontra Bizottság ítélet, T-312/07, EU:T:2011:587, 95. pont; 2014. július 15-i Olaszország kontra Bizottság ítélet, T-463/07, EU:T:2014:665, 108. pont).

143 A jelen esetben azt kell megállapítani, hogy amint az a megtámadott határozat (35) bekezdéséből kiderül, az osztrák hatóságok, a Bizottság arra vonatkozó felkérését követően, hogy fejtsék ki álláspontjukat a szóban forgó termékpiacnak a 2004/17 irányelv 30. cikke (5) bekezdése második francia bekezdésének megfelelő meghatározásával kapcsolatban, nem tudtak további információval szolgálni a felperes állításainak alátámasztására.

144 Másodszor, ami azon érvet illeti, miszerint a 2013-as WIK-tanulmányból származó és az ausztriai internethasználatra vonatkozó számadatok pontatlanok és nem relevánsak, azt kell megállapítani, hogy a felperes általában véve nem vitatja a 2013-as WIK-tanulmányból származó adatokat. Különösen nem állítja, hogy e tanulmány téves adatokon alapulna. Épp ellenkezőleg, a közigazgatási eljárás során épp a felperes csatolta be e tanulmányt. Ezenkívül a B2X és C2X piacokon a versenynek való közvetlen kitettségre vonatkozó érvének alátámasztásaként, a felperes e tanulmányra hivatkozott annak bizonyítására, hogy szerinte a postai küldemények számának csökkenését főként az elektronikus

helyettesítésnek kell betudni. Végezetül, hangsúlyozni kell, hogy a 2009-es WIK-tanulmányt, vagyis a 2013-as WIK-tanulmány elődjét, amely ugyanattól a tanácsadó cégtől származik, a felperes ACM-tanulmányában több helyen is idézték.

145 Harmadszor, a felperes állításával ellentétben, nem tűnik tévesnek az érintett piac körülhatárolása keretében arra a tényre hivatkozni, hogy az osztrák lakosság 55%-a nem használ internetbankot, 75%-a pedig nem tölt ki online űrlapot ügyintézéshez. Amint azt a Bizottság állítja, ezek a számadatok relevánsak voltak az érintett piac meghatározásánál, hiszen a C2X piac lényeges szegmenseire vonatkoztak, amely magában foglalja a magánszemélyek közötti, valamint a magánszemélyek és az üzleti ügyfelek közötti levélküldést is. E tekintetben azt is hangsúlyozni kell, hogy a C2X piacot illetően nem lehet helyt adni a felperes azon érvének, miszerint csak a levélküldő funkció használatának van jelentősége, hiszen például annak segítségével lehet a PDF-formátumú számlákat is csatolmányként elküldeni. A felperes ugyanis egyáltalán nem bizonyította, hogy a magánszemélyek által történő számlaküldés ne lenne elhanyagolható e piacon.

146 Negyedszer, ami a felperes azon érvét illeti, miszerint a fogyasztók közötti levélváltások e-mailben, sms-ben és más hasonló szolgáltatások segítségével történnek, továbbá miszerint postán feladott leveleket ma már csak kivételes esetekben írnak, hangsúlyozni kell, hogy azt nem támasztották alá bizonyítékokkal. Ami ezzel kapcsolatban a német szabályozó hatóságtól származó, egyik 2014. novemberi dokumentumot illeti, megjegyzendő, hogy mivel azt a válasz szakaszában nyújtották be, anélkül hogy a késedelmet illetően bármiféle igazolással szolgáltak volna, azt az 1991. május 2-i eljárási szabályzat 48. cikke (1) bekezdésének értelmében, mint elfogadhatatlant, ki kell zárni. Ezenfelül, fentebb már emlékeztettünk arra, hogy a megtámadott aktusok jogszerűségét az aktus meghozatalának időpontjában fennálló ténybeli és jogi elemek függvényében kell értékelni (lásd a fenti 64. pontot). Egyébként a felperes még azt sem erősíti meg, hogy a német szabályozó hatóságtól származó dokumentum az osztrák helyzetre is vonatkozna. Végül, amint azt a Bizottság is állítja, a felperes kérelmének 5.2.2.2 pontjából az derül ki, hogy ez utóbbi 2012-ben körülbelül [*bizalmas*], magánszemélyeknek címzett levelet adott fel.

147 Ötödször, ami a felperes azon érvét illeti, miszerint a piac körülhatárolása szempontjából jelentős, hogy az ausztriai vállalkozások közel 100%-a rendelkezett internet-hozzáféréssel 2012-ben, még ha azt bizonyítottnak vesszük is, akkor is emlékeztetni kell arra, hogy a C2X piacon különösen fontos, hogy a magánszemélyek internetkapcsolattal rendelkezzenek ahhoz, hogy elektronikus leveleiket el tudják küldeni.

148 Másodszor, a felperes arra hivatkozik, hogy a Bizottság nem vette figyelembe sem a felperes által szolgáltatott tanulmányokat, sem az állandó fejlődést, sem a mindenütt jelen lévő elektronikus helyettesítést. E tekintetben a B2X piac fejlődésének általa a keresetlevélben kifejtett általános bemutatására, a 2013-as WIK-tanulmányra, az ACM-tanulmányra, az általa a Bizottságnak küldött 2013. november 8-i levél 5. pontjára, és az általa a Bizottságnak küldött 2013. december 2-i levél 3. és 4. pontjára hivatkozik. Szerinte a Bizottság tévesen járt el azzal, hogy kizárólag az általa benyújtott 2013-as WIK-tanulmányt értékelte.

149 Ezen érvelés nem bizonyítja azt sem, hogy a Bizottság értékelése nyilvánvaló hibában szenvedne azért, mert az értékelését nem a figyelembe veendő releváns adatok egészére alapította.

150 Ugyanis, először is, mivel a felperes a B2X piac körülhatárolására vonatkozó érvelésére hivatkozik, hangsúlyozni kell, hogy egyrészt azt a Bizottság a B2X piac vizsgálata keretében már figyelembe vette, amint az a megtámadott határozat (14)–(33) bekezdéséből kiderül, továbbá azt, hogy a második jogalap vizsgálata keretében már fentebb megállapításra került, hogy a Bizottság nem vétett nyilvánvaló értékelési hibát e tekintetben. A jelen jogalap keretében a felperes nem hivatkozott további érvekre. Másrészt hangsúlyozni kell, hogy amint azt a Bizottság állítja, a felperes egyáltalán nem bizonyította, hogy a vállalkozások körében készített felmérések és a vállalkozások által támasztott

kereslet szerkezetére vonatkozó tanulmányok a magánszemélyek által támasztott kereslet struktúrájára is vonatkoznának, és hogy azok így olyan releváns adatokat képeznének, amelyeket a Bizottságnak a C2X piac meghatározásának vizsgálatakor figyelembe kellett volna vennie.

151 Másodszor, ami a 2013-as WIK-tanulmányra, az ACM-tanulmányra, az általa a Bizottságnak küldött 2013. november 8-i levél 5. pontjára, és az általa a Bizottságnak küldött 2013. december 2-i levél 3. és 4. pontjára való hivatkozást illeti, emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság alapokmányának 21. cikke és a 1991. május 2-i eljárási szabályzat 44. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében a keresetlevélnek tartalmaznia kell a jogvita tárgyát és a felhozott jogalapok rövid ismertetését. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a keresetlevél szövegének egyes pontjait ugyan alátámaszthatják és kiegészíthetik a csatolt iratok meghatározott részeire történő hivatkozások, a más, akár a keresetlevélhez mellékelt iratokra való általános hivatkozás nem pótolhatja a jogi érvelés azon lényegi elemeinek hiányát, amelyeknek a fent említett rendelkezések szerint a keresetlevélben kell szerepelniük, hiszen nem a Törvényszéknek kell a mellékletekben megkeresnie és azonosítania azokat a jogalapokat és érveket, amelyek a kereset alapját képezhetik, mivel e mellékleteknek tisztán bizonyító és kisegítő szerepük van (lásd: 2015. március 9-i Deutsche Börse kontra Bizottság ítélet, T-175/12, EU:T:2015:148, 354. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2015. március 25-i Slovenská pošta kontra Bizottság ítélet, T-556/08, EU:T:2015:189, 434. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Következésképpen e hivatkozást, mint elfogadhatatlant, el kell utasítani.

152 A harmadik jogalapot tehát el kell utasítani.

153 Ami a felperes szakértőjének (lásd a fenti 137. pontot) tanúkénti meghallgatására vonatkozó kérelmet illeti, az előbbiekre való tekintettel, az ügyiratok és a Törvényszék által a tárgyaláson feltett kérdésekre adott válaszok alapján a Törvényszék úgy véli, hogy kellő információval rendelkezik, és így megértette az érintett gazdasági kérdéseket annak eldöntéséhez, hogy a Bizottság értékelése nyilvánvaló hibában szenvedett-e. Következésképpen e kérelemnek nem szükséges helyt adni, mivel az a jelen jogalappal kapcsolatos.

A 2004/17 irányelv téves alkalmazására, valamint a címzett nemzetközi B2X és C2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piacán a versenynek való közvetlen kitettségre vonatkozó indokolás hiányára alapított, negyedik jogalapról

154 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság megsértette a 2004/17 irányelv 30. cikkét, és határozata indokolás hiánya miatti hibában szenved, mivel a megtámadott határozat (43)–(50) bekezdésében azt állapította meg, hogy a címzett nemzetközi B2X és C2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások nem voltak közvetlenül kitéve a versenynek Ausztriában. A felperes szerint a Bizottság hibát vétett a szóban forgó piac körülhatárolása során, ugyanazon okok miatt, mint a belföldi B2X és C2X piacok kapcsán. Ezenfelül a felperes azt állítja, hogy mindenesetre az ő piaci részesedése a szóban forgó postai küldeményeket illetően [*bizalmas*]% alatt volt, és az erős verseny miatt 2010 és 2012 között folyamatosan csökkent, amit a Bizottság nem vett figyelembe. A felperes szerint a Bizottság azért utasította el a kérelmét, mert tévesen azt állapította meg, anélkül hogy kellő magyarázattal szolgált volna, hogy a szóban forgó piacot ketté kell választani a nemzetközi B2X és a nemzetközi C2X alterületre. Mindenesetre, ő a Bizottság rendelkezésére bocsátotta a nemzetközi B2X és a nemzetközi C2X piacok tekintetében a piaci részesedésre vonatkozó becsléseit. A Bizottság szerinte nem fejtette ki, hogy e becslések szerinte miért nem voltak valószínűek. Mindenesetre, a saját érvelését követve, a Bizottságnak szerinte ki kellett volna vennie a nemzetközi B2X piacot a 2004/17 irányelv hatálya alól. Érvelésének alátámasztása érdekében és az ACM-tanulmány, valamint az általa a Bizottságnak 2013. december 2-án küldött levél magyarázataként, a felperes kéri szakértőjének – aki egyébként az ACM-tanulmány szerzője – tanúkénti meghallgatását.

155 A megtámadott határozat (43)–(50) bekezdéséből az derül ki, hogy a Bizottság azt állapította meg, hogy a 2004/17 irányelv 30. cikkének (1) bekezdése nem alkalmazandó a címzett nemzetközi B2X és C2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások nyújtását lehetővé tevő szerződésekre. A megtámadott határozat (43) bekezdése szerint a Bizottság elvetette a felperes azon állítását, amely szerint a határon átnyúló jelleggel kézbesített levelek kézbesítési módja technológiai szempontból semleges, és amely szerint az elektronikus és postai kézbesítési szolgáltatások azonos érintett piachoz tartoznak, a címzett belföldi B2X és C2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatásokra vonatkozóan feljebb leírtakkal lényegében azonos okokból. A megtámadott határozat (46) bekezdésében a Bizottság rámutatott arra, hogy a határon átnyúló levélpostai szolgáltatások piacán a verseny igen eltérő a lakossági és a vállalati szegmensben, hogy a magánszemélyek számára általában az egyetlen reális lehetőség, hogy a nemzetközi küldeményeket a nemzeti egyetemes szolgáltatójuknál adják fel, és hogy a magánszemélyek által feladott mennyiség általában nem elegendő ahhoz, hogy a piacra újonnan belépőket ösztönözze. A megtámadott határozat (47) bekezdése szerint a versenyhelyzet az egyes városok méretétől és lakosságszámától is függ amiatt, hogy a határon átnyúló szolgáltatók nem tartanak fenn országos szintű hozzáférési hálózatot, hanem általában közvetlenül az ügyfél címén veszik fel a küldeményeket. E határozat (48) és (49) bekezdéseiben a Bizottság rámutatott arra, hogy korábbi gyakorlata különbséget tett a címzett B2X levelek piacán, valamint a címzett C2X levelek piacán nyújtott határon átnyúló postai szolgáltatások között, és hogy semmi sem bizonyította, hogy a helyzet Ausztriában eltérő lenne. Következésképpen, a Bizottság szerint két eltérő termékpiacot kellett figyelembe venni, nevezetesen a címzett kimenő B2X levelek piacán, valamint a címzett kimenő C2X levelek piacán nyújtott határon átnyúló postai szolgáltatások piacát. A megtámadott határozat (50) bekezdése szerint a felperes az egyes piacokra vonatkozóan sem a saját, sem fő versenytársai részesedéséről nem tudott részletes tájékoztatással szolgálni. A Bizottság e bekezdésben ebből azt a következtetést vonta le, hogy az említett piacokat jellemző verseny mértékére vonatkozó információk hiányában nem állapítható meg, hogy teljesülnek a 2004/17/EK irányelv 30. cikkének (1) bekezdésében meghatározott feltételek, amelyek alapján a címzett kimenő B2X levelekkel kapcsolatos határon átnyúló postai szolgáltatások, valamint a címzett kimenő C2X levelekkel kapcsolatos határon átnyúló postai szolgáltatások Ausztriában mentességet kaphatnának.

156 Először is, ami a felperes azon érvelését illeti, amely szerint a Bizottság ugyanazon okok miatt vétett hibát a szóban forgó piac körülhatárolásánál, mint a nemzeti B2X és C2X piacok kapcsán, elegendő kiemelni, hogy ezen okokat már a második és a harmadik – pontosan a B2X és a C2X nemzeti piacokkal kapcsolatos – jogalap vizsgálata keretében elvetettük.

157 Másodszor, a felperes azt állítja, hogy a Bizottság azért utasította el a kérelmét, mert tévesen azt állapította meg, anélkül hogy ezt illetően kellő magyarázattal szolgált volna, hogy a szóban forgó piacot ketté kell választani a nemzetközi B2X és a nemzetközi C2X alterületre.

158 Először is, ami az indokolási kötelezettség állítólagos megsértését illeti, hangsúlyozni kell, hogy a felperes állításaival ellentétben, a Bizottság nem csupán arra szorítkozott, hogy – a megtámadott határozat (48) bekezdésében – általánosságban a korábbi gyakorlatára hivatkozott volna. Ugyanis egyrészt az említett bekezdésbe illesztett lábjegyzetből – amely a megtámadott határozat 6. lábjegyzetére hivatkozik – az derül ki, hogy a Bizottság egy konkrét korábbi ügyre utalt vissza. Másrészt, e határozat (46), (47) és (49) bekezdésében a Bizottság rámutatott arra, hogy milyen okok miatt kellett különbséget tenni a címzett B2X levelek piacán, valamint a címzett C2X levelek piacán nyújtott határon átnyúló postai szolgáltatások között. Szerinte a verseny igen eltérő volt, és figyelembe kellett venni azt a tényt is, hogy a versenyhelyzetet az egyes városok mérete és lakosságszáma is döntő módon befolyásolta. A Bizottság szerint semmi sem bizonyította, hogy a helyzet Ausztriában eltérő lett volna. Egy ilyen indokolás, a fenti 20. és 46. pontban említett követelményekre tekintettel, elegendő ahhoz, hogy lehetővé tegye az érintettek számára a meghozott intézkedés indokainak megismerését és az illetékes bíróság számára a felülvizsgálati jogkörének gyakorlását.

159 Másodszor, ami azt az érvet illeti, miszerint a Bizottság tévesen vélte úgy, hogy a szóban forgó piacot ketté kell választani a nemzetközi B2X és a nemzetközi C2X alterületre, a felperes ezzel lényegében mindössze azt állítja, hogy az elkülönített piacokra vonatkozó piaci részesedésekre vonatkozó becslések nem tekinthetők adatoknak. Márpedig, egy efféle érvelésből nem lehet azt a következtetést levonni, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett volna a címzett B2X levelek piacán, valamint a címzett C2X levelek piacán nyújtott határon átnyúló postai szolgáltatások közötti különbségtétellel. Ugyanis, egyrészt ezen érvelés egyáltalán nem alkalmas a Bizottság által a megtámadott határozat (46)–(49) bekezdésében az e különbségtétel alátámasztására szolgáltatott indokok cáfolására (lásd a fenti 155. pontot). E tekintetben azt kell megállapítani, hogy a 2013-as WIK-tanulmány, amelyet a felperes a Bizottság rendelkezésére bocsátott, megerősítette a Bizottságnak a megtámadott határozat (46) bekezdésében tett megállapításait. Másrészt, miközben a felperes a kérelmében különbséget tett a belföldi B2X és C2X piacok között, nem szolgáltatott semmiféle okot arra, hogy ezt miért nem tette meg a nemzetközi B2X és C2X piacok esetében is, sem a kérelmében, sem a Bizottságnak küldött 2014. január 14-i levelében, amelyben, amint azt a Bizottság állítja, éppen elutasította e különbségtételt.

160 Harmadszor, a felperes arra hivatkozik, hogy 2013. december 2-i levelének 2.1 pontjában ő a Bizottság rendelkezésére bocsátotta a nemzetközi B2X és a nemzetközi C2X piacok tekintetében a piaci részesedésre vonatkozó becsléseit, és hogy a Bizottság nem fejtette ki, hogy e becslések szerinte miért nem voltak valószínűek. Ennek az érvelésnek nem lehet helyt adni. Ugyanis, amint az e levél 2.1.3 pontjából kiderül, a felperes mindössze arra szorítkozott, hogy kizárólag a nemzetközi B2X és C2X globális piacok tekintetében becsléseket fogalmazott meg, anélkül hogy különbséget tett volna a címzett B2X levelek piacán, valamint a címzett C2X levelek piacán nyújtott határon átnyúló postai szolgáltatások között. Mivel a felperes arra hivatkozik, hogy ő a 2013. november 8-i levelének 5. pontjában közölte a Bizottság által kért becsléseket, azt kell megállapítani, hogy e pont a felperes általános levélforgalmán belül tartalmazza a C2X levelek részét, ami nem teszi lehetővé a felperes nemzetközi szintű C2X levélpiacon fennálló piaci részesedésére vonatkozóan semmiféle következtetés levonását. A Bizottság tehát helyesen és az indokolási kötelezettségének megsértése nélkül állapíthatta meg megtámadott határozat (50) bekezdésében azt, hogy a felperes az egyes piacokra vonatkozóan sem a saját, sem fő versenytársai részesedéséről nem tudott részletes tájékoztatással szolgálni.

161 Negyedszer, a felperes mindenesetre, saját érvelését követve, azt állítja, hogy a Bizottságnak szerinte ki kellett volna vennie a nemzetközi B2X piacot a 2004/17 irányelv hatálya alól. A felperes szerint, figyelemmel arra a tényre, hogy a megtámadott határozat (46) bekezdése szerint a szolgáltatásai a nemzetközi C2X piacon nem voltak helyettesíthetők, ebből az következett, hogy a nemzetközi B2X piacon a részesedése jelentősen alacsonyabb kellett legyen [*bizalmas]%-nál*, ami megfelel a Bizottságnak a megtámadott határozat (47) bekezdésében szereplő azon állításának is, miszerint a felperes versenytársai főként a városi szegmensekben találhatók.

162 Ennek az érvelésnek helyt kell adni. Ugyanis, egyrészt a Bizottság nem vitatta, hogy a felperes piaci részesedése a címzett nemzetközi B2X és C2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piacán [*bizalmas*]% alatt lett volna, amint az a felperes kérelmének 5.2.2.2 pontjából kiderül. Másrészt, amint azt a felperes is állítja, a megtámadott határozat (46) bekezdéséből az derül ki, hogy a szolgáltatásai a nemzetközi C2X piacon nem voltak helyettesíthetők, hiszen a Bizottság szerint a magánszemélyek számára általában az egyetlen reális lehetőség, hogy a nemzetközi küldeményeket a nemzeti egyetemes szolgáltatójuknál adják fel. Ebből következik, hogy a felperes piaci részesedése a címzett nemzetközi B2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piacán [*bizalmas*]% alatt kellett, hogy legyen, amit a Bizottság nem vett figyelembe, amikor azt állapította meg, hogy e postai szolgáltatások nem voltak közvetlenül kitéve a versenynek. Az előbbiekre való tekintettel azt kell megállapítani, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett, amikor a címzett nemzetközi B2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatásokat nem vette ki a 2004/17 irányelv hatálya alól.

163 Következésképpen, a negyedik jogalap azon részének, amely a címzett nemzetközi B2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatásokra vonatkozik, helyt kell adni. A negyedik jogalap azon részét viszont, amely a címzett nemzetközi C2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatásokra vonatkozik, el kell utasítani.

164 Ami a felperes szakértőjének (lásd a fenti 154. pontot) tanúkénti meghallgatására vonatkozó kérelmet illeti, az előbbiekre való tekintettel, az ügyiratok és a Törvényszék által a tárgyaláson feltett kérdésekre adott válaszok alapján a Törvényszék úgy véli, hogy kellő információval rendelkezik, és így megértette az érintett gazdasági kérdéseket annak eldöntéséhez, hogy a Bizottság értékelése nyilvánvaló hibában szenvedett-e. Következésképpen e kérelemnek nem szükséges helyt adni, mivel az a jelen jogalappal kapcsolatos.

A 2004/17 irányelv téves alkalmazására, valamint a címzett reklámküldeményekkel kapcsolatos nemzeti és nemzetközi szintű postai szolgáltatások piacán a versenynek való közvetlen kitettségre vonatkozó indokolás hiányára alapított, ötödik jogalapról

165 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság megsértette a 2004/17 irányelv 30. cikkét, és határozata indokolás hiánya miatti hibában szenved, mivel a megtámadott határozat (51)–(56) bekezdésében azt állapította meg, hogy a címzett reklámküldeményekkel kapcsolatos nemzeti és nemzetközi szintű postai szolgáltatások nem voltak közvetlenül kitéve a versenynek Ausztriában. A felperes szerint a postai szolgáltatások ágazatának teljes liberalizációját követően a címzett belföldi B2X levelek és reklámküldemények közötti különbségtétel többé már nem volt indokolt. Következésképpen, szerinte a Bizottság hibát vétett a szóban forgó piac körülhatárolása során, ugyanazon okok miatt, mint a belföldi B2X piac kapcsán. Ezenfelül számos tanulmány bizonyította, hogy a címzett reklámküldemények postai szolgáltatásainak piacát erősen leszűkítette az elektronikus helyettesítés ténye. Ugyanakkor, a megtámadott határozatban a Bizottság szerinte nem vette figyelembe a felperes által előterjesztett érveket és tanulmányokat, hanem mindössze azokra a korábbi határozataira utalt vissza, amelyek egy másik földrajzi piacot érintettek és nem vették figyelembe a kommunikáció piacának fejlődési dinamikáját.

166 A megtámadott határozat (51)–(56) bekezdéséből az derül ki, hogy a Bizottság azt állapította meg, hogy a címzett reklámküldeményekkel kapcsolatos nemzeti és nemzetközi szintű postai szolgáltatások nem voltak közvetlenül kitéve a versenynek Ausztriában, továbbá hogy ennek következtében a 2004/17 irányelv 30. cikkének (1) bekezdése nem volt alkalmazandó az e tevékenységek Ausztriában történő folytatását lehetővé tevő szerződésekre. Ahhoz, hogy e következtetésre jusson, a Bizottság a megtámadott határozat (51) bekezdésében azt állapította meg, hogy a címzett reklámküldemény olyan postai küldemény, amely kizárólag hirdetést, üzletszerzési vagy reklámanyagot tartalmaz, és azonos üzenetet alkot. E bekezdés szerint az ilyen típusú reklámküldeményen, amely vállalkozásoknak vagy magánszemélyeknek címezhető, szerepelnie kell az ügyfél nevének és címének, továbbá az kizárólag az ügyfél hozzájárulásával kézbesíthető. A megtámadott határozat (52) bekezdésében a Bizottság elvetette a felperes azon állítását, miszerint a címzett reklámküldemények piaca a címzett B2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piaca részének tekinthető, azzal az indokkal, hogy szerinte a felperes erre vonatkozóan nem szolgáltatott empirikus bizonyítékot, és ezen állítás nem felelt meg a bizonyos finnországi – az Åland-szigetek kivételével – postai ágazati szolgáltatásoknak a 2004/17 irányelv alkalmazása alóli mentesítéséről szóló, 2007. augusztus 6-i 2007/564/EK határozatának (HL L 215., 21. o.). A Bizottság így a megtámadott határozat (53) és (54) bekezdésében megállapította, hogy az érintett termékpiac a címzett reklámküldeményekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piaca volt, amelyek tekintetében a felperes piaci részesedése [*bizalmas*]%-os volt.

167 Hangsúlyozni kell, hogy még ha feltételezzük is, amint azt a felperes állítja, hogy a címzett belföldi B2X levelek és a reklámküldemények ugyanannak a piacnak a részét képezik, a felperes érvelése akkor sem alkalmas a Bizottság megállapításai megalapozottságának vitatására. Ugyanis, mivel a Bizottság jogszerűen állapíthatta meg azt, hogy a címzett belföldi B2X levelekkel kapcsolatos postai

szolgáltatásokra vonatkozó érintett termékpiac a címzett belföldi B2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatásokra vonatkozó azon piac volt, amelyen a felperes [*bizalmas]%-os* becsült piaci részesedéssel rendelkezett (lásd: második jogalap), és mivel nem vitás, hogy a felperes piaci részesedése a címzett reklámküldeményekkel kapcsolatos nemzeti és nemzetközi szintű postai szolgáltatások piacán szintén [*bizalmas]%-os* volt, azt kell megállapítani, hogy a Bizottság nem vétett nyilvánvaló értékelési hibát, amikor úgy vélekedett, hogy a felperes nem volt közvetlenül kitéve a versenynek e piacon Ausztriában.

168 Mindenesetre, a felperes érvelése nem bizonyítja, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett volna annak megállapításával, a megtámadott határozat (53) bekezdésében, hogy az érintett termékpiac a címzett reklámküldeményekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piaca volt. Ugyanis, azon érvelésének alátámasztásaként, miszerint a postai szolgáltatások ágazatának teljes liberalizációját követően a címzett belföldi B2X levelek és reklámküldemények közötti különbségtétel többé már nem volt indokolt, a felperes többek között a 2008/6 irányelv (17) preambulumbekezdésére utal, amely szerint az olyan címzett reklámküldemények, amelyek kizárólag hirdetést, üzletszerzési vagy reklámanyagot, és a címzett nevén, címén és azonosítószámán kívül azonos üzenetet tartalmaznak, levélküldeménynek tekinthetők. E tekintetben hangsúlyozni kell, amint azt a Bizottság is állítja, hogy az a tény, hogy a 2008/6 irányelv szabályozási szempontból a címzett reklámküldeményt levélküldeménynek tekinti, nem prejudikálja az érintett piacnak a 2004/17 irányelv 30. cikke szerinti vizsgálat alapján történő helyes meghatározását. Egyébként, amint azt a Bizottság állítja, a felperes által a közigazgatási eljárás során rendelkezésre bocsátott 2013-as WIK-tanulmány sem tekinti úgy, hogy a címzett belföldi B2X levelek és a címzett reklámküldemények ugyanannak a piacnak a részét képeznék. Végezetül, azt kell megállapítani, hogy az ACM-tanulmány a címzett reklámküldeményt szintén különleges terméknek tekinti, és e tanulmányból az derül ki, hogy a felperes díjszabása a címzett reklámküldemények és a címzett B2X levelek tekintetében eltérő.

169 Ezenfelül a felperes előadja, hogy számos tanulmány bizonyította, hogy a címzett reklámküldemények postai szolgáltatásainak piacát erősen leszűkítette az elektronikus helyettesítés ténye. Ugyanakkor, a megtámadott határozatban a Bizottság szerinte nem vette figyelembe a felperes által a kérelmében előterjesztett érveket és tanulmányokat, mindössze azokra a korábbi határozataira utalt vissza, amelyek egy másik földrajzi piacot érintettek, és amelyek nem vették figyelembe a kommunikáció piaca fejlődésének dinamikáját.

170 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy mivel a felperes, azon állításának alátámasztása érdekében, miszerint a Bizottság nem vette figyelembe az azon kérdés vizsgálata szempontjából releváns tényezők egészét, hogy fennáll-e a helyettesíthetőség a postai és az elektronikus kézbesítés között a címzett reklámküldeményekkel kapcsolatos nemzeti és nemzetközi szintű postai szolgáltatásokat illetően, mindössze arra szorítkozik, hogy visszautal a kérelmében kifejtett érvekre és az ott ismertetett tanulmányokra, fentebb már emlékeztettünk arra, hogy a mellékelt iratokra való puszta hivatkozás nem pótolhatja a jogi érvelés azon lényegi elemeinek hiányát, amelyeknek a fent említett rendelkezések szerint a keresetlevélben kell szerepelniük, hiszen nem a Törvényszéknek kell a mellékletekben megkeresnie és azonosítania azokat a jogalapokat és érveket, amelyek a kereset alapját képezhetik, mivel e mellékleteknek tisztán bizonyító és kisegítő szerepük van (lásd a fenti 151. pontot). Következésképpen e hivatkozást, mint elfogadhatatlant, el kell utasítani.

171 Mindenesetre, nem vitás, hogy a felperes piaci részesedése a címzett reklámküldemények tekintetében Ausztriában [*bizalmas]%-os* volt, ami a megtámadott határozat (54) bekezdéséből is kiderül, amely visszautal a felperes 2013. december 2-i levelére. E százalékos arányra, és azon tényre való tekintettel, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (55) bekezdésében azt állapította meg, hogy a címzett reklámküldemények postai piacának 2011. januárjától a megtámadott határozat elfogadása napjáig végbement liberalizációja csak azt eredményezte, hogy a versenytársak összesen [*bizalmas]%-os* becsült piaci részesedést szereztek meg, a Bizottság anélkül vonhatta le azt a következtetést, hogy Ausztriában a címzett reklámküldeményekkel kapcsolatos nemzeti és nemzetközi szintű postai szolgáltatások nem voltak közvetlenül kitéve a versenynek, hogy ezzel nyilvánvaló értékelési hibát vétett volna. Ugyanis

azzal, hogy mindössze arra szorítkozott, hogy általános jelleggel visszautalt a címzett reklámküldeményekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piacának szűkülésére, a felperes nem bizonyította olyan releváns tényező fennállását, amelyet a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie az érintett piac helyzetének a fent említett piaci részesedésekre figyelemmel történő értékelésénél.

172 Végül, azon érvet illetően, miszerint a Bizottság mindössze azokra a korábbi határozataira utalt vissza, amelyek egy másik földrajzi piacot érintettek és nem vették figyelembe a kommunikáció piacának fejlődése dinamikáját, azt szintén el kell utasítani. Ugyanis a megtámadott határozat (52) bekezdésében azonfelül, hogy visszautalt a 2007/564 határozatára, a Bizottság azt is megállapította, hogy a felperes azon állításának alátámasztására, miszerint a címzett reklámküldemények piaca a címzett B2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piaca részének tekinthető, nem szolgáltatott semmiféle empirikus bizonyítékot.

173 Az ötödik jogalapot tehát el kell utasítani.

A 2004/17 irányelv téves alkalmazására, valamint a címzetlen reklámküldeményekkel kapcsolatos nemzeti és nemzetközi szintű postai szolgáltatások piacán a versenynek való közvetlen kitettségre vonatkozó indokolás hiányára alapított, hatodik jogalapról

174 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság megsértette a 2004/17 irányelv 30. cikkét, és határozata indokolás hiánya miatti hibában szenved, mivel a megtámadott határozat (57)–(64) bekezdésében azt állapította meg, hogy a címzetlen reklámküldeményekkel kapcsolatos nemzeti és nemzetközi szintű postai szolgáltatások nem voltak közvetlenül kitéve a versenynek Ausztriában. A felperes szerint, ha a Bizottság az összes releváns tényezőt figyelembe vette volna, akkor arra a következtetésre jutott volna, hogy a felperes 2012-ben mindössze [*bizalmas*]%-os becsült piaci részesedéssel rendelkezett a címzetlen reklámküldemények piacán. A válaszban a felperes a szakértőjének tanúkénti meghallgatását kérte.

175 A megtámadott határozat (57)–(64) bekezdéséből az derül ki, hogy a Bizottság azt állapította meg, hogy a címzetlen reklámküldeményekkel kapcsolatos nemzeti és nemzetközi szintű postai szolgáltatások nem voltak közvetlenül kitéve a versenynek Ausztriában, továbbá hogy ennek következtében a 2004/17 irányelv 30. cikkének (1) bekezdése nem volt alkalmazandó az e tevékenységek Ausztriában történő folytatását lehetővé tevő szerződésekre. Ahhoz, hogy e következtetésre jusson, a Bizottság a megtámadott határozat (57) bekezdésében azt állapította meg, hogy a címzetlen reklámküldemény jellemzője a konkrét kézbesítési cím hiánya, és hogy az egy olyan kéretlen reklámküldemény, amely megfelel bizonyos feltételeknek, pl. egységes súly, formátum, tartalom és kivitel a címzettek egy csoportjának történő kézbesítéshez. A megtámadott határozat (58) bekezdésében a Bizottság rámutatott arra, hogy a felperes úgy határozta meg a címzetlen reklámküldemények piacát, hogy az magában foglalja az egyéb médiumokban, például a napilapokban, valamint a regionális hetilapokban megjelenő hirdetéseket is. A felperes érvelésének kiindulópontja a Bizottság szerint a kartellek elleni küzdelemmel kapcsolatos ügyekben illetékes osztrák bíróság egyik határozata volt, amely 2009-ben elismerte, hogy mind a közvetlen reklám, mind a címzetlen reklám ugyanazon, az ingyenesen kézbesített újságok piacának részét képezőnek tekinthető. E bíróság ugyanakkor a helyettesíthetőséget csak a nagy ügyfelek tekintetében ismerte el, és több megkülönböztetést is tett az érintett földrajzi piacot illetően. A megtámadott határozat (59) bekezdésében a Bizottság megállapította, hogy a felperes e megállapítást valamennyi hírlapra kiterjesztette, és arra utalt, hogy az ingyenes, címzetlen küldemény versenyez az összes hírlapban megjelenő hirdetéssel. A felperes ezenfelül egy HM-tesztet is elvégzett, amelynek eredményeit a Bizottság megfelelő módon vizsgálta. A Bizottság szerint a szóban forgó osztrák bíróság határozatának felperes általi tág értelmezése azonban nem felel meg a Bizottság korábbi gyakorlatának, amely szerint a különböző médiumtípusok inkább kiegészítik egymást, semmint felcserélhetők egymással. A megtámadott határozat (60) bekezdése szerint a Bizottságtól kapott azon felkérést követően, hogy az említett osztrák bíróság határozata, valamint Ausztria jogi és ténybeli helyzetének kellő figyelembevételével nyilvánítsanak véleményt a címzetlen reklámküldemények javasolt

meghatározásáról, az osztrák hatóságok nem tudtak további tájékoztatást adni a felperes állításainak alátámasztására. A megtámadott határozat (61) bekezdésében a Bizottság így azt állapította meg, hogy a Bizottság rendelkezésére álló információk nem voltak kellően meggyőzőek a felperes által javasolt piacmeghatározás alátámasztásához. A megtámadott határozat (62) és (63) bekezdése szerint az érintett termékpiacot úgy határozták meg, mint a címzetlen reklámküldeményekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piacát, amelyek tekintetében a felperes piaci részesedése [*bizalmas*]%-os volt.

176 Elöljáróban emlékeztetni kell arra (lásd a fenti 38–41. pontot), hogy egyrészt az érintett piac meghatározásánál a Bizottság széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik, amely csak korlátozott felülvizsgálat tárgyát képezheti az uniós bíróság részéről, másrészt, az érintett piac meghatározását illetően a bizonyítás terhe a felperesre hárul. A felperes állításaival ellentétben a Bizottság tehát nem volt köteles saját maga által készített elemzéseket végezni, amint az fentebb már megállapításra került (lásd a fenti 125. pontot). Ezenfelül fentebb már az is megállapításra került (lásd a fenti 56. és 57. pontot), hogy az érintett termékpiac mindazokat a termékeket és/vagy szolgáltatásokat magában foglalja, amelyeket a fogyasztó a jellemzőik, áruk és rendeltetésük alapján egymással felcserélhetőnek vagy helyettesíthetőnek tart.

177 Először is, a felperes – a kérelméhez mellékelt, a 2004/17 irányelv 30. cikkének alkalmazására vonatkozó, az E. tanácsadó cég „Austrian print advertising market (A nyomtatott reklámanyagok ausztriai piaca)” című, 2013. szeptemberi tanulmányára (a továbbiakban: APAM-tanulmány) való hivatkozással – azt állítja, hogy a Bizottság nem vette figyelembe azt a tényt, hogy a kérelmezők szerint mind a címzetlen reklámküldemények és a reklámpostázás (mailing), mind az ingyenes újságokban megjelenő hirdetések azonos jellemzőkkel rendelkeznek, és azonos a rendeltetésük, és ennélfogva az érintett piac magában foglalja mind a címzetlen reklámküldeményeket és reklámpostázást, mind az ingyenes újságokban megjelenő hirdetéseket. A felperes szerint a kérelem szempontjából a reklámpostázás és az ingyenes újságokban megjelenő hirdetések, mint reklámformák, egymás helyettesítői, hiszen mind e reklámformák ára, mind a potenciális ügyfelek számára való hozzáférhetőség észrevehetően azonos. Ami a hozzáférést illeti, a felperes úgy véli, hogy ő bizonyította, hogy az Ausztriában megjelenő két nagy napilapon felül 2009 óta együttműködés jött létre az ingyenes hetilapok között Ausztriában, ami így együtt lefedi az osztrák terület legnagyobb részét. A felperes szerint tehát az ingyenes újságokon keresztül már széles hatókört lehetett elérni. Ami az árat illeti, a felperes azt állítja, hogy a szóban forgó reklámformák ezer példányszámra vetített ára a napilapok mellékleteiben található reklámok esetében [*bizalmas*] EUR, a címzetlen reklámküldemények és reklámpostázás esetében pedig [*bizalmas*] EUR körül mozgott. A napilapokban megjelentetett reklámok [*bizalmas*] eurós ára és a címzetlen, brosúra formájában megjelentetett reklámok [*bizalmas*] eurós ára közötti különbség szerinte megközelítőleg mindössze négy euró. Az APAM-tanulmány szerint az egyetlen dolog, ami számít, az az, hogy a reklámpostában vagy a hirdetésekben szereplő reklámadatok elérjék a háztartásokat.

178 Ezen érvelés nem bizonyítja, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett volna annak megállapításával, a megtámadott határozat (61) bekezdésében, hogy a rendelkezésére álló információk nem voltak kellően meggyőzők a felperes által javasolt piacmeghatározás alátámasztásához. Ugyanis, amint azt a Bizottság állítja, az APAM-tanulmányból az derül ki, hogy jelentős különbségek tapasztalhatók a jellemzőket illetően a címzetlen, nyomtatott reklámanyagok, illetve a napilapokban megjelenő reklámok között.

179 Először is, a felperes állításával ellentétben, az APAM-tanulmányból nem következik, hogy az egyetlen dolog, ami számít, az az, hogy a reklámpostában vagy a hirdetésekben szereplő reklámadatok elérjék a háztartásokat. Amint azt a Bizottság is megerősíti, e tanulmány 2.2.2 pontja szerint a reklámok terén a legfontosabb szempont a hasznosság, a hitelesség és az a kérdés, hogy a reklám informatív jellegű-e. Jóllehet, az APAM-tanulmány e szakasza nem a címzetlen reklámküldeményeket, illetve az újságok reklámmellékleteit vagy az újságokban megjelentetett reklámokat hasonlította össze, amint azt a felperes állítja, ettől még e szempontok a különböző reklámformák jellemzőire vonatkoznak. Az említett tanulmányból az derül ki, hogy éppen e jellemzőket illetően tapasztalhatók jelentős

különbségek a címzetlen, nyomtatott reklámanyagokkal, illetve a napilapokban megjelenő reklámokkal kapcsolatos postai szolgáltatások között. Ily módon az APAM-tanulmány 2.2.1 pontja szerint a reklámpostázás alapvető problémája éppen az, hogy hiányzik a valamely médiummal, mint például valamely napilappal való kontextus vagy összefüggés, hiszen a címzetlen reklámküldeményeket gyakran nemkívánatos vendégnek tekintik a háztartásokban. E tanulmány 2.2.1 pontja szerint, összefoglalva, míg a napilapok címzettjeinek [*bizalmas]%-a* elviszi magával haza a reklámoldalakat is tartalmazó napilapokat, eközben a címzetlen reklámanyagokat kézhez vevő személyek mindössze [*bizalmas]%-a* teszi ugyanezt. Az APAM-tanulmány tehát azt a következtetést vonja le, hogy a napilapokban megjelenő reklámokhoz képest kisebb a valószínűsége annak, hogy a címzetlen reklámanyagokat el is olvassák. Amint azt a Bizottság is megerősíti, az APAM-tanulmány arra is rámutat, hogy a napilapokban megjelenő reklámok nagyobb bizalomnak örvendenek az olvasók körében, és hogy a hitelesség elég fontos tényező a reklámok területén.

180 Másodszor, ami azon érvet illeti, miszerint a reklámpostázás és az ingyenes napilapokban megjelenő reklámok ára szemmel láthatóan azonos, azt kell megállapítani, hogy az az APAM-tanulmányban szereplő, ezer példányszámra vetített árra vonatkozó megállapításokon alapul. E tanulmány 1.2 pontja szerint az Ausztriában található 4,3 millió háztartás mindegyikében átlagban 2,3 fő olvassa a reklámküldeményeket. Márpedig, tekintettel arra, hogy az osztrák lakosság 2013. januárjában körülbelül 8,51 milliót főből állt, amint azt a Bizottság is megerősíti, amit a tárgyaláson a Törvényszék által feltett kérdésre adott válaszában a felperes sem vitatott, nem állítható, hogy a felperes joggal alapozhatta érvelését arra a tényre, hogy az Ausztriában található 4,3 millió háztartás mindegyike átlagban 2,3 főből áll. Ezenfelül meg kell állapítani, hogy az APAM-tanulmány 2.2.1 pontja szerint a címzetlen reklámküldemények [*bizalmas]%-át* az érintettek kidobják.

181 Ezenfelül, a Bizottság – helyesen – rámutat, hogy a felperes a számítását a három alkalmazandó díjtétele közül a legalacsonyabbra alapította, amint az az APAM-tanulmány 1.2 pontjából is kiderül. Mivel a felperes e díjtétel kiválasztását azzal indokolja, hogy szerinte a reklámposta legnagyobb részét olyan sűrűn lakott városi területeken terjesztik, ahol ezt a díjtételt alkalmazzák, azt kell megállapítani, hogy az APAM-tanulmány 2.2.1 pontja szerint a reklámpostázás által megcélzott átlagfogyasztó vidéki térségben él. Ráadásul, azt kell megállapítani, amint azt a Bizottság is megerősíti, hogy e tanulmány 1.2 pontjából az derül ki, hogy a felperes a legkisebb tömegű küldeményekre vonatkozó súlykategória árát választotta ki, anélkül hogy kifejtette volna, hogy miért éppen e kategória a releváns. Egyébként, nem vitás, amint azt a Bizottság is megerősíti, hogy a felperes által figyelembe vett árak nem foglalták magukban a reklámanyagok nyomtatását, nem úgy, mint a napilapokban megjelent reklámhirdetések ezer példányszámra vetített ára.

182 Mivel a felperes a tárgyaláson előadta, hogy a Bizottság a 2014/299 határozatában nem vitatta azon közös piac meglétét, amely magában foglalja mind a címzetlen reklámküldeményeket, mind az ingyenes napilapokban megjelenő hirdetéseket, azt kell megállapítani, hogy e határozat a magyar piac postai ágazatára vonatkozott. Jóllehet, az említett határozat (16) bekezdésében a Bizottság az érintett piacot úgy határozta meg, mint a címzetlen reklámkiadványok terjesztésével kapcsolatos, postai szolgáltatók által nyújtott szolgáltatások piacát, ettől még e meghatározás a 2014/299 határozat (11)–(15) bekezdésében említett magyar piacra vonatkozó információkon alapult. A felperes nem állította és nem is bizonyította, hogy az osztrák piacon fennálló helyzet és a Bizottság által a 2014/299 határozatban vizsgált, magyar piacon fennálló helyzet összehasonlítható lenne. Ezt az érvelést tehát el kell utasítani.

183 Másodszor, a felperes arra hivatkozik, hogy ő – a piacmeghatározásról szóló közleménynek megfelelően – a kereslet és a kínálat szintjén tanulmányozta a helyettesíthetőséget, és az APAM-tanulmányban elvégezte a HM-tesztet, ami azt erősítette meg, hogy Ausztriában a címzetlen reklámpostának és az ingyenes napilapok reklámjainak vagy mellékleteinek közös a piaca. A felperes azt állítja, hogy a 248 vállalkozás (és nem 248 személy) tekintetében elvégzett HM-teszt szerint, amint az a megtámadott határozatból kiderül, egy 5%-os áremelkedés a reklámpostázás által jelentett reklámokban [*bizalmas]%-os* visszaesést eredményezne. A kereslet e csökkenése szerinte olyan nagy, hogy egy ilyen

áremelkedés nem lenne kifizetődő a felperes számára. A felperes azt állítja, hogy a megtámadott határozatban a Bizottság nem vette kellőképpen figyelembe az ő érvelését és az APAM-tanulmány eredményeit, különösen a reklámanyagok osztrák piacának struktúráját és a HM-teszt eredményeit. Az APAM-tanulmányból az derül ki, hogy a kérelmezők szempontjából a reklámpostázás és a napilapokban megjelenő reklámhirdetések egymással felcserélhetők. A felperes szerint a megtámadott határozat (58) bekezdésében említett osztrák bíróság határozata nem képez kiindulási pontot a felperes által bemutatott piac meghatározásához, és nem arra irányul, hogy a benyújtott elemzések és tanulmányok helyébe lépjen. Ezenfelül, mivel a Bizottság a megtámadott határozat (61) bekezdésében mindössze annak megállapítására szorítkozott, hogy a rendelkezésére álló információk nem voltak kellően meggyőzőek a felperes által javasolt piacmeghatározás alátámasztásához, szerinte megsértette az indokolási kötelezettségét. Ráadásul, azzal, hogy nem vizsgálta meg a felperes által kifejtett érveket és beterjesztett bizonyítékokat, szerinte a Bizottság megsértette a felperes meghallgatáshoz való jogát is.

184 Először is, ami azt az érvelést illeti, miszerint a Bizottság értékelése nyilvánvaló hibában szenved azért, mert egy HM-teszt megállapította, hogy Ausztriában a címzetlen reklámpostának és az ingyenes napilapok reklámjainak vagy mellékleteinek közös a piaca, annak nem lehet helyt adni. Ugyanis, a megtámadott határozat (59) és (61) bekezdésében a Bizottság – anélkül, hogy ezzel nyilvánvaló értékelési hibát vétett volna – joggal állapíthatta meg, miután megvizsgálta e teszt eredményeit, amelynek kérdőíveit a felperes eljuttatta a részére a 2013. december 2-i levelében, hogy a rendelkezésére álló információk nem voltak kellően meggyőzőek a felperes által javasolt piacmeghatározás alátámasztásához.

185 Egyrészt, figyelemmel arra a tényre, hogy a Bizottság által közölt osztrák statisztikákból az derül ki, hogy Ausztriában 2011-ben körülbelül 311 000 vállalkozás működött, és a megkérdezett vállalkozások száma mindössze 248 volt, nem róható fel a Bizottságnak, hogy kétségei voltak az elvégzett felmérés reprezentatív jellegét illetően. Másrészt, hangsúlyozni kell, hogy az APAM-tanulmány 52. táblázatából az derül ki, hogy a szóban forgó felméréshez kiválasztott vállalkozások méretbeli megoszlása nem követte az osztrák gazdaság vállalkozásainak megoszlását. Ami azon érvet illeti, miszerint különösen a 250 főnél több munkavállalót foglalkoztató kiskereskedelmi vállalkozások azok, amelyek a prospektust mint reklámformát alkalmazzák, meg kell állapítani, hogy a felperes nem szolgáltatott olyan bizonyítékot, amelynek alapján megállapítható lenne, hogy a választása reprezentatív volt, annál is inkább, mivel a felperes szerint a 248 cég kiválasztása a legnagyobb üzleti forgalmat bonyolító ügyfelei közül kizárólag attól függött, hogy azok rendelkezésre álltak-e.

186 Egyébként, mivel a felperes a Bizottság által a megtámadott határozat (59) bekezdésében megállapítottakkal ellentétben arra hivatkozik, hogy vállalkozásokat kérdeztek meg és nem személyeket, elegendő kiemelni, hogy a „személyek” kifejezés éppúgy magában foglalja a természetes személyeket, mint a jogi személyeket. A „személy” kifejezés használata tehát nem utal pontatlanságra a Bizottság részéről.

187 Másodszor, a felperes azt állítja, hogy a Bizottság megsértette az indokolási kötelezettségét azzal, hogy a megtámadott határozat (61) bekezdésében mindössze annak megállapítására szorítkozott, hogy a rendelkezésére álló információk nem voltak kellően meggyőzőek a felperes által javasolt piacmeghatározás alátámasztásához. A felperes szerint e megállapítást a Bizottság úgy tette, hogy nem pontosította, hogy az csupán a felperes által végzett felméréseken alapul, vagy pedig az osztrák hatóságoktól beszerzett kiegészítő információkon is. Ezt az érvelést el kell utasítani. Ugyanis, a megtámadott határozat (61) bekezdésében alkalmazott „emiatt” kifejezésből az következik, hogy az e bekezdésben tett megállapítás olyan következtetést tartalmaz, amely e határozat (57)–(60) bekezdésein alapul, amelyek tartalmazzák mind a felperes által végzett felmérések, mind az osztrák hatóságok által adott válasz értékelését.

188 Harmadszor, mivel a felperes azt állítja, hogy megsértették az EUMSZ 6. cikk és az Európai Unió Alapjogi Chartájának 41. cikke által garantált, meghallgatáshoz való jogát, azért, mert a Bizottság nem elemezte az általa előterjesztett érveket és bizonyítékokat, emlékeztetni kell arra, hogy az Alapjogi Chartának „A megfelelő ügyintézéshez való jog” című 41. cikke az (1) bekezdésében úgy rendelkezik, hogy „mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit az Unió intézményei, szervei és hivatalai részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék”. Az Alapjogi Charta 41. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerint e jog magában foglalja többek között azt a mindenkit megillető jogot is, hogy az őt hátrányosan érintő egyedi intézkedések meghozatala előtt meghallgassák. A megfelelő ügyintézés elvére vonatkozó ítélkezési gyakorlat szerint abban az esetben, ha az Unió intézményei mérlegelési jogkörrel rendelkeznek, az uniós jogrend által a közigazgatási eljárás vonatkozásában előírt biztosítékok tiszteletben tartásának annál nagyobb jelentősége van. E garanciák között szerepel többek között a hatáskörrel rendelkező intézmény azon kötelezettsége, hogy alaposan és pártatlanul megvizsgálja az adott ügy valamennyi releváns elemét (1991. november 21-i Technische Universität München ítélet, C-269/90, EBHT, EU:C:1991:438, 14. pont). Amint az a fenti 176–187. pontból kitűnik, a Bizottság nem sértette meg e kötelezettséget.

189 A hatodik jogalapot tehát el kell utasítani.

190 Ami a felperes szakértőjének tanúként történő meghallgatására irányuló kérelmet illeti (lásd a fenti 174. pontot), őt a felperes szerint azért kellene meghallgatni, hogy elmagyarázza az APAM-tanulmányt, a hozzáféréssel kapcsolatos szempontokat, az ezer példányszámra vetített árakat, valamint a címzetlen reklámküldemények és az ingyenes napilapokban megjelenő hirdetések egymással való helyettesíthetőségét. E tekintetben azt kell megállapítani, hogy mivel e kérelmet a válasz szakaszában nyújtották be, anélkül hogy a késedelmet illetően bármiféle igazolással szolgáltak volna, azt az 1991. május 2-i eljárási szabályzat 48. cikke (1) bekezdésének értelmében, mint elfogadhatatlant, el kell utasítani. Mindenesetre, az előbbiekre tekintettel, az ügyiratok és a Törvényszék által a tárgyaláson feltett kérdésekre adott válaszok alapján a Törvényszék úgy véli, hogy kellő információval rendelkezik, és így megértette az érintett gazdasági kérdéseket annak eldöntéséhez, hogy a Bizottság értékelése nyilvánvaló hibában szenvedett-e. Következésképpen e kérelemnek nem szükséges helyt adni, mivel az a jelen jogalappal kapcsolatos.

Az indokolás hiányára, valamint a címzett és címzetlen hírlapok rendes időben történő terjesztéssel kapcsolatos postai szolgáltatások piacára vonatkozó indokolási kötelezettség megsértésére alapított, hetedik jogalapról

191 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság hibát vétett az indokolással kapcsolatban és megsértette az indokolási kötelezettséget, mivel a megtámadott határozat (65)–(69) bekezdésében azt állapította meg, hogy a címzett és címzetlen hírlapok rendes időben történő kézbesítésével kapcsolatos postai szolgáltatások nem voltak közvetlenül kitéve a versenynek Ausztriában. A felperes szerint, ha a Bizottság az összes releváns tényezőt figyelembe vette volna, akkor arra a következtetésre jutott volna, hogy a napilapok, hetilapok és havonta megjelenő folyóiratok rendes időben történő kézbesítésének közös volt a piaca, és a felperes e piacon közvetlenül ki volt téve a versenynek. Ily módon a Bizottság szerinte megsértette az ő meghallgatáshoz való jogát is. Érvelésének alátámasztása és az E. tanácsadó cég 2013. szeptemberi, „Austrian delivery market for newspapers (A hírlapterjesztés osztrák piaca)” című tanulmányának (a továbbiakban: ADMN-tanulmány) magyarázata érdekében a felperes kéri szakértőjének – az ADMN-tanulmány szerzőjének – tanúkénti meghallgatását.

192 A megtámadott határozat (65)–(69) bekezdéséből az derül ki, hogy a Bizottság azt állapította meg, hogy a címzett és címzetlen hírlapok rendes időben történő kézbesítésével kapcsolatos postai szolgáltatások nem voltak közvetlenül kitéve a versenynek Ausztriában, továbbá hogy ennek következtében a 2004/17 irányelv 30. cikkének (1) bekezdése nem volt alkalmazandó az e tevékenységek Ausztriában történő folytatását lehetővé tevő szerződésekre. Ahhoz, hogy e következtetésre jusson, a Bizottság a megtámadott határozat (65) bekezdésében azt állapította meg, hogy a 2007/564 határozat különbséget

tett a hírlapok kora reggeli és rendes időben történő kézbesítése között. A megtámadott határozat (66) bekezdése szerint a felperes nem foglalkozott hírlapok korai reggeli kézbesítésével, hanem csak azok rendes időben történő kézbesítésével. A megtámadott határozat (67) és (68) bekezdésében a Bizottság azt állapította meg, hogy az érintett termékpiac a címzett és címzetlen hírlapok rendes időben történő kézbesítésével kapcsolatos postai szolgáltatások piaca volt, és hogy a felperes e piacon [*bizalmas]%-os* piaci részesedéssel rendelkezett. A fő versenytársak szerinte a kiadók által szervezett országos vagy regionális hálózatok, amelyek a címzett és címzetlen hírlapokat a háztartások részére kézbesítik. E versenytársak azonban szerinte együttesen csupán [*bizalmas]%-os* piaci részesedéssel rendelkeznek.

193 Először is, ami azon érvelést illeti, amely szerint a Bizottság megsértette az ú meghallgatáshoz való jogát, a felperes arra hivatkozik, hogy a megtámadott határozat (65) bekezdésében egy korábbi határozatra való visszautalás nem képez elégséges indokolást. Szerinte e korábbi határozat a finnországi kézbesítési piacot vizsgálta, és a Bizottság nem indokolta meg, hogy miért állna fenn bármiféle kapcsolat a finn piacon, illetve az érintett osztrák piacon uralkodó helyzet között, továbbá e határozatban nem szerepel olyan ok, amely igazolná, hogy a Bizottság miért tett különbséget a hírlapok kora reggeli, illetve rendes időben történő kézbesítése között. A felperes azt állítja, hogy mivel a különböző tagállamok piaci szerkezete részben jelentősen eltér egymástól, a Bizottságnak bizonyítania kellett volna a napilapok kézbesítésének finn és osztrák piaca közötti hasonlóságot ahhoz, hogy érthetővé tegye a határozatát. A Bizottságnak ezenfelül szerinte elemeznie kellett volna az Ausztriában fennálló konkrét piaci helyzetet, és ennek következtében indokolnia kellett volna határozatát.

194 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy jóllehet a megtámadott határozat nem tartalmaz semmiféle érdemi indokot annak igazolására, hogy a Bizottság miért tett különbséget a hírlapok kora reggeli és rendes időben történő kézbesítése között, ettől még e határozat ez utóbbi azon gyakorlatára utal vissza, amely a 2007/564 határozatban is tükröződik, és amellyel a Bizottság egyes postai szolgáltatásokat kivett a 2004/17 irányelv alkalmazásának hatálya alól. A 2007/564 határozat (13) és (14) bekezdéséből az derül ki, hogy a Bizottság, az eddigi gyakorlata szerint, különbséget tett a hírlapok kora reggeli és rendes időben történő kézbesítése között. Korábban már megállapításra került, hogy a felperes a közigazgatási eljárást, mint abban részt vevő fél, szorosan figyelemmel kísérhette, és a Bizottság még a határozat tervezetét is megküldte a felperes által megbízott szakértőnek, továbbá a 2014. március 28-án tartott megbeszélésen azt megvitatta vele (lásd a fenti 83. pontot). Az e megbeszélés során megvizsgált határozattervezet már tartalmazta a megtámadott határozat (65) bekezdésének szövegét.

195 Ezenfelül a Bizottság 2013. november 28-i, felperesnek megküldött leveléből és 2013. december 5-i, Osztrák Köztársaságnak megküldött leveléből az derül ki, hogy a Bizottság tájékoztatta a felperest és e tagállamot arról, hogy korábbi gyakorlata szerint különbséget tett a hírlapok kora reggeli és rendes időben történő kézbesítése között. A Bizottság a 2014. január 13-i, a felperes által megbízott szakértőnek megküldött levelében kifejezetten utalt az említett különbségtételre.

196 Ráadásul azt kell megállapítani, hogy kérelmének 3.1.6 pontjában, amely a címzett és címzetlen hírlapok rendes időben történő terjesztéssel kapcsolatos postai szolgáltatások piacával kapcsolatos, a felperes lényegében mindössze annyit állít, hogy az érintett termékpiac Ausztriában magában foglalja a címzett és címzetlen napilapok, hetilapok és havonta megjelenő folyóiratok rendes időben történő kézbesítését, általános jelleggel visszautalva az ADMN-tanulmányra. Ezzel a felperes nem jelölt meg semmilyen olyan indokot, amely miatt a Bizottság eddigi gyakorlata szerinti, a hírlapok kora reggeli és rendes időben történő kézbesítése közötti különbségtétel hibában szenvedne. Mivel a felperes arra hivatkozik, hogy paramétereket állított fel a piac meghatározásához az ADMN-tanulmány egyik oldalán, azt kell megállapítani, hogy a felperes által megjelölt szakasz e tekintetben mindössze Jacobs főtanácsnok Bronner-ügyre vonatkozó indítványának (C-7/97, EBHT, EU:C:1998:264) leírását tartalmazza. Márpedig ezen indítvány 31. pontjából az derül ki, hogy a piac pontos meghatározásának

kérdése abban az ügyben nyitva maradt. A Bronner-ügyben 1998. november 26-án hozott ítéletében (C-7/97, EBHT, EU:C:1998:569, 34. pont) a Bíróság a nemzeti bíróságra hagyta a piac meghatározására irányuló kérdés vizsgálatát.

197 Következésképpen, mivel a felperest tájékoztatták a Bizottság gyakorlatáról, amint azt a Bizottság is megerősíti, ő nem szolgáltatott érdemi okot arra, hogy miért alkalmaz eltérő meghatározást az érintett piac tekintetében, és mivel a Bizottság nem volt köteles elébe menni az esetleges kifogásoknak (lásd a fenti 46. pontot), nem vonható le az a következtetés, hogy a Bizottság figyelmen kívül hagyta volna az indokolási kötelezettségre vonatkozó, a fenti 20. és 46. pontban említett követelményeket (lásd ebben az értelemben: 2010. július 1-jei AstraZeneca kontra Bizottság ítélet, T-321/05, EBHT, EU:T:2010:266, 81. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

198 Másodszor, mivel a felperes az indokolás hiányosságára és az indokolási kötelezettség megsértésére, valamint meghallgatáshoz való jogának megsértésére hivatkozik (lásd e tekintetben a fenti 188. pontot), lényegében azt állítja, hogy a Bizottság nem vizsgálta meg kellőképpen az ő érvelését és az általa a közigazgatási eljárás során becsatolt ADMN-tanulmányt. A felperes szerint, a 2004/17 irányelv 30. cikkének alkalmazására irányuló kérelmében ő részletesen kifejtette azt a körülményt, hogy az érintett termékpiac Ausztriában magában foglalja a címzett és címzetlen napilapok, hetilapok és havonta megjelenő folyóiratok rendes időben történő kézbesítését. Az ADMN-tanulmányra való hivatkozással a felperes azt állítja, hogy rajta kívül még két hálózat képezi részét az ország egészében hírlap és folyóirat-kézbesítést végző szolgáltatóknak. Ezenfelül, kérelmében kifejtette, hogy minden versenytársnak szabad hozzáférése van a hírlap- és folyóirat-terjesztéshez, és hogy a napilapok ágazatában az ő piaci részesedése [*bizalmas*]% volt. Még ha a hetente vagy havonta megjelenő hírlapok és folyóiratok kézbesítését is idevesszük, a felperes a [*bizalmas]%-os* piaci részesedésével akkor is közvetlenül ki van téve a más terjesztőkkel folytatott versenynek. A felperes szerint, figyelemmel az ADMN-tanulmányra, a Bizottságnak mindenesetre – ellentétben azzal, amit a megtámadott határozat (6) bekezdésében írt – el kellett volna végeznie az érintett piac pontos körülhatárolását, a piac meghatározásáról szóló közlemény 41. pontjában írtaknak megfelelően. Ráadásul, szerinte versenytársainak hálózatai Ausztriában már régóta léteznek, és ez utóbbiak bármikor beléphetnek a piacra.

199 Először is, hangsúlyozni kell, hogy ezen érvelés nem bizonyítja, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett volna annak megállapításával, a megtámadott határozat (67) bekezdésében, hogy az érintett termékpiac a címzett és címzetlen hírlapok rendes időben történő terjesztéssel kapcsolatos postai szolgáltatások piaca volt, kizárva belőle a hírlapok kora reggeli kézbesítésével kapcsolatos szolgáltatásokat. Ugyanis, amint az fentebb már megállapításra került (lásd a fenti 196. pontot), a kérelmében és az ADMN-tanulmányban szereplő érveiben, amelyekre a Törvényszék előtt hivatkozott, a felperes nem jelölt meg semmilyen olyan indokot, amely miatt a Bizottság eddigi gyakorlata szerinti, a hírlapok kora reggeli és rendes időben történő kézbesítése közötti különbségtétel hibában szenvedne.

200 Ezenfelül, ami a felperes kérelmében kifejtett érvekre és az ott ismertetett tanulmányokra való általános hivatkozását illeti, fentebb már emlékeztettünk arra, hogy a mellékelt iratokra való puszta hivatkozás nem pótolhatja a jogi érvelés azon lényegi elemeinek hiányát, amelyeknek a fent említett rendelkezések szerint a keresetlevélben kell szerepelniük, hiszen nem a Törvényszéknek kell a mellékletekben megkeresnie és azonosítania azokat a jogalapokat és érveket, amelyek a kereset alapját képezhetik, mivel e mellékleteknek tisztán bizonyító és kisegítő szerepük van (lásd a fenti 151. pontot). E hivatkozást tehát, mint elfogadhatatlant, el kell utasítani. Mindenesetre, a felperes állításaival ellentétben, hangsúlyozni kell, hogy az ADMN-tanulmány szintén tartalmaz olyan megállapításokat, amelyek szerint az érintett termékpiac meghatározásához különbséget kell tenni a napilapok kora reggeli és rendes időben történő kézbesítése között. Ugyanis, e tanulmány 1. pontja szerint, a napilapok kézbesítése nem egyforma időben történik, ami minőségi tényezőt képez. Szintén e tanulmány említett pontja szerint a napilapoknak a postaládában kell lenniük még azelőtt, hogy az emberek elindulnak otthonról, miközben a hetilapokat vagy regionális hírlapokat, amelyeket főleg reklámokból finanszíroznak, csak napközben kézbesítik, hiszen azok nem érzékenyek az időtényezőre.

201 Másodszor, azt kell megállapítani, hogy a felperes nem vitatta a Bizottságnak a megtámadott határozat (66) és (68) bekezdésében szereplő azon megállapítását, amely szerint a felperes nem foglalkozott hírlapok korai reggeli kézbesítésével, és a címzett és címzetlen hírlapok rendes időben történő kézbesítésével kapcsolatos postai szolgáltatások piacán [*bizalmas*]%-*os* piaci részesedéssel rendelkezett.

202 Harmadszor, a felperes azt állítja, hogy figyelemmel az ADMN-tanulmányra, a Bizottságnak mindenesetre el kellett volna végeznie az érintett piac pontos körülhatárolását a címzett és címzetlen hírlapok rendes időben történő kézbesítését illetően. A megtámadott határozat (6) bekezdésében szereplő megállapítások, amelyek szerint az érintett piac pontos meghatározása nyitva hagyható volt, helytelenek. A felperes szerint, a piac pontos körülhatárolása, amely megfelel az ítélkezési gyakorlat által előírt módszereknek és a piac meghatározásáról szóló közlemény 41. pontjának, elengedhetetlen volt.

203 Ennek az érvelésnek nem lehet helyt adni. Ugyanis, ami a felperesnek az érintett termékpiac meghatározása céljából az ADMN-tanulmányra történő hivatkozását illeti, érvelése már fentebb elvetésre került (lásd a fenti 200. pontot). Ezt követően, mivel a felperes a megtámadott határozat (6) bekezdésére hivatkozik, hangsúlyozni kell, hogy e bekezdés szerint, amely a megtámadott határozat jogi háttérre vonatkozó részében szerepel, noha bizonyos esetekben a piac fogalmának szűkebb meghatározása is elképzelhető, a megtámadott határozat alkalmazásában az érintett piac pontos meghatározása nyitva hagyható, amennyiben az elemzés eredménye a szűkebb vagy a tágabb értelmű meghatározástól függetlenül ugyanaz marad. A jelen esetben, miközben az érintett piac pontos meghatározását a Bizottság nyitva hagyta, többek között a címzett belföldi B2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatásokat illetően, amint az a megtámadott határozat (29) bekezdéséből kiderül, a címzett és címzetlen hírlapok rendes időben történő kézbesítésével kapcsolatos postai szolgáltatások esetében viszont nem ezt tette.

204 Ezenfelül, ami azt az érvet illeti, miszerint a Bizottságnak az ítélkezési gyakorlat által előírt módszereknek és a piac meghatározásáról szóló közlemény 41. pontjának megfelelően – amelyek szerint a fogyasztók preferenciáinak szempontja releváns elemet képez a két termék helyettesíthetőségének értékelésénél a kereslet szintjén – pontosan körül kellett volna határolnia a piacot, emlékeztetni kell arra, hogy az arra vonatkozó bizonyítás terhe, hogy a 2004/17 irányelv 30. cikkének (1) bekezdésében előírt feltételek teljesülnek, a kérelmezőre és az érintett tagállamra hárul, hiszen a Bizottság – az uniós versenyjog alkalmazása keretében az 1/2003 rendelet és a 139/2004 rendelet által rá ruházott rendkívül széles vizsgálati jogkörhöz viszonyítva – csupán korlátozott hatáskörrel rendelkezik (lásd a fenti 41. pontot). A jelen esetben tehát a felperesre hárult az a feladata, hogy elegendő bizonyítékot szolgáltasson az érintett termékpiac meghatározásához.

205 Negyedszer, ami azt az érvet illeti, miszerint a versenytársak hálózatai Ausztriában már régóta léteztek, és ez utóbbiak bármikor beléphettek a piacra, hiszen a belépésnek nem lett volna semmi akadálya, megjegyzendő, hogy tekintettel a felperes igen magas piaci részesedésére – mind a címzett és címzetlen hírlapok rendes időben történő kézbesítésének piacán, ahol e részesedés [*bizalmas*]% volt, mind a címzett belföldi B2X és C2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások piacán, ahol e részesedés [*bizalmas*]% volt (lásd a fenti 99. és 139. pontot) –, nem lehet azt a következtetést levonni, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett volna azzal, hogy azt állapította meg, hogy a címzett és címzetlen hírlapok rendes időben történő kézbesítésével kapcsolatos postai szolgáltatások nem voltak közvetlenül kitéve a versenynek Ausztriában.

206 A hetedik jogalapot tehát el kell utasítani.

207 Ami a felperes szakértőjének tanúkénti meghallgatására vonatkozó kérelmet illeti (lásd a fenti 191. pontot), az előbbiekre való tekintettel, az ügyiratok és a Törvényszék által a tárgyaláson feltett kérdésekre adott válaszok alapján a Törvényszék úgy véli, hogy kellő információval rendelkezik, és így

megértette az érintett gazdasági kérdéseket annak eldöntéséhez, hogy a Bizottság értékelése nyilvánvaló hibában szenvedett-e. Következésképpen e kérelemnek nem szükséges helyt adni, mivel az a jelen jogalappal kapcsolatos.

208 A fentiekben kifejtettek egészére való tekintettel, a kereset azon részének, amely a címzett nemzetközi B2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatásokra vonatkozik (lásd a fenti 163. pontot), helyt kell adni. Következésképpen, a megtámadott határozatot abban a részében, amely azt állapítja meg, hogy a 2004/17 irányelvet a címzett nemzetközi B2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások ausztriai piacára továbbra is alkalmazni kell, meg kell semmisíteni. A keresetet ezt meghaladó részében el kell utasítani.

A költségekről

209 A Törvényszék eljárási szabályzata 134. cikkének (3) bekezdése értelmében részleges pernyertesség esetén a Törvényszék elrendelheti a költségeknek a felek közötti megosztását. Mindazonáltal, amennyiben a jelen ügy körülményeinek helyes mérlegelése azt kívánja, a Törvényszék elrendelheti, hogy a saját költségein túlmenően valamely fél viselje a másik fél költségeinek egy részét.

210 A jelen esetben hangsúlyozni kell, hogy a felperes azon kérelmeinek, amelyek a megtámadott határozat azon részének megsemmisítésére irányulnak, amely azt állapítja meg, hogy a 2004/17 irányelvet a címzett nemzetközi B2X levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások ausztriai piacára továbbra is alkalmazni kell, helyt kell adni. A kereset azon részeit viszont, amelyek a többi postai szolgáltatás piacaira vonatkoznak, el kell utasítani. A jelen eset körülményeit méltányosan értékelve, a felperes viseli a saját költségeit, valamint a Bizottság költségeinek nyolc tizedét. A Bizottság viseli saját költségeinek két tizedét.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (ötödik tanács)

a következőképpen határozott:

1) A Törvényszék a bizonyos ausztriai postai ágazati szolgáltatásoknak a vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai ágazatban működő ajánlatkérők beszerzési eljárásainak összehangolásáról szóló 2004/17/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv alkalmazása alóli mentesítéséről szóló, 2014. április 2-i 2014/184/EU bizottsági végrehajtási határozat azon részét, amely azt állapítja meg, hogy ezen irányelvet a címzett nemzetközi, vállalati ügyfelek közötti, valamint vállalati és lakossági ügyfelek közötti levelekkel kapcsolatos postai szolgáltatások ausztriai piacára továbbra is alkalmazni kell, megsemmisíti.

2) A Törvényszék a keresetet ezt meghaladó részében elutasítja.

3) Az Österreichische Post AG maga viseli saját költségeit, valamint az Európai Bizottság részéről felmerült költségek nyolc tizedét.

4) A Bizottság viseli saját költségeinek két tizedét.

Dittrich Schwarcz Tomljenović

Kihirdetve Luxembourgban, a 2016. április 27-i nyilvános ülésen.

Aláírások